

topia landskapsarkitekter

Barnkonsekvensanalys
Farsta 2013

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	4	Bilagor:
Syfte och metod	5	Bilaga 1 Förskolan Brommö
		Bilaga 2 Förskolan Skogsglantan
		Bilaga 3 Förskolan Murgrönan
BAKGRUND		Bilaga 4 Förskolan Sunnan
Styrande dokument	8	Bilaga 5 Förskolan Ålö
Beskrivning av stadsdelen		Bilaga 6 Förskolan Fölet
och utredningsområdet	12	Bilaga 7 Förskolan Knatteborgen
Värdefulla friytor	14	Bilaga 8 Hästhagsskolan åk 2
Barn i Farsta	17	Bilaga 9 Hästhagsskolan åk 5
		Bilaga 10 Farstaängsskolan åk 2
DEL 1		Bilaga 11 Primaskolan åk 7
Barn och deras utemiljö	20	Bilaga 12 Farsta Gymnasium
Samtal med förskolepedagoger och elever	22	
Rörelsemönster - stråk och barriärer	32	
Rekommendationer inför fortsatt arbete	35	
DEL 2		
Tyngdpunkt Farsta - bebyggelsestrategi	40	
Stråk för stråk	42	
Kvalitativ tillgång på parker, 200 m -		
efter bebyggelseförslag	58	
Slutsats	60	
Referenser	62	

INLEDNING

I Stockholms nya översiktsplan, *Promenadstaden*, finns fyra strategier som strävar efter att leda mot ett tätare och mer sammankopplat Stockholm. En av dessa handlar om att satsa på attraktiva tyngdpunkter i staden för att få en bättre balans och mer flerkärnig stad.

Centrala Farsta är en av dessa tyngdpunkter på grund av sin goda potential att utvecklas med nya bostäder, fler arbetsplatser, utökad handel samt kultur- och idrottsrelaterade verksamheter.

I och omkring centrala Farsta finns många barn och ungdomar och utifrån stadens mått mätt är det ett barnrikt område där andelen barn också förväntas öka. Det är därför viktigt att i ett tidigt stadium studera hur gångstråk, platser och ytor används idag och hur de kan komma att behöva utvecklas i framtiden när Farsta expanderar och förtäts.

Denna utredning är en barnkonsekvensanalys som görs i ett tidigt stadie för att kunna ligga till grund för det fortsatta program- och detaljplanearbetet.

Medverkande

Beställare: Inger Åberg exploateringskontoret

Projektleddare: Lena Nordenlöw, stadsbyggnadskontoret

Arbetsgrupp:

Nils Tunving, exploateringskontoret

Patrik Berglin, exploateringskontoret

Nina Lindberg, trafikkontoret

Martin Båth, trafikkontoret

Anette Jansson, miljöförvaltningen

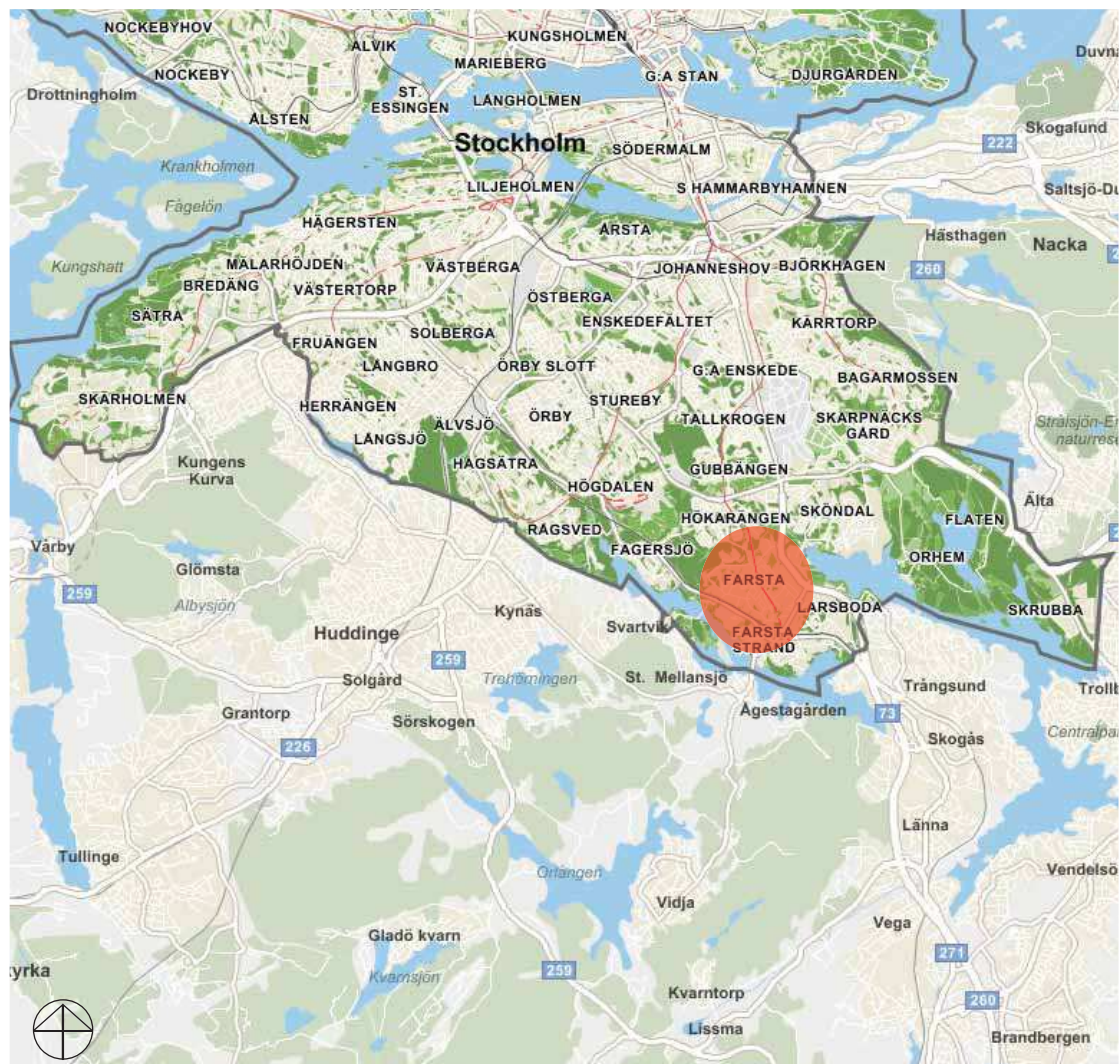
Konsult:

Topia Landskapsarkitekter AB

Uppdragsansvarig: Håkan Johnsson

Handläggare: Jenny Forslund

Kvalitetsgranskare: Jenny Forslund

Översikt - utredningsområdet i sitt sammanhang

SYFTE OCH METOD

Analysen är gjord i två delar där den första delen syftar till att kartlägga barnens rörelsemönster i Farsta och hur barnen använder Farsta idag. Var de rör sig, vilka platser de besöker, vad de saknar etc.

Den andra delen redogör för de konsekvenser som kan uppstå vid den exploatering som föreslås i och med arbetet med Tyngdpunkt Farsta.

Enligt barnkonventionen (se s 8) är alla som är mellan 0-18 år barn vilket är utgångspunkten i detta arbete.

Syfte

Del 1 - Att kartlägga hur området används idag och vilka platser och stråk som är viktiga för barns rörelsemönster och utevistelse.

Del 2 - Att se på vilket sätt de nya bebyggelseplanerna påverkar barnen? Vilka möjligheter finns för att skapa en bra miljö för barnen trots att området bebyggs samt lägga fram rekommendationer vid exploatering.

Förväntat resultat: Fördjupad kunskap om hur barnen använder området i centrala Farsta. Vilka platser och stråk som anses viktiga/mindre viktiga? Hur påverkas barnen och vad behöver vi beakta särskilt vid en kommande exploatering.

Metodik

Arbetet började med en inledande inventering/ rundvandring i området tillsammans med arbetsgruppen för att få en gemensam bild av hur området ser ut och används.

Del 1

För att nå de minsta barnen har vi samtalat med förskolepedagoger eftersom det är de som rör sig med barnen på dagarna. En konsult har tillsammans med ansvariga pedagoger suttit och diskuterat hur barnen använder sin närmiljö. De har fått rita in på kartor hur de rör sig i området, hur ofta de är där och vad barnen gör på platsen.

De äldre barnen, i grundskoleåldern, har själva fått vara med och säga vad de gör på olika platser och hur de tar sig dit. En konsult har varit ute i klasserna 2b och 5b på Hästhagskolan och 2b på Farstaängsskolan och bitt barnen att rita in på en karta hur de tar sig till och från skolan, var de brukar vara efter skolan, om det finns några obehagliga platser och om det är något de saknar som de skulle önska fanns i området.

För att se var de äldsta barnen rör sig har vi varit i kontakt med Primaskolan och Farsta gymnasium. Där har två konsulter suttit med i mindre grupper

och samtalat om var barnen rör sig. Vilka favoritplatser de har och om det finns platser som de undviker.

Redan framtagna material i form av rapporter, böcker och planer har studerats parallellt med egna fältbesök och samtal med omkringliggande förskolor, skolor och gymnasium.

Del 2

Del 1 avslutades med att informationen från elever, pedagoger och personal sammanställdes och analyserades. Det tillsammans med kunskap om barns behov av lek och rörelse i sin närmiljö samt styrande dokument resulterade i rekommendationer för det fortsatta programarbetet.

Den bebyggelsestrategi som är framtagna av Nyréns arkitektkontor (Tyngdpunkt Farsta - bebyggelsestrategi, 2013) har studerats och ställts mot de rekommendationer som tog fram i del 1.

På så sätt ha vi kunna komma fram till styrkor och svagheter med de olika bebyggelseplanerna samt rekommendationer för det fortsatt programarbetet.

Avgränsning

Del 1

Verksamheterna har valts ut via sin placering i området för att på så sätt täcka in en så stor del av utredningsområdet som möjligt.

Eftersom barnen är på förskolor, skolor och fritids stor del av dagen har vi valt att ta kontakt med barnen i den miljön. Där är det också lätt att få en större grupp ur en viss ålder representerad. Det är även förskolor och skolor som till stor del bidrar till att många barn kommer ut och upptäcker sin närmiljö. Slutsatserna och svaren för de yngsta barnen, som är representerade av förskolepedagoger, visar därför till stor del var barnen rör sig dagtid på vardagar. Även svaren från låg- och mellanstadieelever visar till stor del den väg de rör sig själva vilket är starkt kopplat till skolvägen och alltså rörelsen dagtid.

För att komma i kontakt med de äldre barnen har högstadieskolor och gymnasium kontaktats. Det är det många elever som inte bor i Farsta utan pendlar in från omgivande områden. Detta påverkar resultatet av rörelsemönstret eftersom det blir baserat på hur man rör sig under dagen och inte på kvällen.

Inventering och samtal har skett under januari och februari 2013 vilket påverkar intrycken av olika platser samt barn och personals upplevelse och rörelsemönster. Detta gör att tex kartmaterial till viss mån speglar årstiden.

Del 2

I den här rapporten har fokus legat på barnens situation och behov. Hur de olika bebyggelseförslagen ter sig i landskapet med höjder och dylikt har inte beaktats utan tas upp i Landskapsanalys Farsta - Konsekvensanalys (2013) gjord av Nyréns Arkitektkontor.

BAKGRUND

STYRANDE DOKUMENT

Nedan redovisas en kort genomgång av de lagar och riktlinjer som styr planeringen gällande barns behov och rättigheter. Det är utdrag från Plan- och Bygglagen, Riksdagens miljömål, barnkonventionen, Stockholms parkprogram (som är ett handlingsprogram för utveckling av Stockholms parker och natur) sociotophandboken (som är en hjälp till planering av det offentliga rummet) stadsbyggnadsstrategin för tyngdpunkt Farsta (framtagen av stadbyggnadskontoret) samt Farsta parkplan. Även läroplanen samt skol- och förskoleplanen för Stockholm stad har studerats. Dessa ska tas i beaktande när man planerar att förändra ett område som påverkar barn.

Plan och bygglagen

Plan- och bygglagen (PBL) är den lag som styr planläggningen av mark, vatten och byggande. Här kan man hitta paragrafer som syftar till barns levnadsmiljö.

1 kap. Syfte, innehåll och definitioner

1 § ... ”Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.”

2 kap. Allmänna och enskilda intressen

3 § ”Planläggning enligt denna lag ska [...] främja
2. en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper”

8 kap. Krav på byggnadsverk, byggprodukter, tomter och allmänna platser.

Tomter

9 § ... ”Om tomten ska bebyggas med byggnadsverk som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, ska det på tomten eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att ordna både friyta och parkering [...], ska man i första hand ordna friyta.”

Riksdagens miljökvalitetsmål

Miljömål 15 God bebyggd miljö

Riksdagen har antagit ett antal miljömål som för närvarande är 16 stycken. Miljömål 15 ”God bebyggd miljö” innebär bland annat att

- ”natur- och grönområden med närhet till bebyggelse och med god tillgänglighet värnas så att behovet av lek, rekreation, lokal odling samt ett hälsosamt klimat kan tillgodoses
- ...förutsättningarna för säker gång- och cykeltrafik är goda.
- människor inte utsätts för skadliga luftföroreningar, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.”

Barnkonventionen

Förenta staterna antog 1948 den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Den sista och sjätte konventionen FNs konvention om barns rättigheter, eller Barnkonventionen som den kallas, antogs 1989 och innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Enligt Barnkonventionen är alla barn mellan 0-18 år.

Konventionen grundar sig i att alla barn har samma rättigheter oavsett kön, hudfärg eller religion. Sverige skrev på konventionen i juni 1990 och strax därefter trädde konventionen i kraft.

Konventionens fyra huvudprinciper

Fyra av artiklarna i barnkonventionen är vägledande för hur helheten ska tolkas.

- Artikel 2 handlar om barns lika värde och att alla har samma rättigheter.
- Artikel 3 anger att barnets bästa ska komma i första hand och att det ska beaktas i alla beslut.
- Artikel 6 menar att alla barn har rätt till liv och utveckling.
- Artikel 12 säger att alla barn har rätt att säga sin mening och få den beaktad i alla frågor som berör honom eller henne.

Artikel 31

Artikel 31 tar särskilt upp barns rätt till vila, fritid, lek och rekreation som är anpassad till barnets ålder.

”I december 2010 antog riksdagen regeringens förslag om en strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige. Den har kommit till för att ge barn starkare rättigheter på alla områden och för att öka medvetenheten hos olika aktörer. Därför omfattar den alla offentliga aktörer på både nationell och lokal nivå, såväl regeringen som våra stora myndigheter liksom kommuner och landsting.” (Sveriges riksdag, Motion 2011/12:So452)

I flera år har frågan varit uppe för debatt om att barnkonventionen bör ingå i svensk lagstiftning. Så sent som i september 2012 lades ytterligare en motion om att barnkonventionen bör inkorporeras i lagstiftningen. I oktober enades regeringen om att utreda frågan men ännu har inget beslut tagits och barnkonventionen står alltså fortfarande utanför svensk lagstiftning (Sveriges riksdag, Motion 2012/13:So201).

Sociotophandboken

Sociotophandboken är en sammanställning av Stockholms stads undersökningar om Stockholmsmarnas vardagsliv utomhus. Där kan man läsa att de stora användargrupperna av närmiljöer, parker och naturområden är barn- och ungdomsgrupper, familjer och pensionärer. Där ser man också att förskolor och skolor i stor utsträckning använder natur- och grönområden i sina verksamheter och att de förflyttar sig mellan olika grönområden i hela stadsbygden. Undersökningen visar att ju fler värden man har tillgång till i sin närmiljö desto oftare använder man den. Det i sin tur genererar att parker och naturmarker även används på fritiden och på större avstånd från bostaden.

Här konstateras att leken är barns sätt att utforska sin omgivning och att göra sig hemmastadd i den. Det sägs också att för ungdomar och unga vuxna är de sociala aktiviteterna de viktigaste.

Stockholms parkprogram från 2006

(nytt uppdaterat parkprogram ska tas fram)

I Stockholms parkprogram föreslås tre övergripande mål; god park- och naturtillgång, rik park- och landskapskultur och hållbar park- och

naturmiljö. Programmet ser både till kvalitativ och kvantitativ tillgång på parker i form av sociala värden för olika brukare och parkstorlek.

Olika brukare har olika krav, behov och möjligheter att förflytta sig. Barn i förskoleåldern är känsliga för trafikbarriärer och leker främst inne på lekplatser eller grönytor nära hemmet. De äldre barnen i låg- och mellanstadieåldern kan röra sig längre och har större krav på aktiviteter och spännande miljöer. Ungdomar är mycket rörliga och kan ta sig långa sträckor från hemmet för att söka efter både folkliv och avskildhet. För en god bebyggd miljö behövs alltså vissa kvaliteter nära och vissa längre bort.

Kvalitativ tillgång (se sida 16)

Mycket nära - inom 200 m

Grön oas, lek, promenad, sitta i solen

Nära - 500 m

Blomprakt, bollspel, folkliv, naturlek, parklek, picknick

En bit bort - inom 1 km

Bland annat bad, djurhållning, evenemang, löpträning, odling, skridsko, skogskänsla, vild natur

Kvantitativ tillgång*Inom bebyggelse*

Friytor 0,5 ha *Definition: "ett obebyggt mark- eller vattenområde, som inte har transport- eller terminalfunktioner"*. Inom ett stadsområde bidrar bostadsgårdar, fickparker och annan grönska till den totala park- och friytetillgången.

Bostadsgård

En bostadsgård bör fungera för småbarnslek och samvaro, de ska ha ett bra lokalklimat med buller på max 55 dB. Vid vårdagjämning ska minst 50% av gården vara solbelyst.

*Mycket nära - inom 200 m***Kvarterspark 0,5-5 ha**

Kvartersparker som stråk, strandparker, parktorg bör ha ett bra lokalklimat, en bullernivå på max 55dB och fungera för lek, promenader, avkoppling och samvaro.

*Nära - inom 500 m***Stadsdelspark 5-50 ha**

En stadsdelspark ska fungera för lek, motion, avkoppling, samvaro och evenemang. Det kan vara både naturparker, landskapsparker, bergsparker och stadsparker. De bör ha en bra lokalklimat och en bullernivå på max 50dB.

En bit bort - inom 1 km

Natur- och friluftsområden, större än 50 ha bör ha ett varierat natur- och kulturlandskap och en bullernivå på max 45 dB. Hit räknas också större vattenområden.

Farsta parkplan

I Farsta parkplan står det att det "kan vara svårt att orientera sig i området" vilket till stor del beror på otydliga stråk som saknar tydlig karaktär. Där nämns även att "parkerna borde bli fler och mer innehållsrika samt riktade till fler åldersgrupper".

Läroplan 2011

Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmen är fysiska aktiviteter och en hälsosam livsstil grundläggande för alla människors välbefinnande. De positiva upplevelser vi får av rörelse och friluftsliv under uppväxten har stor betydelse för om vi blir aktiva senare i livet. Den undervisning som bedrivs inom ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och att vistas i naturen. Eleverna ska genom undervisningen kunna utveckla förmågan att vistas i utemiljöer och naturen under olika årstider och få en förståelse för värdet av ett aktivt friluftsliv.

Genom hela grundskolan från årskurs ett till nio ska eleverna ges möjlighet till lekar och rörelse i natur- och utemiljö samt lära sig att orientera sig från sin närmiljö ut till okända miljöer.

Skolplan för Stockholms stad, 2008

I Stockholms skolplan står det att både den fysiska och psykiska hälsan är central för elevernas välmående och förmåga att tillgodogöra sig kunskap. De menar att skolidrotten och skolmåltiden är av stor betydelse och att uppmuntra till fysisk aktivitet bland eleverna är en angelägen uppgift för skolan.

Förskoleplan för Stockholm stad, 2009

Enligt Stockholms förskoleplan är en lugn och trygg miljö en viktig förutsättning för barns utveckling och lärande. Förskolans inom- och utomhusmiljöer ska ge barnen tid för och möjlighet till koncentration och eftertanke. I naturen får barn möjlighet att utveckla och förstå naturens kretslopp och människors påverkan.

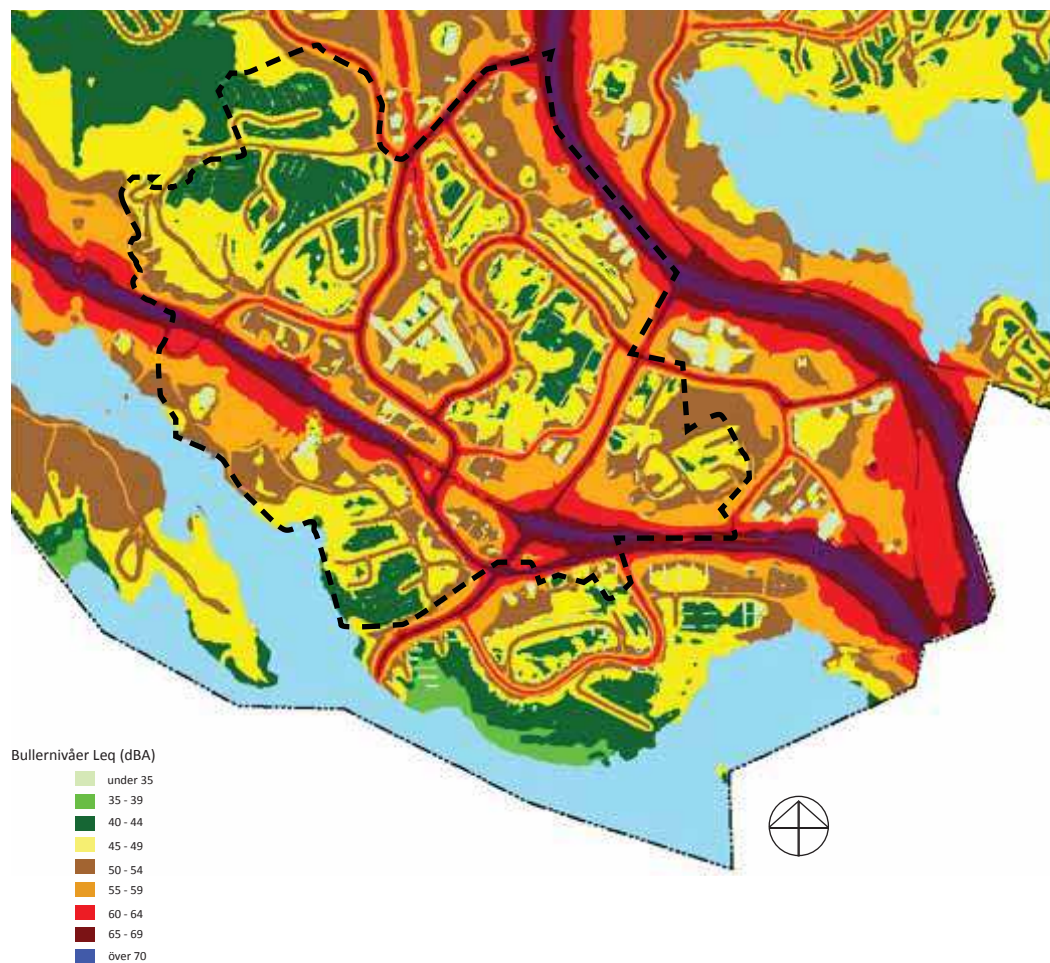
Både inomhus och utomhus har rummets utformning betydelse för mötet mellan barn och vuxna. Det är viktigt att den fysiska miljön väcker nyfikenhet och inspirerar barn till ett aktivt

lärande. Både i förskolan och i dess närområde ska barnen ges möjlighet till fysisk rörelse och en aktiv utevistelse. Uteverksamheten är betydelsefull i förskolan för att stärka barnens fysiska utveckling och hälsa. Det är genom rörelse och lek som en god grund läggs för fortsatta motionsvanor hos barnen.

Tyngdpunkt Farsta

Stockholm stad har beslutat att Farsta stadsdel år 2030 ska vara navet för idrott och hälsa i Stockholm. Det ska finnas en tydlig hälsaprofil som ska genomsyra hela Farsta från förskolan och genom livet.

Förutsättningarna för detta bedöms vara goda eftersom det redan idag finns ett rikt idrottsliv och bra tillgång till grönska.

UTSNITT UR BULLERKARTA - SÖDERORT

Alla bullerkällor: väg, spår, flyg och industri per dygn
Ekvivalent ljudnivå Leq (dBA) 2 meter över mark.

UTREDNINGSMRÅDE

BESKRIVNING AV STADSDELEN OCH UTREDNINGSSOMRÅDET

Farsta ligger ca 8 km söder om Stockholms innerstad. Farsta stadsdelsområde består av 10 stadsdelar med Farsta stadsdel centralt placerad. Hela stadsdelen är kuperad med flera höjder kring centrum, den högsta är Rottnerosbacken som ligger 71 m över havet. Stadsdelen har ett väl utbrett parknät med många fina promenadstråk. På dessa går det att röra sig från Magelungens strand upp till Drevvikens strand och vid båda stränderna finns tillgång till bad och strandpromenader.

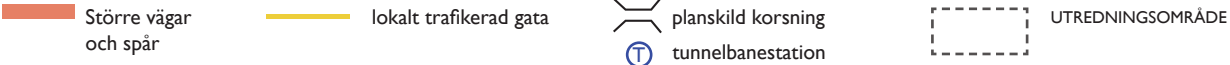
Området tillhörde Stockholm stad redan 1912 men började inte bebyggas förrän i slutet av 50-talet. Man byggde då med ABC-staden som förebild. Farsta centrum invigdes i oktober 1960 och var snabbt ett av Stockholms ledande köpcentrum, det blev även internationellt uppmärksammat på grund av sin speciella utformning.

Farsta har genom historien varit en stark handelsplats och fungerar även idag som en knutpunkt för stora delar av södra Storstockholm. Farsta torg är en viktig mötesplats i stadsdelsområdet som dagligen besöks av många människor. Här finns goda kommunikationer i form av både tunnelbana, pendeltåg, buss och anknytning till Nynäsvägen. Upptagningsområdet sträcker sig över fem kommuner.

Farsta har två större stadsdelsparker, Farstaängen och Hökarängsskogen. Farstaängen har en bemannad parklek med bl a plaskdamm och pulkabacke.

De gröna stråken binder ihop stadsdelarna och är viktiga rekreativa ytor. De gör det möjligt att röra sig säkert och bilfritt genom området. Däremot är stråken otydliga vilket gör att det kan vara svårt att orientera sig.

I Farsta finns i dagsläget en gymnasieskola som under åren framöver kommer att avvecklas. Här finns också flera grundskolor och förskolor samt allaktivitetshuset Tuben.

VÄRDEFULLA FRIYTOR

Farsta är en relativt grön stadsdel med en hel del friytor, varierad topografi och närhet till vattnet. Definitionen för en friyta är enligt Stockholms sociotopskarta ”Ett obebyggt mark- eller vattenområde, som inte har transport- eller terminalfunktioner.” En sociotop är enligt samma karta definierad som ”en friyta värderad som livsrum för människor. Den beskriver platsens sociala och kulturella värden.”

Farsta har många grönytor både mellan bostadsbebyggelse och i ytterkanterna. Det finns god möjlighet till vatten i form av Drevviken och Magelugnen. De gröna ytorna i staden är viktiga eftersom de renar luft och vatten samtidigt som de fungerar som biotoper för åtskilliga djur och växter. De är också viktiga som rekreationsytor ur ett hälsoperspektiv.

I centrala Farsta är det framför allt Hästhagens bollplan, Klyftan, Farstaängen, kilen vid gamla Västboda bollplan och Rödlöga, där tågparken som den lokalt kallas finns, som fungerar som

värdefulla friytor. Även parkstråken och små lekplatser blir viktiga i barns rörelsemönster. I Farsta centrum fungerar torgbildningen som en viktig friyta ur en kulturell synvinkel.

Andra viktiga friytor är Farsta IP, Farsta Gård och badplats, Farstanäset, Hökarängsskogen, Hökarängsbadet, Senoren och Samsö. Även ytorna nere vid Farsta strand och Forsängen är en tillgång för området.

Farstaängen och Forsängen är bemannade lekplatser som är populära.

I och med vissa nybyggnationer har sociotopskartan ändrats vilket inte redovisas här. Se landskapsanalys (2013) för vidare inblick av sociotopskartans förändring och landskapsbilden i Farsta.

>0.5ha Friytor med sociala och kulturella värden
Gångstråk med stor betydelse för möjligheten att använda och uppleva stadens friytor.

> 75% av området är värdefulla friytor

UTREDNINGSMRÅDE

Kvalitativ tillgång på parker; 200m

Centrum på cirklarna motsvarar platser där de kvalitativa tillgångarna finns.

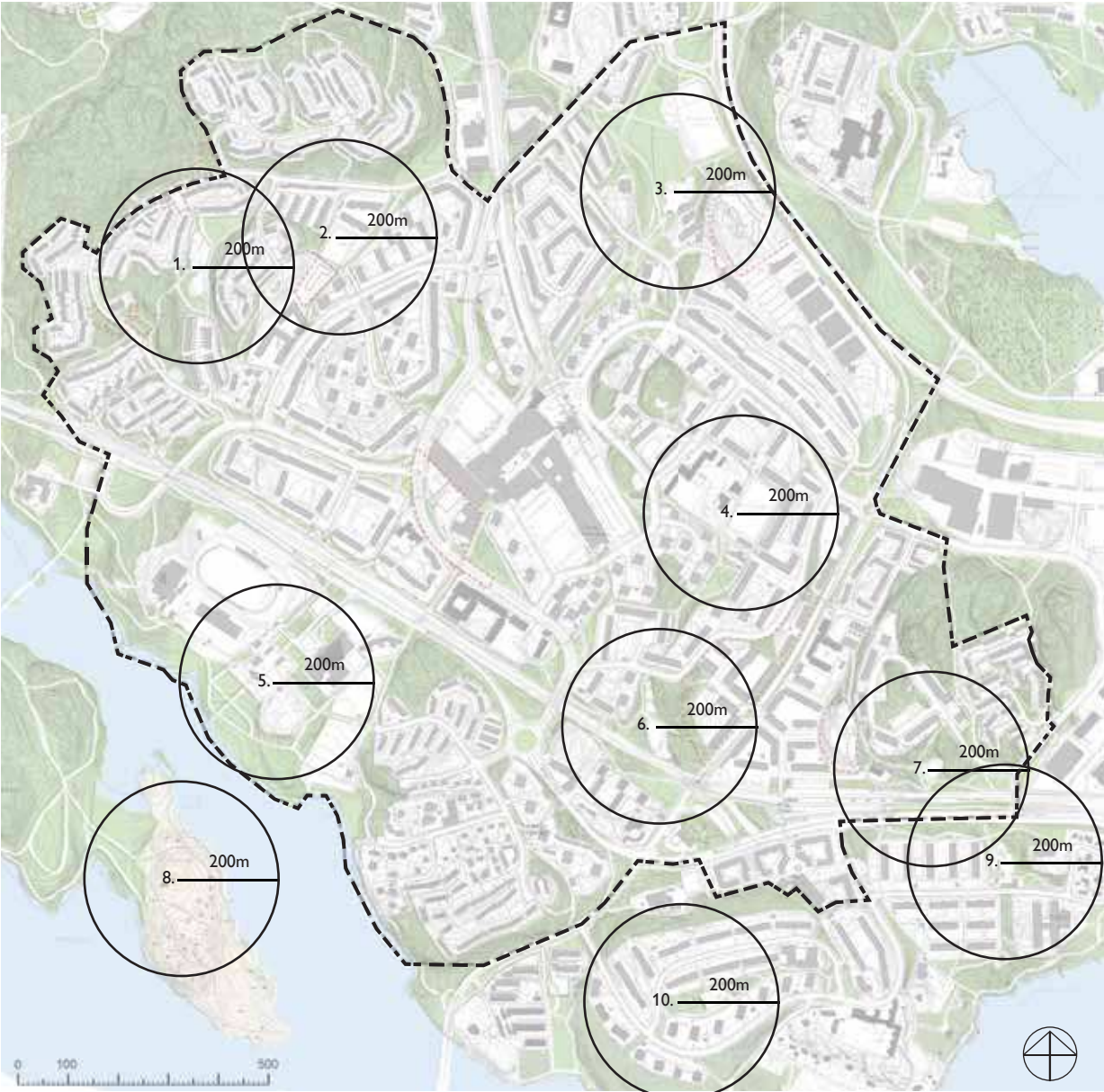
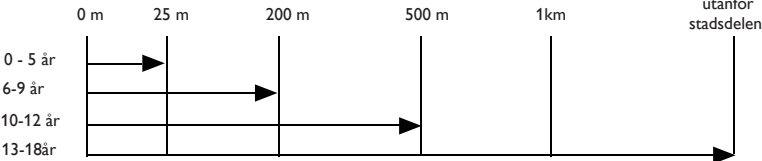
Stockholms parkprogram och sociotopskarta tillämpar både ett kvalitativt och ett kvantitativt sätt för att värdera och analysera ett områdes friytor (se sida 9). Det kvantitativa sättet räknar hur stor yta man har att tillgå medan den kvalitativa ser till vad ytan innehåller.

Barn mellan 6-12 år kan ta sig ungefär 200 meter själva ut i sin närmiljö från hemmet. I vuxnas sällskap kan barn röra sig längre och räckvidden för en frisk vuxen räknas till 1-1,5 km. Forskning visar dock att om en friyta ska användas frekvent bör den ligga inom 200-300 meter gångavstånd från bostaden. Parkprogrammet och sociotopskartans gräns på 200 meter är därför relevant även om barn rör sig tillsammans med en vuxen. (Spacescape, 2006)

Barnen har däremot ofta längre väg till skolan och rör sig därför uppemot 500 meter själva till och från skolan.

Avståndsdigram

Avståndsdigrammet visar hur långt barn i olika åldrar själva rör sig från hemmet ut i sin närmiljö.

Bilden visar tydligt att det är brist på kvalitativa tillgångar i centrala Farsta

UTREDNINGSOMRÅDE

1. Rödöla - tågparken, 2. Västboda bollplan, 3. Farstaängen, 4. Hästhagens bollplan, 5. Farsta IP, 6. Klyftan, 7. Klippbacken, 8. Farstaåset, 9. Forsängen, 10. Farstastrand

BARN I FARSTA

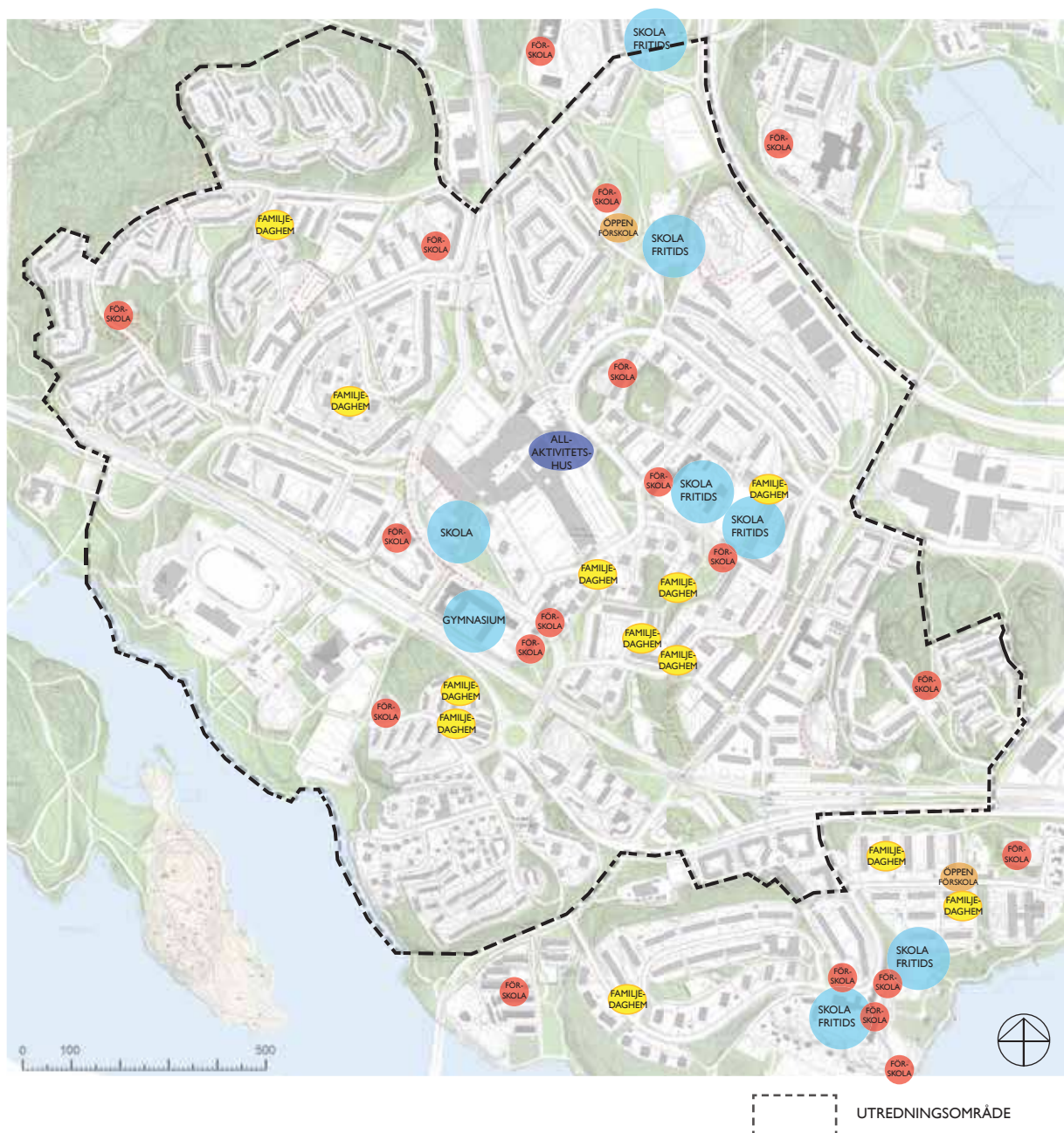
I dagsläget finns många förskolor, skolor och daghem i Farsta. Andelen barn är relativt hög och det förväntas flytta in ännu fler barn i området framöver.

Enligt statistik från Stockholm stad och Sweco fanns det 2011 11 628 barn mellan 0-19 år i Farsta stadsdelsnämnd. I deras prognos kommer antalet barn att öka både till 2016 och 2021 med ca 9% respektive 12%. År 2021 kommer det totala antalet barn att vara 14 356 vilket motsvarar 24% av befolkningen.

Många av de större lekparkerna och allmänna ytorna är väl använda och har ett högt tryck. I och med exploatering och ökad inflyttning kommer trycket att öka ytterligare.

Antal skolor och förskolor:

	19 förskolor		12 familjedaghem
	2 öppna förskolor		7 skolor
	1 gymnasium (kommer avvecklas)		1 allaktivitetshus

DEL 1

BARN OCH UNGDOMARS PLATSER, STRÅK OCH MÅLPUNKTER I FARSTA

BARN OCH DERAS UTEMILJÖ

”Barn leker överallt, oavsett om miljön är planerad för det eller inte – på gator, torg och gångbanor – och inte minst på platser som vuxna inte ser något värde i. Därför är det viktigt att barnens perspektiv tas tillvara i den fysiska planeringsprocessen.”
(Strandlund/Saracco, 2012)

Vad är utemiljö?

Movium är en av de aktörer som under decennier drivit frågan om barns rätt till en god utvecklande utemiljö. Med det menar de rörelsefrihet, tillgängliga mötesplatser och fysiska utmaningar i staden som sådan. De poängterar också barns rätt till utvecklande utemiljöer som uppmuntrar till fantasi, nyfikenhet och utforskarlust i såväl organiserad lek som i spontan. Alla miljöer i vardagen är utvecklingsmöjligheter för barn och unga och det innebär att utemiljöerna i våra städer måste ses som arenor som barn och unga i olika ålder och mognad ska kunna tillägna sig. (Lenninger, 2008)

I barns ögon är utemiljön början på en spännande omvärld och det är i den som barnen hittar sin inspiration för utomhusleken. Det är viktigt att lekmiljön har skapats både genom planering och design men också genom naturens egna processer och barnens användning. Design som är direkt vänd till barn gör det lättare för dem att ta steget

ut och hitta varandra. Det i sin tur skapar rum för ytterligare aktivitet. (Mårtensson/Kylin, 2005).

För att barn ska kunna och vilja vistas utomhus krävs det att det finns en bra fysisk miljö. Den måste vara attraktiv ur barnens eget perspektiv. För att kunna ge barn den rörelsefrihet som leken kräver måste vuxna också uppfatta miljön som tillräckligt trygg. (Mårtensson/Kylin, 2005)

I en avhandling från Linköpings universitet framgår att många barn idag är ovana med natur. Att de känner ett främlingskap inför naturen även om den finns i närheten (Movium, 2012)

Hälsa kopplat till utemiljö

Grönområden har en stor betydelse för hälsan och forskning visar att de som har tillgång till grönområden inom en kilometers radie lever längre och håller sig mer friska. Det är ännu tydligare bland socioekonomiskt svaga grupper och bland barn.

Psykisk ohälsa blir allt vanligare långt ner i åldrarna. Genom att skapa och satsa på en bra utemiljö för barn kan man avsevärt bidra till en bättre folkhälsa. Årligen dör 35 miljoner människor i världen på grund av livsstilssjukdomar. Även självmord har ökat kraftigt de senaste åren särskilt hos yngre personer i 15-25-årsåldern. På de senaste

30 åren har övervikt och fetma fördubblas både i Sverige och i övriga Europa.

Barn som är i en variationsrik och naturpräglad miljö har lättare att koncentrera sig. När hela kroppen är engagerad och man lär genom alla fyra sinnen får man ett starkare minne och mer bestående kunskap.

Gröna ytor har en lugnande inverkan på oss. Det räcker med 4-5 minuter för att stresshormoner ska minska. Barn som leker och lär ute är både lugnare och friskare samt att de sover bättre om de varit ute i solljus på dagen. Studier visar också att killar och tjejer leker mer lika utomhus och att antisocialt beteende som mobbing, våld och skadegörelse minskar.

För att lägga grunden till ett hälsosammare liv måste man få barn intresserade av utemiljön innan 12-års ålder. Stillasittande tonåringars hälsa kommer få konsekvenser i deras framtida liv. (Frisk i naturen, 2011).

Barn och ungdomars egna platser

Barn har stort behov av att skapa egna platser. Att själv kunna bestämma över sitt fysiska rum och att kunna sätta gränser för det, är nödvändigt för en hälsosam mental utveckling. Överallt i världen oavsett klimat och naturmiljö skapar barn sina egna platser, ofta i form av kojor och krypin.

I takt med ökad ålder rör sig barn längre och längre från hemmet. För de yngre barnen är det viktigt att kunna hitta miljöer som ligger nära hemmet eller en annan trygg plats. Det kan vara en lekplats i närområdet eller en kompis trädgård. För de lite äldre barnen som fortfarande bygger kojor är det viktigt att vara tillräckligt långt bort från hemmet så att mamma och pappa inte kan se, men ändå så nära att de får lov att gå dit. Den mest aktiva kojbyggaråldern är mellan sju och tio år men om tillfälle ges och lämpliga grönområden finns bygger både äldre och yngre barn kojor. (Mårtensson/Kylin, 2005)

Ungdomar ser ofta platser som arenor där de kan mötas och umgås, de har ett behov av att både se på (iaktta) och att synas av andra (iakttagas). Ju äldre barnen blir desto viktigare blir kompisarna runt omkring snarare än föräldrarna. Det måste då finnas platser för dem att mötas på.

Enligt ett antal artiklar i Movium Magasin (2012) väljer allt fler barnfamiljer att bo kvar i staden. Det gör att allt fler barn får en urban uppväxt. Strukturen i staden kan vara ett stort problem för barn eftersom den gör deras vardag fragmenterad. De blir allt högre upp i åldrarna beroende av vuxna som kan skjutsa dem till olika aktiviteter eftersom miljön gör att de inte kan ta sig fram själva i samma utsträckning. Det är därför viktigare och

viktigare att vi är medvetna om vilka strukturer vi skapar i staden så att den blir tillgänglig för barn och unga. Det behövs både skapas plats för möten men också sådana platser där det spontana, oplanerade kan äga rum och som barn och unga kan vara med och utveckla över tid.

Barn och ungas värld ser inte ut som de vuxnas värld. Där vi ser ett magert träd och en sten kan barn se en fantastisk oas. Barn och ungas värld sköts delvis utanför den vuxna och det måste vi acceptera, annars kan det aldrig bli deras värld. Oavsett om miljön är planerad för lek eller inte så leker barn, de leker överallt. Även på platser som vuxna kanske inte ser något värde i tex trappan vid Farstaängen. Som vuxen planerare har vi ansvar för att barn får en god uppväxtmiljö och det är viktigt att väva in barnens erfarenhet av deras värld samt att barnens perspektiv tas tillvara i den fysiska planeringen (Movium magasin nr 4, 2012).

Leken bidrar

Finns det inte tillräckligt bra lekmöjligheter i närområdet betyder inte det att barnen går längre bort för att leka, det betyder istället att barn inte går ut och leker förrän de är tillräckligt gamla att kunna gå länge bort. (Mårtensson/Kylin, 2005) Barn från fattiga familjer är mer beroende av de kvaliteter som finns i närmiljön eftersom de inte har samma möjligheter att ta sig iväg genom t ex skjuts av föräldrar. (Frisk i naturen, 2011)

Mia Heurlin-Norinder har forskat på barns rörelsefrihet i bostadsområden och kunnat se att barn som har tillgång till större, sammanhängande bilfria områden tidigare får röra sig fritt. Det bidrar till att de tidigare lär sig hitta själva och då kan skapa sig en trygg relation till sin egen närmiljö. Eftersom barn inte heller bara leker på lekplatser utan i lika stor utsträckning på vägen till eller från sitt mål så är behovet av sammanhängande stråk väldigt viktigt.

Lek bidrar till barns fysiska och psykiska utveckling, till deras hälsa och välbefinnande. Av Sveriges befolkning är 1,9 miljoner barn (under 18 år), det motsvarar ca 20%.

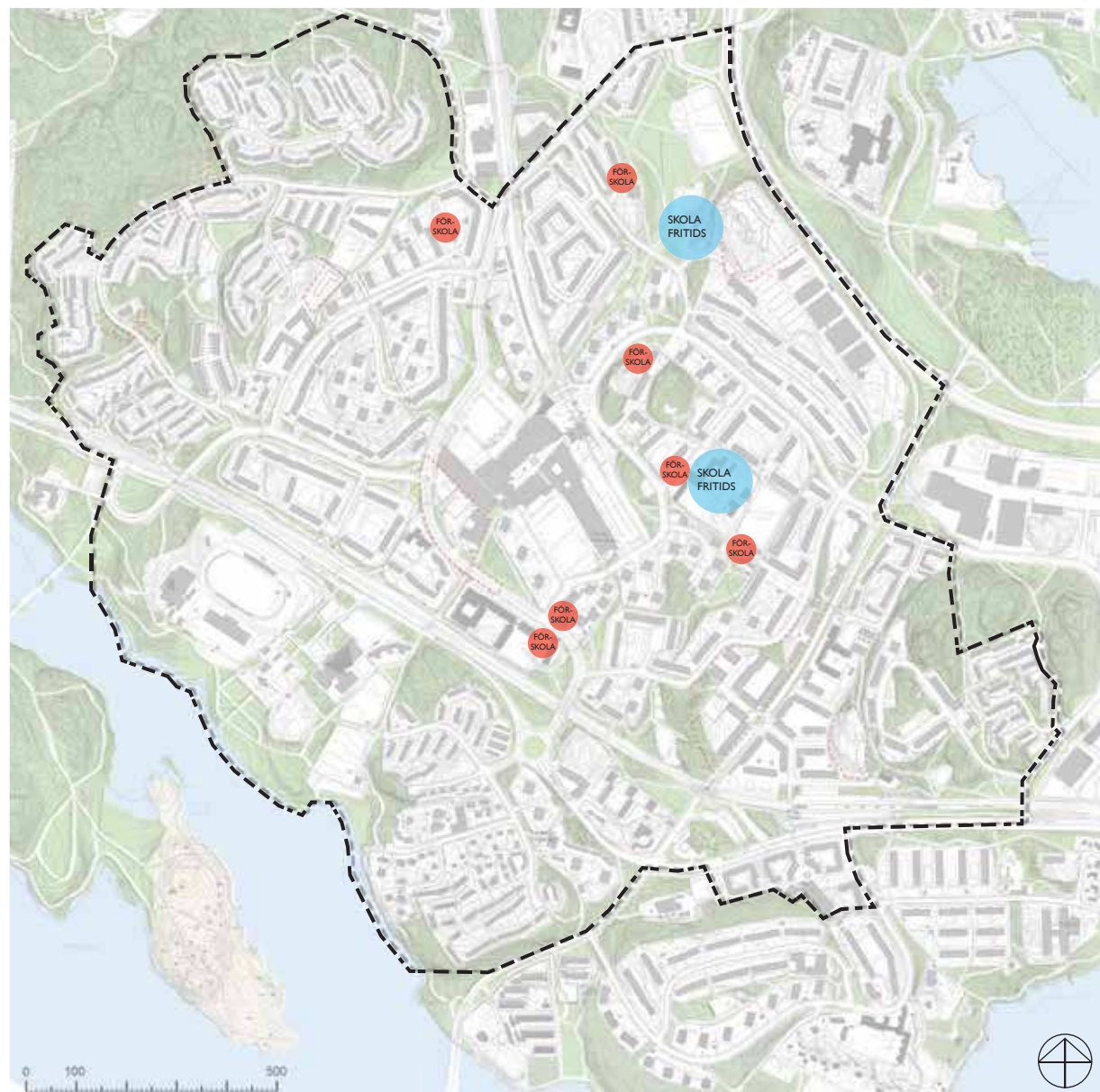
Med barn och ungas eget perspektiv är utvecklande och goda utemiljöer platser där lusten, spänningen och nyfikenheten får ta plats och stimulera till nya utmaningar. Miljön ska locka till spontan såväl som organiserad lek och tillåta barn och unga att skapa och utforma sina egna platser och aktiviteter. (Lenninger, 2008)

SAMTAL MED FÖRSKOLEPEDAGOGER OCH ELEVER I LÅG- OCH MELLANSTADIET

Genom samtal med förskolepedagoger och elever på Farstaängsskolan och Hästhagsskolan har vi fått en bra bild av hur yngre barn i Farsta använder sin närmiljö.

I samtalen med förskolepedagoger framkom det att de tydligt har sett en förändring av hur barns fritids- och helgaktiviteter ser ut över de senaste tio åren. Det är mindre vanligt idag att barnen är ute och leker, särskilt på vintern. Det är mycket tv och dataspel som barnen pratar om redan långt nere i åldrarna. Personalen upplever också att barn från en annan kulturell bakgrund inte använder utemiljön och skogen särskilt mycket tillsammans med sina föräldrar.

Många barn åker också vagn mycket längre upp i åldrarna vilket gör att de inte är vana att gå längre sträckor. Det är därför viktigt att förskolan och skolan kan erbjuda barnen en bra utevistelse, rörelse och lek. De förskolor som saknar en bra gård är därför helt beroende av en bra utemiljö i närområdet.

De förskolor och låg- och mellanstadieskolor som besökts.

 UTREDNINGSMÅRÅDE

De yngre barnens målpunkter, 1-12 år.

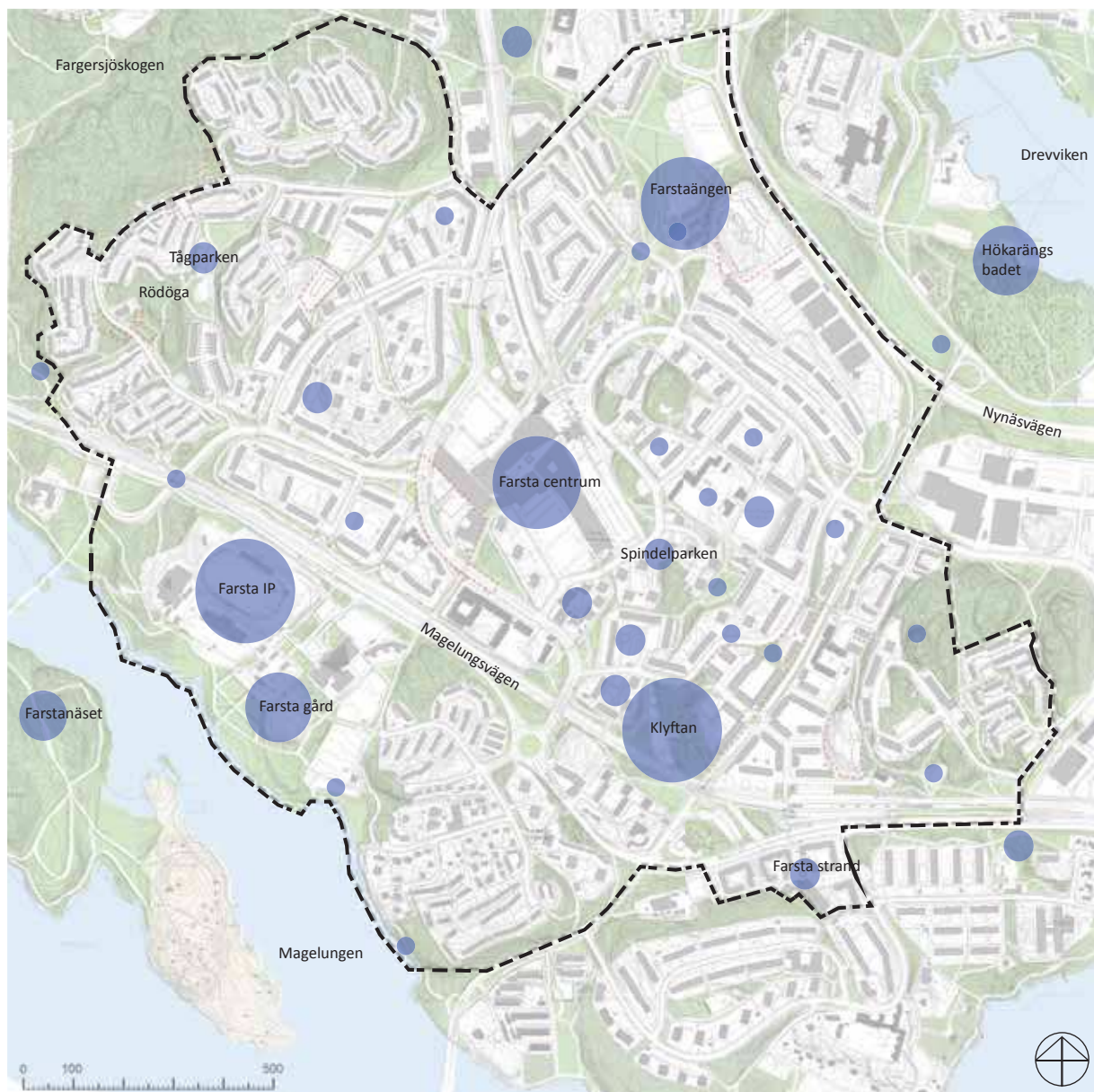
Det finns många platser som barnen rör sig på i Farsta men det är några platser som hela tiden återkommer. Det är Farstaängen, Klyftan, Hökarängsbadet, Farsta Gård, Farsta IP, Farstanäset och Farsta centrum.

Många förskolor försöker gå utanför gården minst en gång per dag men det varierar lite mellan årstider och hur pass stor gård förskolan har. Är gården liten görs fler utflykter till allmänna lekplatser och till skogen.

De flesta förskolor rör sig ofta i sin närmiljö och de har små skogspartier och återvinningsstationer som just de besöker. På återvinningen lär sig barnen hur man sorterar och det är ett inslag som återkommer på i princip alla förskolor. Att det finns så många parkvägar att röra sig på uppskattas mycket och det upplevs som relativt enkelt att röra sig runt i området.

Olika barngrupper använder ofta lite olika vägar på grund av att det är relativt kuperat i Farsta. Vissa vägar är för svåra att gå med vagn och då får man gå runt.

Skolbarnen har liknande platser som de besöker som förskolorna men de är inte där lika ofta. De är oftast på fritids som ligger i anslutning till skolan efter skoldagens slut och sedan går de hem eller till en kompis. Det är mycket TV- och dataspel som nämns och lekplatserna är oftast rätt tråkiga enligt barnen. Det är för lite spänning och för mycket småbarnsleksaker. De önskar sig mer utmanande lek som går att klättra och svinga på.

Desto större ring, desto mer frekvent använd plats

● Barns målpunkter

UTREDNINGSSOMRÅDE

Klyftan

Klyftan är en relativt stor lekpark som nyligen rustades upp. Här finns många lekredskap som fågelbogungor, borgen och swinggungor, men även närhet till skogskänsla. Pendeltåget passerar också parken vilket många barn tycker är spännande.

Hit går många förskolor och även lite äldre barn. De äldre barnen i skolåldern säger dock att det inte finns tillräckligt utmanande lekredskap och de tycker det börjar bli lite tråkigt.

Gång- och cykelvägen används som pulkabacke på

Många olika redskap med borgen i bakgrunden

gott och ont.

Klyftan är även en viktigt landform för området och anses som viktigt för upplevelsen av Stockholms landskapsbild och naturkaraktär.

I och med bygget med Ågesta Broväg anser många att skogskänslan har försvunnit från Klyftan. Att byggnaderna har kommit för nära inpå och att man ser för mycket av husen. Förskolepedagogerna menar att barnen inte bara är på lekplatsen när de är där utan gärna utforskar skogen runt omkring. De uppehåller sig bara en liten stund bland redskapen och sen börjar de söka sig längre bort.

Pulkabacke på gång- och cykelvägen

Farstaängen

Farstaängen är en bemannad parklek i Farsta. Den tillsammans med Forsängen utgör två av stadsdelens sju bemannade parker. Här finns många lekredskap, gungor, öppna stora gräsytor och en plaskdamm som är väldigt populär på sommaren. Runt omkring finns många buskage att leka i. Vintertid är det ofta korvgrillning och pulkaåkning i parken. På sommaren anordnas ibland teater och det är mycket som händer här, det anses vara en viktig mötesplats.

Pulkabacke

Barnen tycker mycket om att cykla omkring, spela bandy och vara i klätterleken. Parken utnyttjas flitigt, särskilt av de förskolor och skolor som ligger precis intill. Det gör dock att många andra förskolor inte går dit, det är för mycket folk helt enkelt.

Förskole pedagogerna påpekar att det kan vara svårt att gå till Farstaängen med för stora barngrupper eftersom det ofta är så mycket folk. De små barnen vågar inte riktigt leka fritt när större skolbarn är där.

Stora öppna ytor för lek och bollspel

De olika baden; Farstastrandbad, Hökarängsbadet, Farstanäset, Farsta strand

På sommarhalvåret används baden mycket av både förskolor och barnfamiljer efter skolan och på helgen. På vintern utnyttjas de till skidor och skridskor.

Även slingan som går längs Magelugnen är en fin promenad där det finns många ställen att leka på längs vägen. Bryggorna är även bra för medhavd matsäck och vila.

Farstanäset är ett bra utflyktsmål där naturmarken används mycket till lek men även till undervisning i form av "Hitta vilse" och leta spår av djur. Barnen gillar att hitta små egna platser att vara på och de klättrar, leker med pinnar och mossor.

Skid- och skridskobana på vintern

Farsta IP/Farsta Gård

Farsta IP används mycket av både förskolor och skolor till olika idrottsaktiviteter. Vissa skolor har ingen egen idrottshall vilket gör att de använder IP för gymnastik. På vintern åker många skridskor på de frysta banorna.

Farsta gård uppskattas av många och förskolepedagogerna menar att här kan barnen uppehålla sig länge utan att de tröttnar. Det finns gräsytor att springa på och träd att klättra i. Det är en fin miljö att vistas i.

Farsta Gård med stora ytor framför sig.

Spindelparken, tågparken och flera andra små lekplatser

I Farsta finns många mindre lekplatser som ofta ligger invid hyresbostäder. De besöks relativt ofta och ses som bra komplement till de allmänna lekplatserna. I Spindelparken (se karta s 23) som ligger strax ovanför tunnelbanespåret finns ett klätternät som är väldigt populärt bland barnen. Att titta på tågen fascinerar också många barn varför det är en bra plats att gå till.

Tågparken som ligger uppe vid Rödlöga är en annan populär allmän lekplats. Här finns både utrustning, gräsytor och närhet till skogspartier. Det gör att barnen kan hitta många platser att vara på.

Klätternät i Spindelparken

Olika skogspartier

I Farsta finns många olika skogspartier både stora och små och de används mycket, särskilt de små skogspartierna som ligger nära bebyggelsen eller i närheten av en lekplats. De många förskolorna har olika små skogspartier som de besöker och har naturrutor i. Skogen är väldigt viktig för barnen eftersom alla kan hitta något att göra och barn i olika åldrar kan vara med och leka. De klättrar och klänger, lär sig naturvetenskap och hur man betar sig i naturen. Pedagogerna menar att om de gick till samma lekplats så ofta som de går till samma skog skulle barnen ha tröttnat för länge sen.

Mindre skogsparti vid Kvickentorpsskolan som används till naturruta

På naturrutorna följer de årstiderna på en och samma plats under flera år för att se hur den förändras. Här tittar de på djurspår, olika fåglar och växter.

Många förskolor använder sig av Friluftsförbundets program ”skogsknattarna” och ”Hitta Vilse” som är kurser för små barn hur man betar sig i skogen. Hur man lär sig att hitta i skogen och vad man ska göra om man går vilse.

I naturleken utvecklar barnen sin grovmotorik, de bygger kojor och leker egna fantasifulla lekar.

I skogen syns många spår av barn som rört sig i snön

Överlag upplevs Farsta som en bra plats och det är främst en del trafik, hårt tryck på de allmänna lekplatserna och kvällstid som en del problem uppstår.

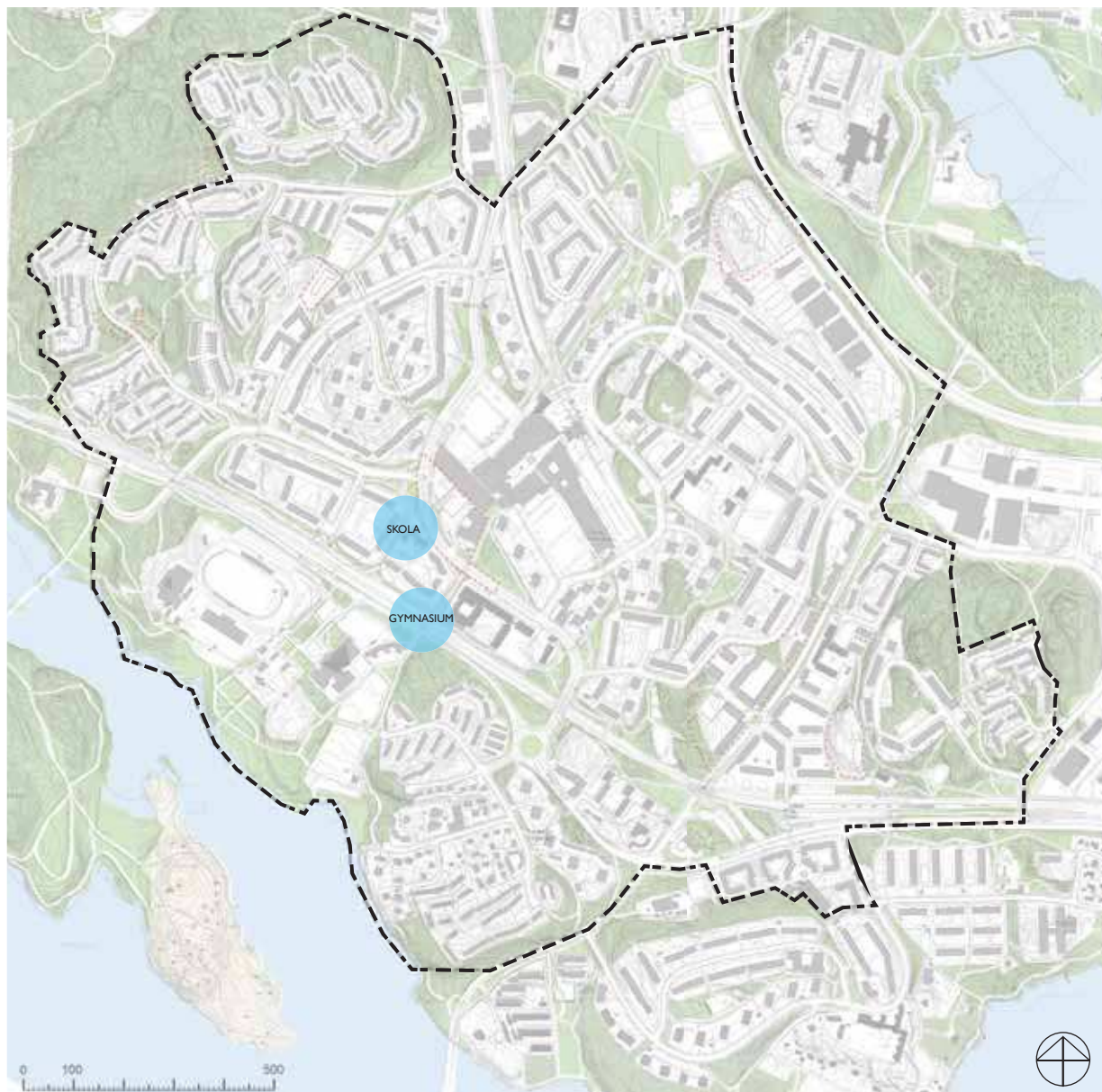

SAMTAL MED ELEVER I HÖGSTADIE OCH GYMNASIUM

För att få en bild av hur de äldre barnen, mellan tretton och nitton år, ser på Farsta och använder sin närmiljö har vi träffat en grupp från åk 7 på Primaskolan och en grupp från klass 3 på Farsta gymnasium

De målar upp en bra bild av Farsta, det är rätt lugnt och det är en bra plats som har närhet till det mesta. Det finns bra natur runt omkring, centrum är bra med många affärer och det finns bra kommunikationer med tunnelbanan, pendeltåget och bussar. En tjej säger att ”kombinationen är rätt ovanlig, stort centrum, nära till tunnelbana och natur”. Det är det som är Farsta säger en annan tjej ”Ett stort centrum men samtidigt nära till naturen”.

Många av de barn som går i skolan pendlar in och bor inte i Farsta. Det kommer upp som ett problem att det inte finns någonstans att vara efter skolan eller på kvällen, där man bara kan vistas. Det gör att många åker direkt hem efter skolan och inte stannar med sina vänner.

Högstadieskola och gymnasium som besökts

UTREDNINGSOMRÅDE

De äldre barnens målpunkter, 13-18 år

De äldre barnen rör sig inte lika mycket i närmiljön som de yngre barnen. De har andra intressen som gör att de ofta söker sig till centrum eller in till stan.

En plats som utmärker sig och kommer upp som en bra plats är Farsta Gård och Farsta IP med omgivningarna runt omkring. Det är verkligen en fin plats och ”det får absolut inte förstöras eller byggas bort”. Även centrum är en plats som man besöker mycket. Farsta Strand kommer upp men det är främst om man bor där som man är där.

Farsta Gård och Farsta IP

Vid Farsta Gård och Farstastrandsbadet finns stora öppna ytor för fotboll och brännboll. Det finns även plats om man bara vill ligga och ”slappa” och bada. Det är väldigt fin natur och även bra motionsspår ut till Farstanäset.

Många tränar nere vid Farsta IP, man spelar bl a basket, handboll och fotboll, både i organiserad och spontan form. Här finns även ishallen och simhallen vilket gör att det drar till sig många människor.

Nere vid IP finns också ett utegym och närhet till vattnet är något som upplevs positivt. ”Då kan man åka skridskor på Magelugnen på vintern”. Även platserna runt omkring upp mot Farsta Gård är bra ställen att vistas på enligt ungdomarna.

Farsta Gård med stora öppna ytor intill

Hökarängsbadet

Det är många som uppskattar Hökarängsbadet på sommaren. De säger inte riktigt vad som är så bra men det är många som är där.

Västboda bollplan

Västboda bollplan är uppskattad. Det är många som är där och det har blivit som en samlingspunkt för de som bor i närheten. Det uppskattas att det är konstgräs på planen men den används ändå mest sommartid.

Västboda bollplan används mest på sommaren

Farsta centrum

Inne i centrum är det många som vistas efter skolan och på helgen. Det är ofta här man träffar sina vänner. Det är ett bra centrum där det mesta finns. Det som saknas är en bio. Kvällstid när det inte finns någon annan bra plats att vara på så drar många ungdomar runt i centrum. ”Det skulle behövas någon plats där man kan hänga och bara vara utan att man måste köpa något.” Nu används McDonalds mycket som träffpunkt men där blir de ofta utkörda om de inte handlar.

Farsta centrum är populärt att hänga i

Problematiska platser

Det som är ett problem för ungdomar är att de inte har någon bra plats att vistas på. Idag är de mycket på McDonalds men där får man inte vara så länge om man inte köper något. De efterlyser en plats där alla är välkomna, där man kan sitta och umgås efter skolan. De vill kunna vara där länge, som det är nu åker de som inte bor i Farsta ofta hem efter skolan. De skulle också vilja ha lite fler aktiviteter som skate och cykel men där man också kan sitta och ”hänga”, som ett multihus.

”I centrum finns en del skumma människor”

Tunnelbanan på natten

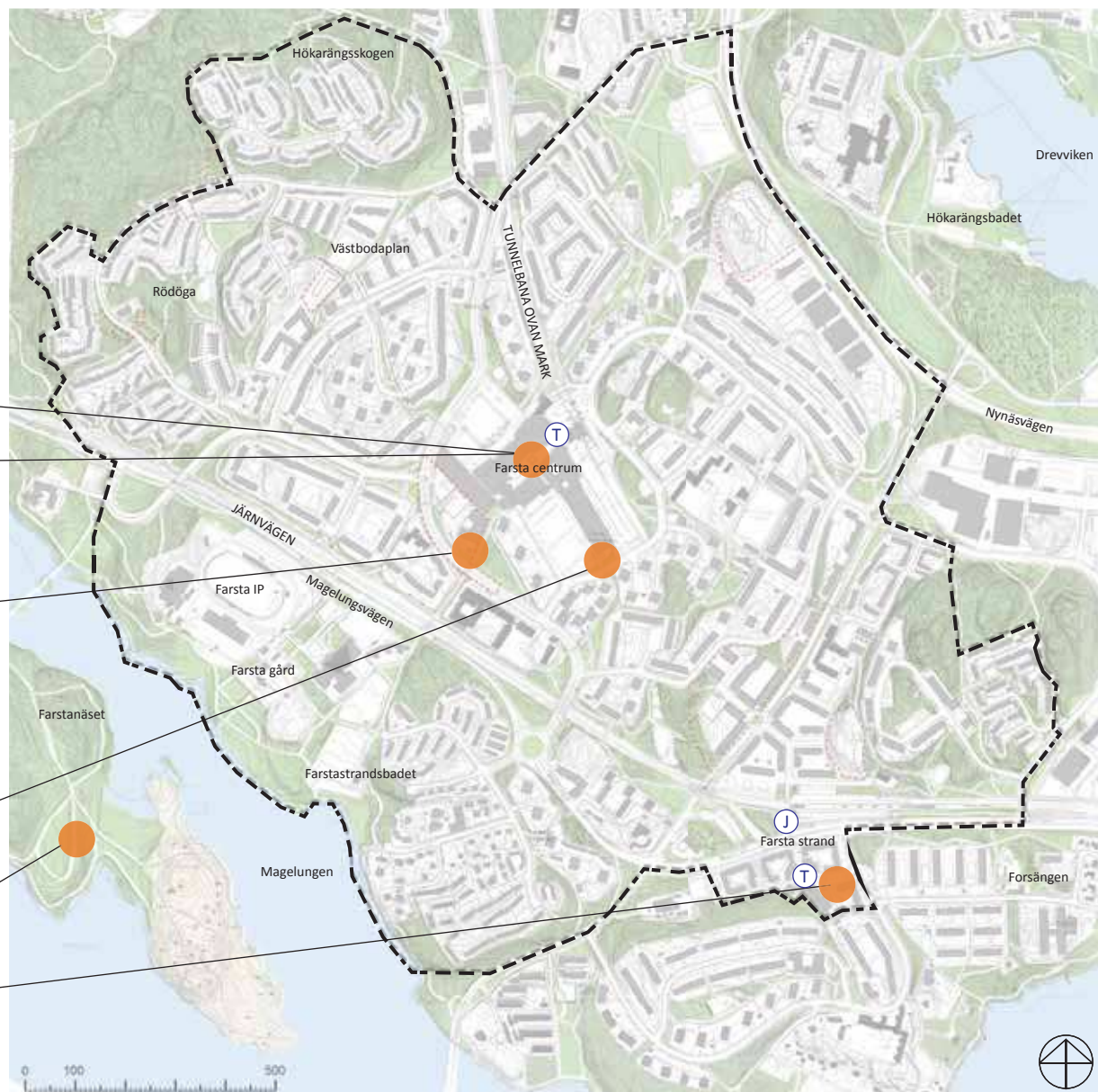
”Hela Farsta är mörkt på kvällen”

”Utanför vårdcentralen brukar det sitta fyllisar. Där brukar det stå folk som röker, så det är inte så kul att gå ut på rasten”

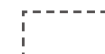
Gångtunneln under Larsbodavägen mörk och obehaglig att gå igenom

Det är läskig och mörkt i skogen vid Farstanäset

Farsta strand vid tunnelbanan

Problematiska platser

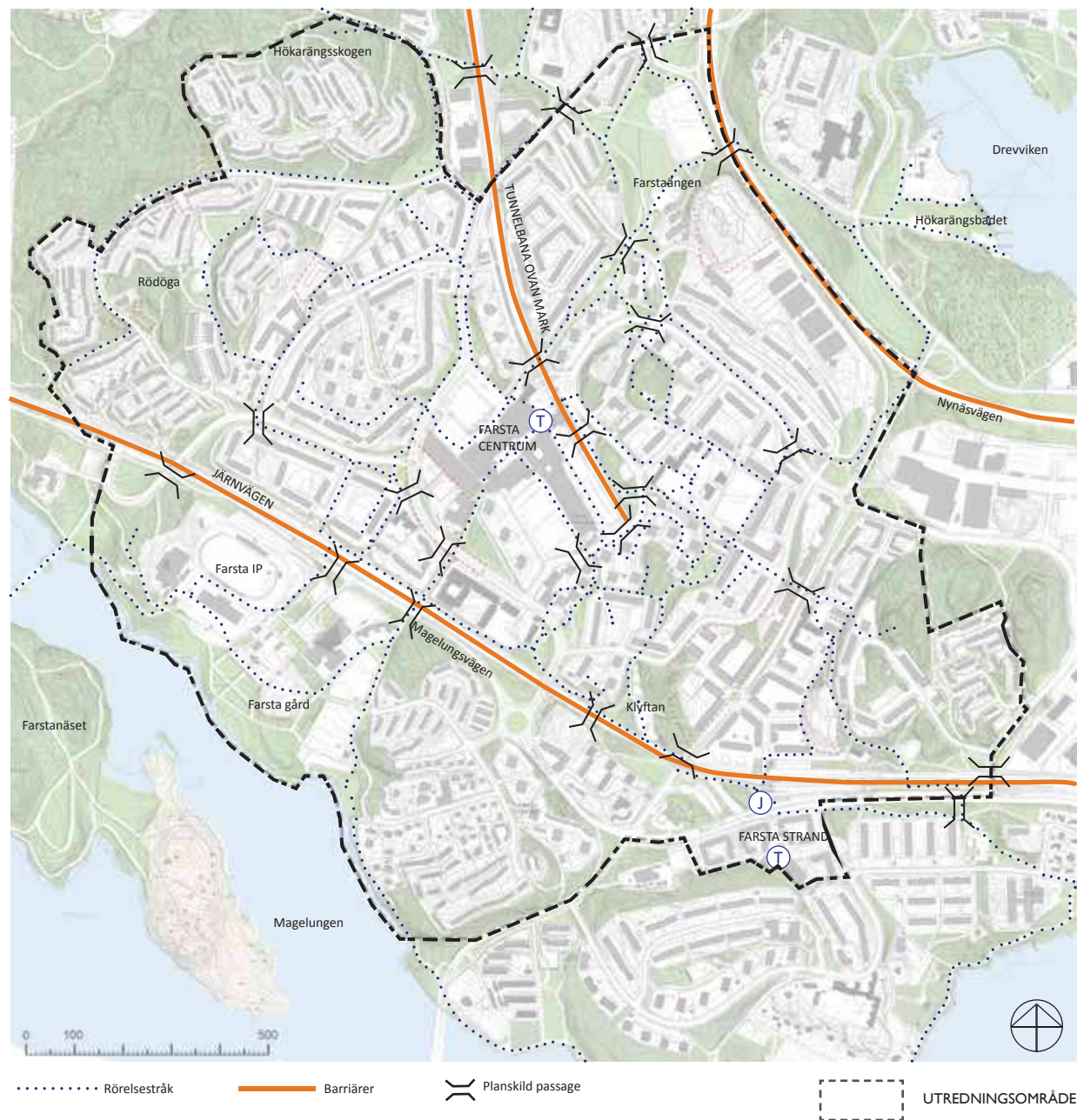
UTREDNINGSOMRÅDE

RÖRELSEMÖNSTER - STRÅK OCH BARRIÄRER

Hur rör sig barngrupper från förskolorna?

Förskolorna går runt mycket i Farsta och använder gång- och cykelvägarna i stor utsträckning. Pedagogerna berättar också att det tilltänkta utflyktsmålet ibland inte nås utan att barnen ofta hittar något annat intressant att leka med på vägen. Att stanna längs gångvägen och titta på saker är inte heller ovanligt, det kan till exempel vara längs tågspåret. En tanke med promenaderna är just att låta barnen upptäcka saker längs vägen.

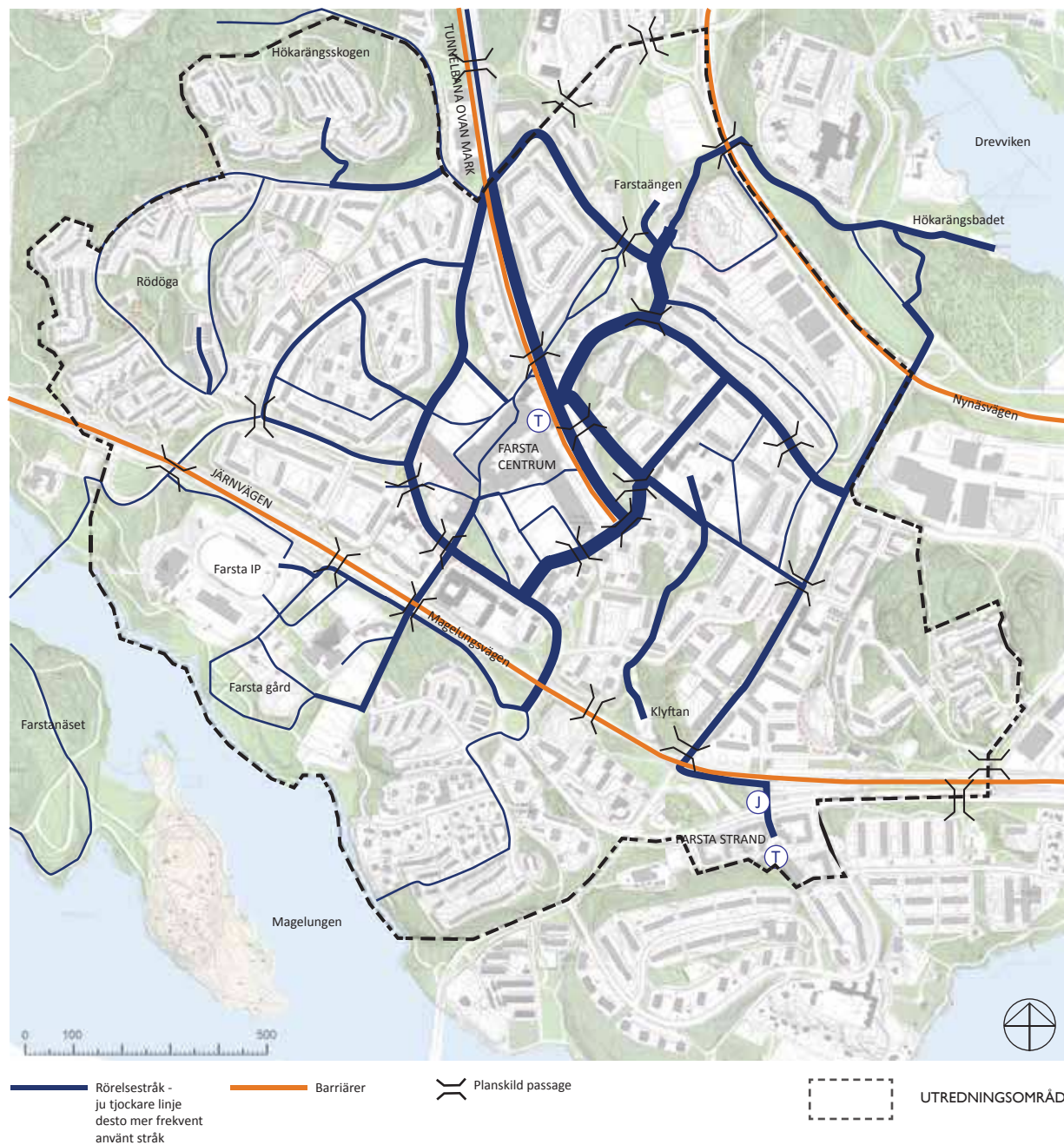
Vissa förskolor har gåslingor där de inte har någon särskilt målpunkt utan de går helt enkelt runt för att lära barnen att vistas i trafiken, titta på bilar och tåg.

Hur rör sig skolbarnen?

Barnen i låg- och mellanstadiet rör sig mestadels själva när de ska till och från skolan. De flesta barnen går till skolan och vissa gång- och cykelvägar används flitigt. Gångvägen som går från centrum till Farstaängen används inte i samma utsträckning som man skulle kunna tro av barnen när de går ensamma. De går hellre uppe längs vägen.

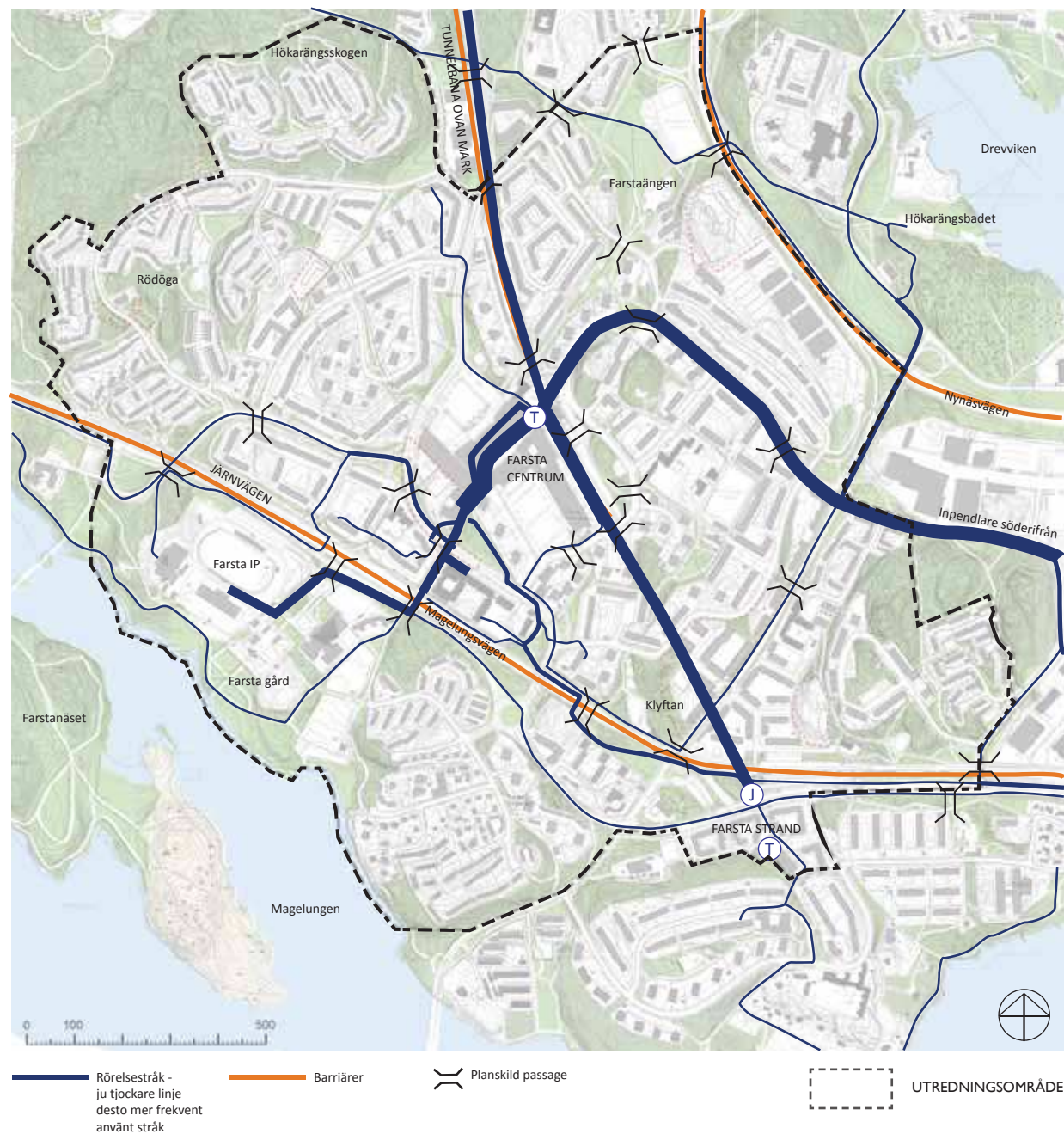
De barn som kommer från områden utanför Farsta blir ofta skjutsade med bil eller kommer med tunnelbanan.

Hur rör sig ungdomar?

Rörelsemönstret bland ungdomarna är starkt kopplat till de största målpunkterna och till kollektivtrafiken. Det beror mycket på att många som vi samtalat med på Primaskolan och Farsta gymnasium pendlar in till skolan. Även de ungdomar som bor i Farsta använder kollektivtrafiken mycket för att ta sig in mot stan.

Gångvägarna används till stor utsträckning mellan de olika målpunkterna och de upplevs som bra. Däremot är de dåligt snöröjda på vintern vilket gör att det är svårt att ta sig fram. Många tar då tunnelbanan upp från Farsta Strand till Farsta. Även belysningen längs gångvägarna tas upp som bristfällig och skulle behöva förbättras.

REKOMMENDATIONER INFÖR FORTSATT ARBETE

I det fortsatta arbetet ser vi vissa punkter som är viktiga att ta med sig för att ta hänsyn till barn och unga i Farsta.

Styrande dokument

I de styrande dokumenten finns en hel del att tänka på vid ny bebyggelse. Enligt Riksdagens miljömål bör natur- och grönområden med närhet till bebyggelse värnas så att lek, rekreation, lokal odling samt ett hälsosamt klimat kan tillgodoses.

I sociotopshandboken tas det upp att ju fler värden man har tillgång till i sin närmiljö desto oftare använder man den, där konstateras också att leken är barns sätt att utforska sin omgivning och att göra sig hemmastadd i den.

Stockholms parkprogram menar att barn i olika åldrar kan och får röra sig olika långt. Förskolebarn är känsliga för trafikbarriärer och är framförallt nära hemmet medan låg- och mellanstadiebarn har större krav på aktiviteter och spännande miljöer. Ungdomar rör sig långa sträckor och har behov av både folkliv och avskildhet. Artikel 31 i Barnkonventionen tar särskilt upp att barn har rätt till vila, fritid, lek och rekreation anpassat till barnets ålder.

I förskoleplanen för Stockholm tar man upp att uteverksamheten är betydelsefull för att stärka

barnens fysiska utveckling och hälsa. Även Läroplanen tar upp att de positiva upplevelser som vi får av rörelse och friluftsliv under uppväxten har stor betydelse för om vi bli aktiva senare i livet.

I och med att arbetet med Tyngdpunkt Farsta har Stockholm stad också beslutat att Farsta stadsdel år 2030 ska vara Stockholms nav för idrott och hälsa. Det ska finnas en tydlig hälsoprofil som ska genomsyra hela Farsta från förskolan genom livet. Man anser att det bedöms vara möjligt eftersom det redan idag finns ett rikt idrottsliv och bra tillgång till grönska. För att det ska gå att genomföra är det viktigt att ha det i åtanke vid exploatering så att områden inte byggs bort eller görs oåtkomliga.

Att tänka på för de yngre barnen

Förskolornas placering och barngruppernas rörelse

Förskolepedagogerna är ute mycket och går med barnen men de trycker på vikten av att ha en gård. Ofta är det för få vuxna vilket gör att de inte kan gå iväg och på vintern är det svårt att gå med de minsta barnen.

När man planerar för nya förskolor är det viktigt att det finns en gård. Har de ingen egen gård blir de helt hänvisade till de allmänna lekplatserna som redan idag slits mycket. Har man ingen gård är det

risk att många barn inte kommer ut alls på dagen, särskilt på vintern, eftersom det är för svårt att gå iväg med många små barn.

Skogens betydelse

I skogen finns en variation som lekplatsen inte kan mäta sig med. Barnen dras förr eller senare mot skogen för att utforska miljön och det är lätt för många barn att leka samtidigt. ”Skulle vi gå till samma lekplats lika ofta som till skogen skulle barnen ha tröttnat för länge sen” menar pedagogerna.

Förskolorna använder sig mycket av naturmark som ligger nära. Det gör att i princip varje förskola har en egen liten skogsunge som de är i och värnar om.

Om man exploaterar nära en befintlig förskola är det viktigt att man ser till ytan runt omkring så att det fortfarande finns skog på relativt nära håll samt bra gång- och cykelstråk för barngrupperna att röra sig på.

Utmanande lek

Många lekplatser har lite för enkla redskap som barnen relativt fort tröttnar på. Pedagogerna ser gärna att det skulle finnas flera platser där det är en mer utmanande lek både för de lite äldre barnen men även för de yngre barnen på förskolan. De

menar att även de minsta barnen behöver mer utmanande lek än sandlåda, rutschkana och lekhus för att öva upp sin motorik. De skulle gärna se en mer naturinspirerad lek i form av stockar och rep mellan träd, i närheten av skogen. Det är bra med platser som aktiverar många samtidigt.

Även de lite äldre barnen i låg- och mellanstadiet efterfrågar en äventyrslek i form av klättervägg, linbana, kompisgunga och långa jätterutschar. Plats för skateboard och cykel nämns också. Även mer spolade isar och fler småskaliga platser efterfrågas så att man inte behöver vara så många på samma plats.

För att få barnen att röra på sig genom lek behövs någon form av mer utmanande lek som kan tilltala även de lite äldre. Fler mindre platser efterfrågas vilket skulle kunna planeras in längs ett aktivitetsstråk. Då blir promenaden också viktig och inte bara målet.

Att tänka på för de äldre barnen

Platser att umgås på

För de äldre barnen och ungdomarna i högstadiet och gymnasiet handlar det mycket om platser att umgås på. De vill kunna "hänga" tillsammans efter skoltid och på helgen. I dagsläget finns inga bra platser att göra det på enligt ungdomarna själva.

Allaktivitetshuset Tuben är en plats att samlas på men där måste man vara över 15 år.

"Man vet vilka som går till Tuben och om man inte vill vara med dom så finns det ingen annanstans att gå"
(tjej, 18 år)

Många hänger på McDonalds för att umgås men där får man inte vara så länge om man inte handlar något.

"En ungdomsgård dit alla är välkomna och där man kan sitta och hänga länge och många utan att behöva köpa något. Det ska vara mysigt och många olika sittplatser så att man kan fortsätta hänga och umgås efter skoltid och att alla som inte bor här kan stanna kvar och inte behöver åka hem."

(tjej, 13 år)

De högstadieelever som inte har någon skolgård påpekar också att de inte har någonstans att ta vägen. De skulle gärna vilja ha en plats man kan vara på även under skoltid, på rasterna.

Vid en exploatering är det viktigt att hitta platser för ungdomar. De vill gärna se och synas och ha platser som de har rätt att vara på. Eftersom många ungdomar som går i skolan i Farsta inte kommer från Farsta behövs någonstans där de kan

umgås även utanför skoltid, gärna i närheten av centrum eftersom många vill kunna passa tåg- och busstider.

Aktivitet

Många ungdomar efterlyser fler aktiviteter. De nämner någon form av multihall där det finns skate, cykel men även café och platser att sitta på. Gärna med en tillhörande parkdel.

"Då skulle ingen gå hem efter skolan utan alla skulle stanna kvar"
(kille, 14 år)

De pratar om vikten av variation så att man kan gå vidare om det blir tråkigt på ett ställe. Att man då kan vara flera stycken som umgås.

Kvällstid påpekas det från flera håll att det inte finns något att göra. Centrum är helt dött och folk driver mest bara runt. Bio, bowling och spelhall kommer upp som förslag, då skulle man slippa åka in mot stan.

För att Farsta ska bli en plats för de som bor runt omkring är det viktigt att tänka på hur det fungerar kvällstid. I dagsläget finns inte så mycket att göra och centrum upplevs som mörkt. Det är också viktigt att det finns ett funktionellt gaturum så att man vågar röra sig ute även kvällstid.

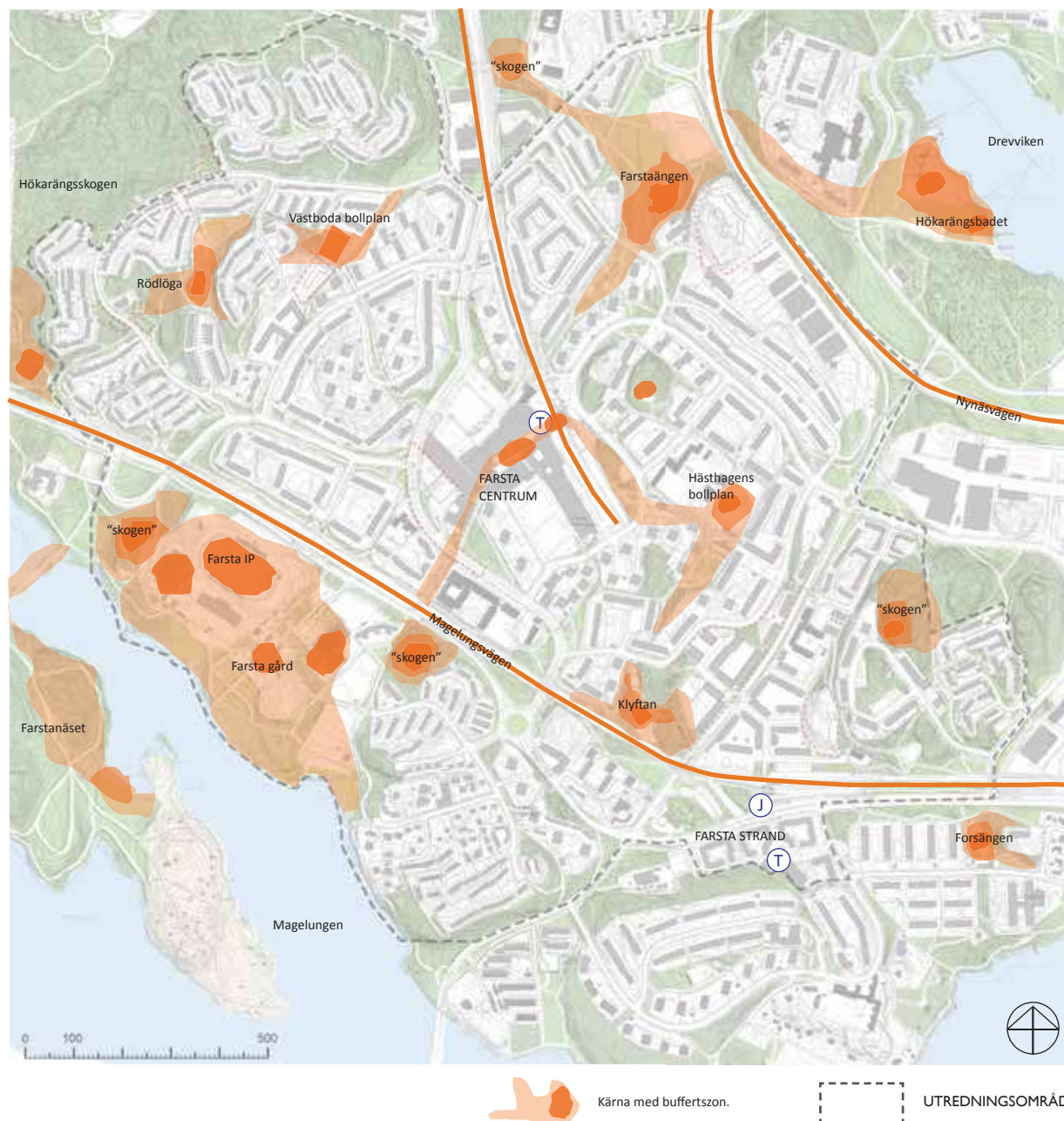
Platsernas utberedning

Lekplatserna och målpunkterna i området har vad vi har valt att visa som en kärna med en buffertzona i två nivåer. Kärnan visar var själva målpunkten ligger medan buffertzonen visar var barnen upphåller sig runt själva platsen samt vilken väg som har stor betydelse för tillgängligheten att komma dit.

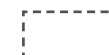
När man planerar för förtätning och exploatering måste man tänka på hur man rör sig till de olika målpunkterna så att vägar och invanda rörelsemönster inte skärs av, de måste snarare förstärkas.

Eftersom en plats inte bara består av den faktiska ytan utan också av upplevelsen av platsens omgivning är det viktigt att platsernas buffertzoner beaktas. I arbetet med Ågesta Broväg har det t ex kommit upp att skogskänslan i Klyftan försvunnit. Lekplatsytan är intakt men omgivningen och känslan av platsen är inte densamma. Det beror mycket på att buffertzonen var en del av platsen och den har delvis försvunnit.

Nere vid Farsta Gård är det till stor del omgivningarna som gör platsen snarare än själva gården. Om man vill behålla den positiva känslan som många i Farsta känner där är det viktigt att hålla buffertzonen fri.

Kärna med buffertzona.

UTREDNINGSOMRÅDE

DEL 2

KONSEKVENSPANALYS

STYRKOR - SVAGHETER - REKOMMENDATIONER

TYNGDPUNKT FARSTA - BEBYGGELSESTRATEGI

Nyréns arkitektkontor har tagit fram en bebyggelsestrategi (2013) för hur Farsta ska kunna utvecklas och bli den tyngdpunkt som Stockholm stad tänker sig. De har utarbetat ett antal utvecklingsstrategier utifrån promenadstadens övergripande mål för ytterstadens utvalda tyngdpunkter. Där säger man att man vill skapa ”mångsidiga och täta stadsmiljöer med en stor blandning av boende, parker, verksamheter och service mm. Den nya bebyggelsen ska ge tyngdpunkterna en tätare stadskaraktär och varierad utformning”. I förslaget beräknas 3000 nya lägenheter kunna byggas.

Utvecklingsstrategier

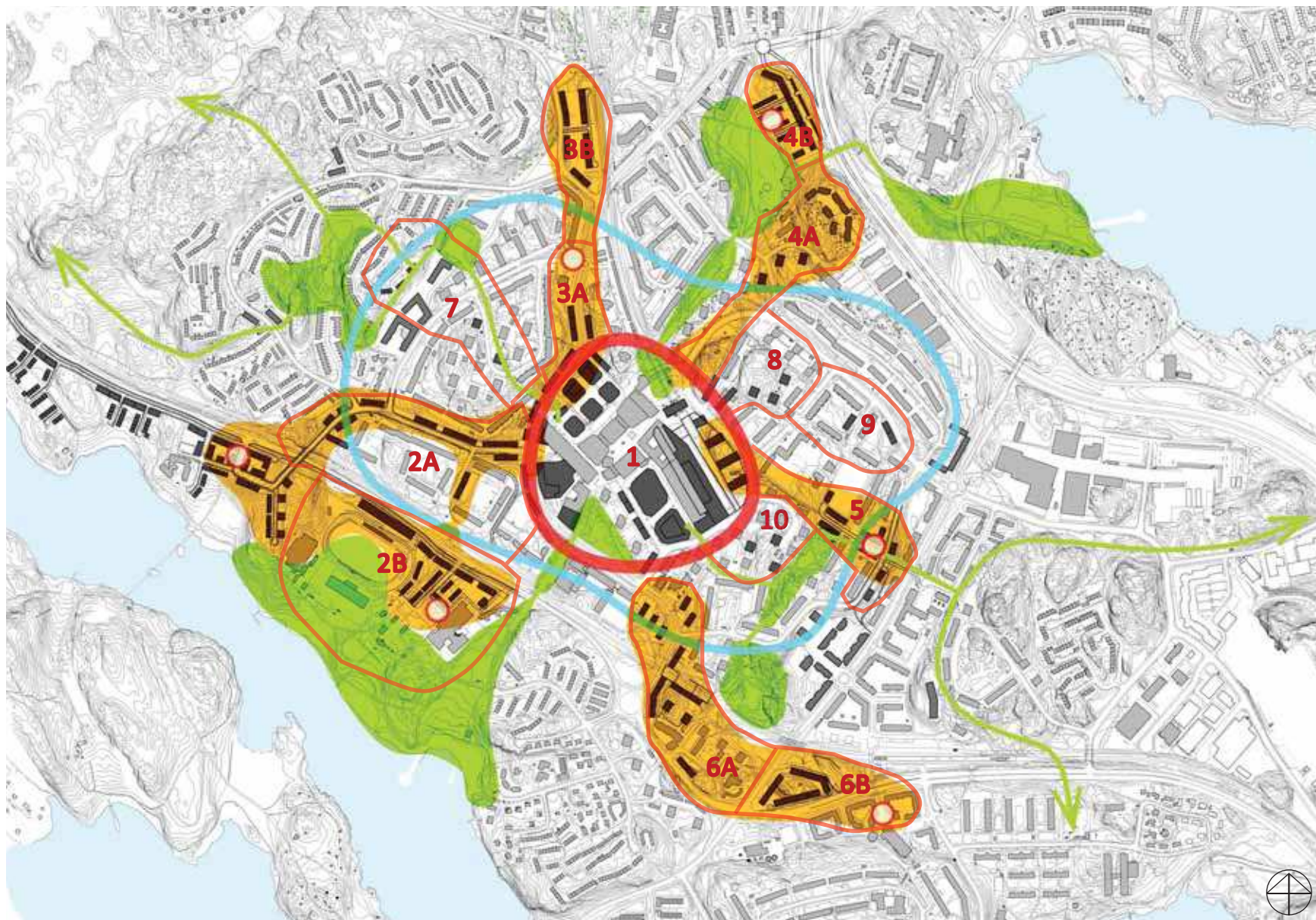
Bebyggelseutvecklingen har sammanfattats i fyra samlade utvecklingsstrategier; Centrum, Centrumnära stråk, Greenline och Kompletteringar inom befintliga grupper med flerbostadshus.

Förhållningssätt inför konsekvensbedömning stråk för stråk

De rekommendationer vi hade inför det fortsatta arbetet sammanfattades under tre rubriker; *Styrande dokument*, *Att tänka på för de yngre barnen* och *Att tänka på för de äldre barnen*.

Vi har tittat på bebyggelseförslaget utifrån de olika stråken och har då haft rekommendationerna som utgångspunkt för att se vilka delar som påverkas. Olika faktorer påverkas i olika stråk och i vissa stråk påverkas i princip ingenting utifrån ett barnperspektiv, de benämns ”ingen påverkan”.

Konsekvensbedömningen är uppbyggd med en kort beskrivning av bebyggelseförslaget längs stråket, hur stråket används idag samt en bedömning med styrkor, svagheter och rekommendationer för hur man ska gå vidare.

Utvecklingsstrategier

STRÅK FÖR STRÅK

1. Centrum

Förslaget bygger på att förtäta i centrum med bostäder och centrumfunktioner som kontor, skola kultur etc. De stora parkeringsytorna bebyggs och bussarna och inlastningen faret föreslås flyttas. I bebyggelseförslaget redovisas två olika

exploateringsgrader för centrum, ett högre och ett lägre. Våningshöjderna i planen på s 43 redovisar den lägre graden.

Centrum idag

Många barn och ungdomar uppskattar centrum och spenderar mycket tid där efter skolan och på helgen. Däremot upplevs det som dött kvällstid. Många ungdomar, framför allt i högstadiet, tycker inte att det finns någonstans att vara och hänga på. De säger att på Tuben måste man vara minst 15 år och på McDonalds, som är ett bra hängställe, måste man handla något för att få vara kvar.

Styrkor/möjligheter

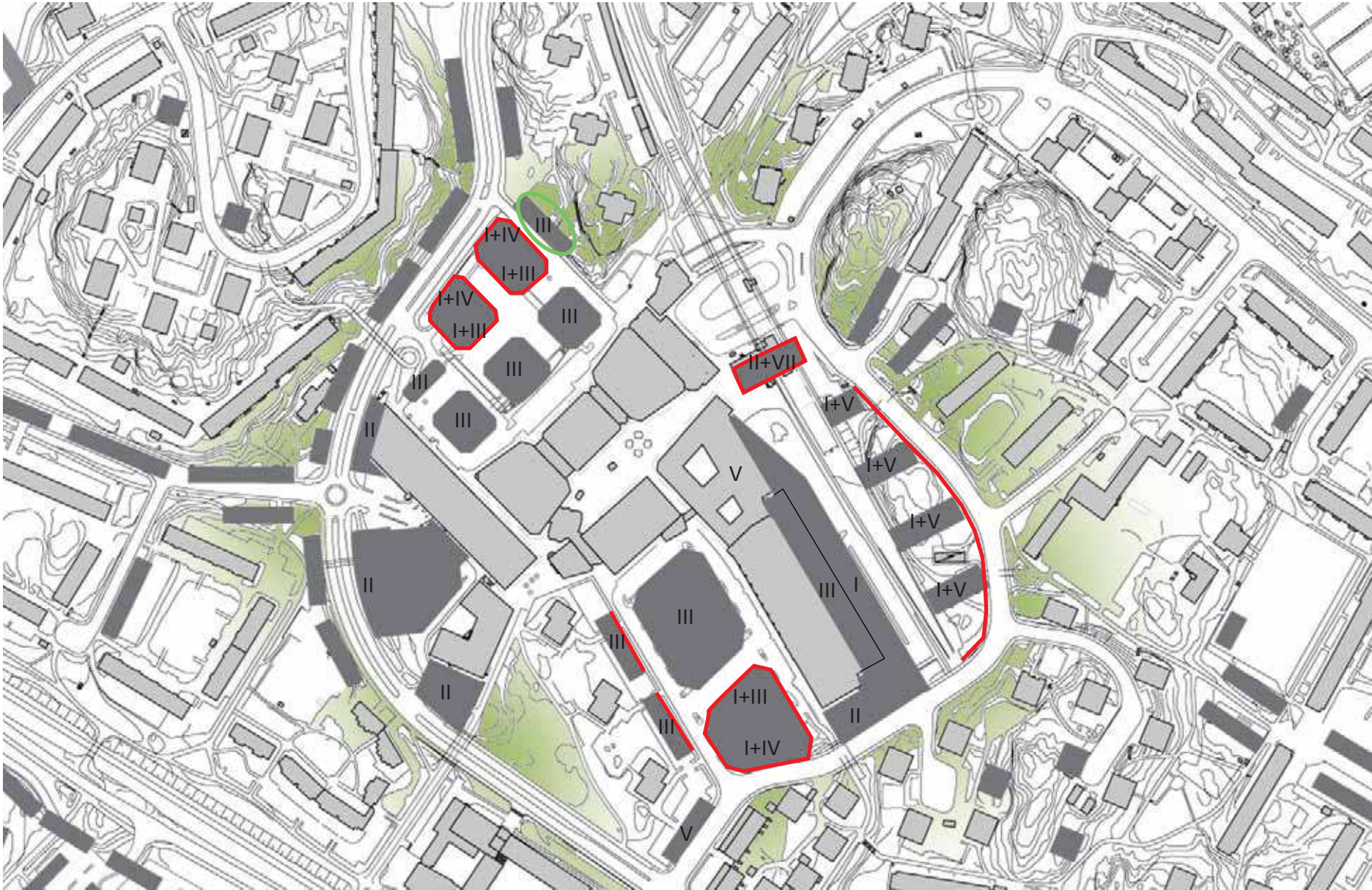
- Förtätning i centrum bidrar förhoppningsvis till mer genomströmning och fler funktioner vilket skulle stärka centrum särskilt kvällstid.
- Nya lokaler i bottenvåningarna skulle kunna användas för ungdomar som tex fik eller ungdomsgård.
- Ytor för ungdomar att se och synas på skulle kunna skapas på nya Kroppaplan tex.
- Omlokalisering av parkeringsytorna skulle ge lättare tillgång till centrum för gående utifrån. Det skulle också bli en säkrare miljö där man inte tvingas gå genom/över parkeringsplatser för att ta sig in i centrum.
- Ny centrumnära förskola kan skapas.
- Verksamheter i bottenplan bidrar till liv i det offentliga rummet vilket skapar mer rörelse och på så sätt en upplevd trygghet.

Svagheter/hot.

- Förslaget har stor del i att bussarna flyttas och gör plats för nya entréer och därmed ytor för aktivitet. Om inte bussarna flyttas faller stora delar av förslaget.
- Att det bara blir handel i bottenvåningarna och för lite kultur och social verksamhet gör att aktiviteten kvällstid inte förstärks.
- Risk att förskolan får för liten gård samt att den blir avskuren från gång- och cykelnätet.

Rekommendationer.

- Se över vilka lokaler som skulle kunna användas för ungdomar vid exploatering. De behöver en centrumnära plats där de kan umgås efter skolan då många pendlar in från andra stadsdelar.
- Det är viktigt att förskolan får tillräckligt stor gård och klarar bullerkrav. Bra koppling till gång- och cykelnätet måste säkerställas.
- Flytten av bussar ser vi som viktigt för hela centrumets framtid så nya aktivitetsytorna och entréer kan skapas.

De mörkgrå husen är alla nya i bebyggelseförslaget, de med våningshöjder tillhör det område som redovisas de andra återfinns under andra områden.

 Läge för förskola

 IV Nya bostäder alt. centrumfunktioner med föreslagen våningshöjd

 Handel i bottenvåningen

1. Centrum

2a. Nykroppastråket

Stråkets bebyggelseplaner bygger på att förtäta Nykroppagatan genom att bygga bostäder längs med stråket. Vägen smalnas av och en mer stadsmässig gata med trottoarer och entréer längs gatan skapas.

Nykroppastråket idag

Många barn och förskolegrupper passerar Nykroppagatan för att komma ner till Farsta gård och Farsta IP. Även gångvägen som går längs med vägen idag används för att ta sig bort till tågparken och Fagersjöskogen. Skogen bakom Farsta IP

används till naturundervisning och lek av tex förskolegrupper. Den separerade parkvägen längs Nykroppagatan, bland många andra parkvägar i Farsta, upplevs som mörk kvällstid av ungdomar.

Styrkor/möjligheter

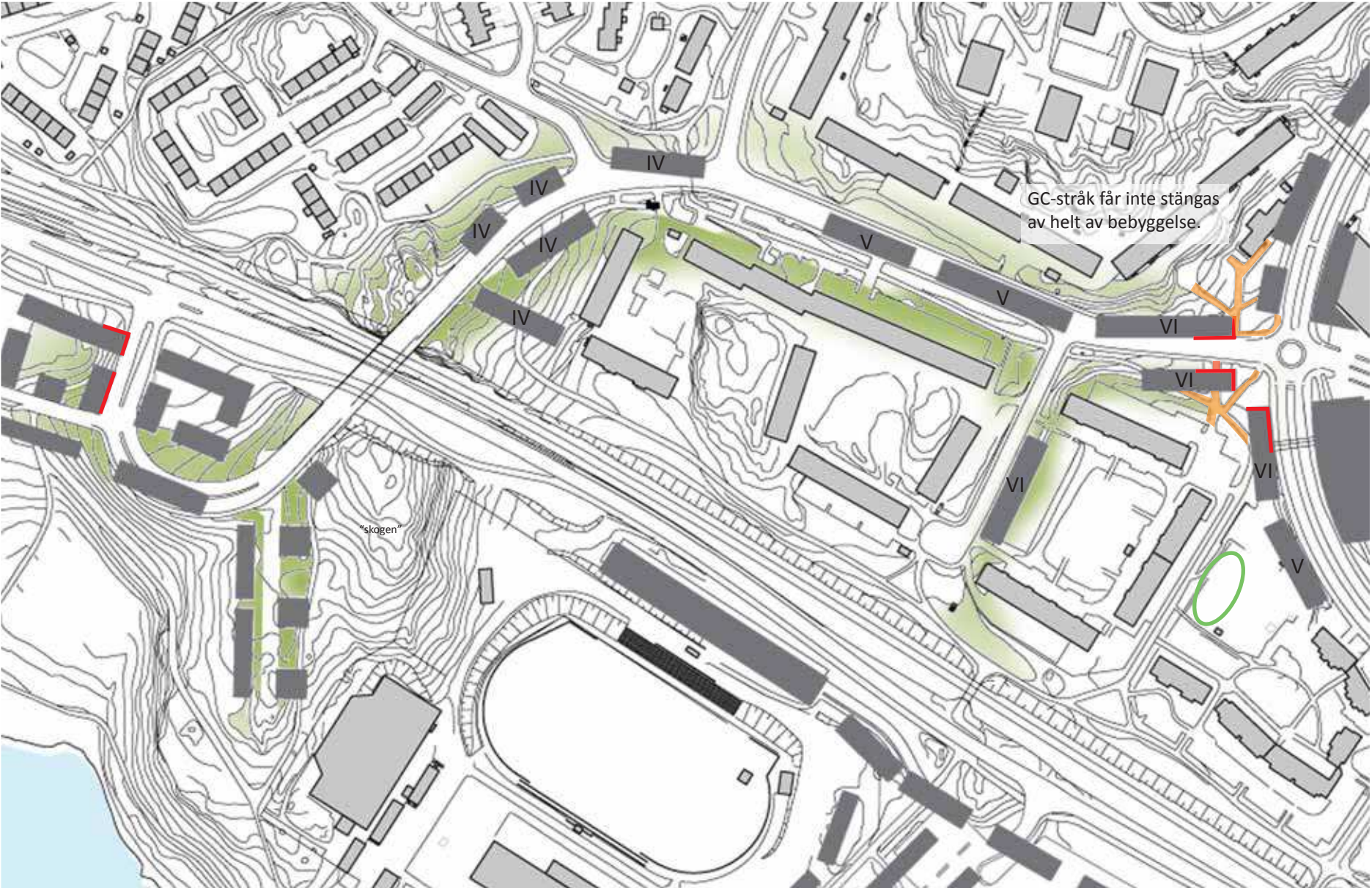
- Att förtäta längs med gatan ser vi som positivt, det kan då kännas tryggare att röra sig längs stråket kvällstid.
- Många barn och barngrupper korsar Nykroppagatan för att komma ner till Farsta gård och Farsta IP. I och med bebyggelse minskas vägbredden och förhoppningsvis också hastigheten.

Svagheter/hot.

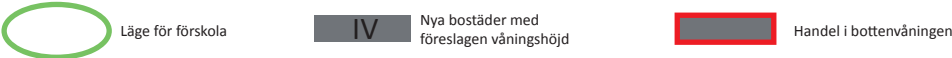
- Trottoarerna får inte bli för smala så att barngrupper inte kan röra sig längs vägen. Viktigt att tänka på även vintertid då snövallar ofta minskar trottoarbredden väsentligt.
- I dagsläget ligger bostäder på eller väldigt nära inpå gångvägssystemet som ligger i början av Nykroppagatan (se orange markering i plan).
- Den södra etappen, som ligger under ett annat program, är inne i delar av skogspartiet bakom Farsta IP.
- På förskolan Rödkinda går det redan 77 barn och den föreslås flytta och bli ännu större, ekonomisk är stora förskolor bra men det blir ofta svårt att få tillräckligt stor gård och få bra plats för alla barn.

Rekommendationer.

- Flyttas förskolan, byggs om och görs större måste även gården ses över och få mer yta så att alla barn får plats.
- Gaturummet och hastigheten måste ses över så att det fortfarande är säkert och finns plats för barngrupper att röra sig längs stråket.
- Rörselsen ner och över Nykroppagatan på gångsystemet måste även i framtiden fungera. Stråket får inte stängas av av bebyggelse.
- Skogspartiet "skogen" (se plan) används av förskolor och barngrupper. Mötet mellan ny bebyggelse och "skogen" bör ses över, även om det ligger i ett annats program, så att det fortfarande går att röra sig i området för barngrupper efter exploatering.

De mörkgrå husen är alla nya i bebyggelseförslaget, de med våningshöjder tillhör det område som redovisas de andra återfinns under andra områden.

2a. Nykroppastråket

2b. Nykroppastråket vid Farsta Gård

Vid entrén till Farsta Gård byggs femvåningshus mot Magelugnsvägen och lägre tvåvåningshus mot Farsta Gård och Farsta IP. Framför Farsta IP byggs också ett parkeringshus.

Nykroppastråket vid Farsta Gård idag

Farsta Gård och Farsta IP används idag i stor utsträckning av barn och unga. Det är två populära besöksmål som återfinns som en plats man besöker hos alla åldersgrupper vi pratat

med. Magelungens strand är populärt både på sommar- och vinterhalvåret för tex bad eller för skridskoåkning.

Styrkor/möjligheter

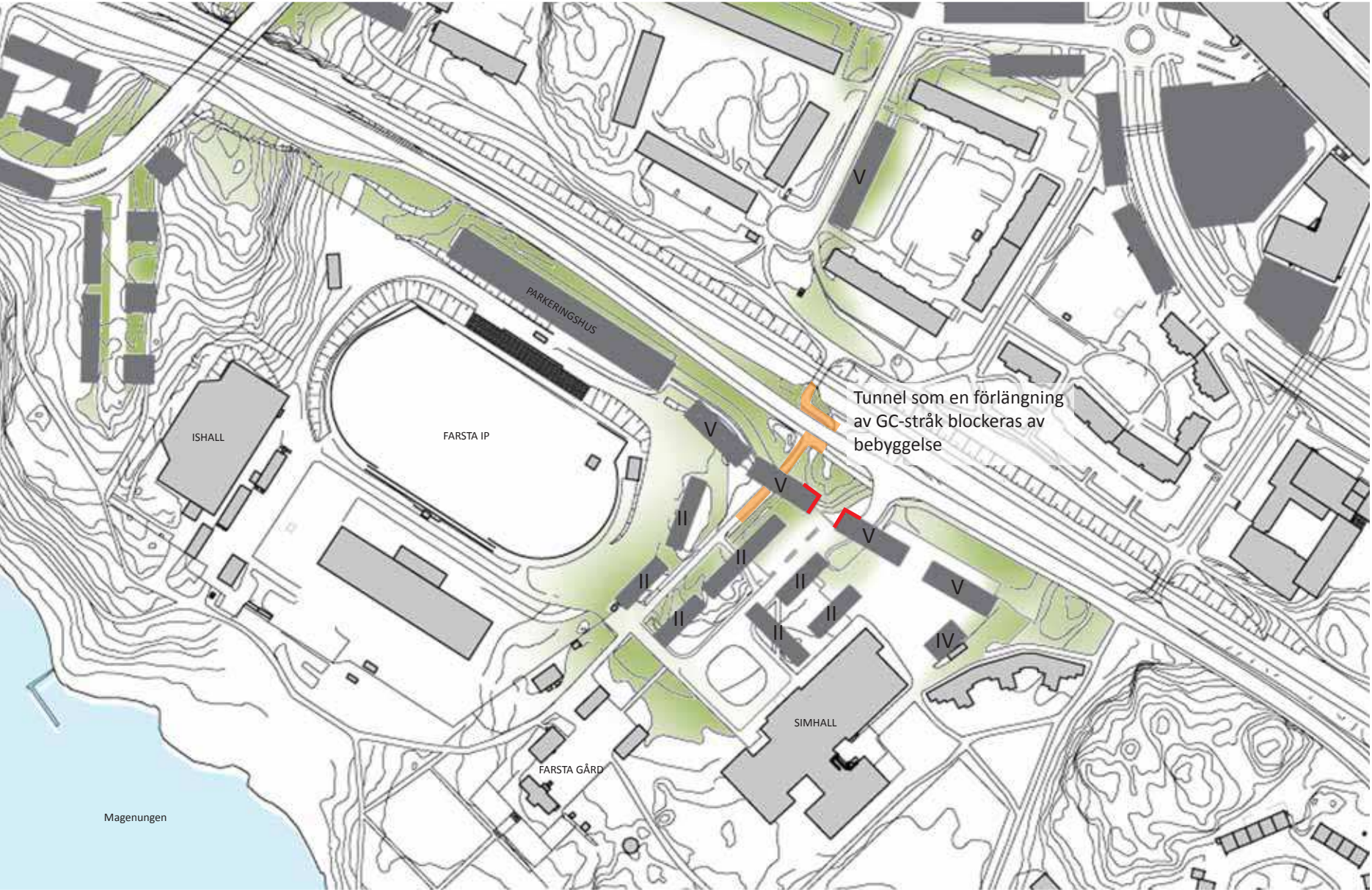
- Byggnader mot Magelugnsvägen får en bullerdämpande effekt vilket är positivt för upplevelsen av Farsta gård.
- Bostäder bidrar till rörelse även kvällstid.

Svagheter/hot.

- Gestaltningen av bostäderna kring infarten vid Farsta gård får inte stänga tillgången till Farsta Gård och Farsta IP.
- Tunneln under Magelugnsvägen är helt blockerad av bostäder i bebyggelseförslaget (se plan).
- Inom analysområdet och söder om Magelungsvägen finns bara en förskola, Guldgruvan. De har idag 51 barn fördelat på tre avdelningar.

Rekommendationer.

- Många barn och ungar utnyttjar Farsta IP och ytorna runt Farsta Gård. Vid byggnation ner mot dessa ytor måste tillgången till gården och IP beaktas så att det fortfarande går att ta sig ner och in för större grupper samtidigt utan problem. Gränsen mellan de privata bostäderna och det allmänna rörelsestråket måste definieras och utredas vid exploatering.
- Vid exploatering kan behovet av ytterligare en förskola på södra sidan av Magelungsvägen behöva utredas.

De mörkgrå husen är alla nya i bebyggelseförslaget, de med våningshöjder tillhör det område som redovisas de andra återfinns under andra områden.

IV Nya bostäder med föreslagen våningshöjd
Handel i bottenvåningen

2b. Nykroppastråket med Farsta Gård

3a. Farstavägsstråket

Längs Farstavägen byggs nya bostäder i förslaget. En ny förskola som ligger mellan område 1, centrum och Farstavägsstråket planeras.

Farstavägsstråket idag

Idag upplevs det att det går mycket tung trafik på Farstavägen. Vägen är bred och det är lätt att köra fort. Centrum upplevs idag öde kvällstid och det är obehagligt att röra sig över de stora

parkeringsplatserna. Trottoarer och gångvägar längs Farstavägen används bland annat för att ta sig ner och in i centrum.

Styrkor/möjligheter

- Genom att bygga längs Farstavägen kan man förhoppningsvis sänka hastigheten vilket är positivt för de barngrupper och barn som rör sig längs vägen.
- Byggnation längs vägen tillsammans med byggnation på parkeringsplatserna kan öka rörselsen kvällstid och på så sätt öka den upplevda tryggheten.

Svagheter/hot.

- Det finns få förskolor i området norr om centrum. De 420 lägenheter längs Farstavägen plus de 420-780 lägenheter (beroende på hög eller låg exploatering) i centrum kommer bidra till fler barn i området.

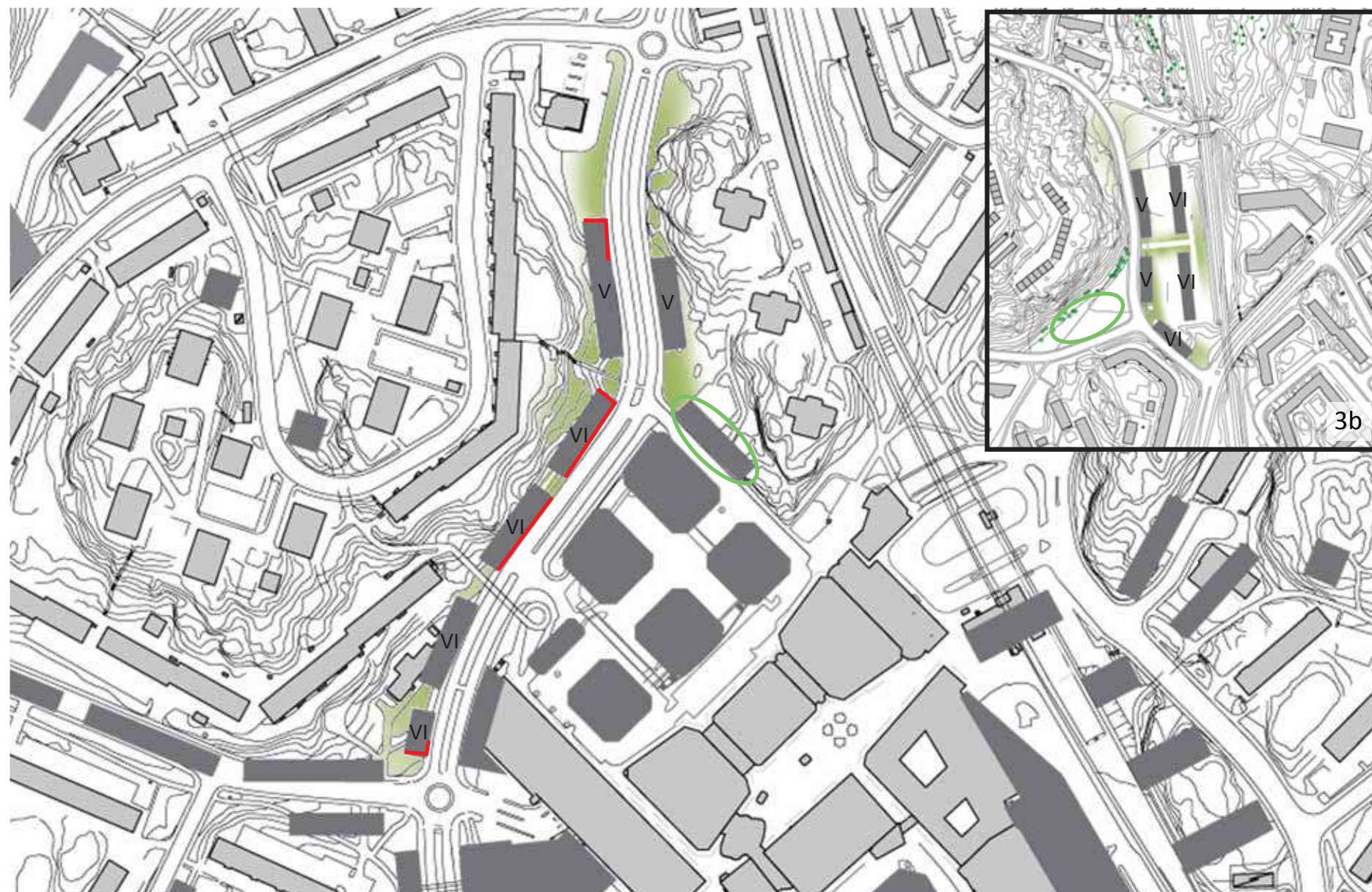
Rekommendationer.

- Det är viktigt att se över hur stor den nya förskolan och framför allt gården måste vara samt hur många fler barn befintliga förskolor kan komma att behöva ta in.
- Möjlighet att lägga ytterligare en förskola med tillhörande gård i bottenvåningen på ett av de nybyggda husen.
- Vägens bredd kan minskas ytterligare så generösa trottoarer kan skapas. På så sätt är det lättare för barngrupper att röra sig längs vägen både sommar och vinter.

3b. Farstavägsstråket/Farstaängsstråket

Området ligger utanför analysområdet men bebyggelse är lagd på mark som idag innehåller lättare industri som glasverkstad, tankstation etc. Ur ett barnperspektiv kan vi inte se något negativt med bebyggelse på platsen så länge buller etc utreds.

Placering för förskola skulle mycket väl kunna fungera om tillräckligt plats för gård ges samt att buller etc utreds.

 Läge för förskola

IV Nya bostäder med
föreslagen våningshöjd

 Handel i bottenvåningen

3a. Farstavägsstärket

De mörkgrå husen är alla nya i bebyggelseförslaget, de med våningshöjder
tillhör det område som redovisas de andra återfinns under andra områden.

4a. Ingen påverkan**4b. Farstaängsstråket**

Längs Nynäsvägen planeras femvåningshus och innanför mot parken planeras lägre radhus i två våningar.

Farstaängsstråket idag

Farstaängen används otroligt mycket av yngre barn och förskolegrupper. Många upplever dock att det är för många barn och drar sig för att gå dit. Parkleken är en dragningskraft men även att

det finns stora öppna ytor är viktigt. Där kan man spela boll, kasta frisbee, grilla, sola eller bara springa omkring.

Styrkor/möjligheter:

- Att skapa en bullerskärm mot Nynäsvägen ser vi som positivt för miljön på Farstaängen.

Svagheter/hot:

- Det är redan idag ett högt tryck på parken och med fler inflyttade kommer det inte att minska.
- Risk för att för delar av buffertzonen byggs bort (se s 37).

Rekommendationer:

- Radhusens placering måste ses över så att de inte inkräktar för mycket på Farstaängens buffertzonen.
- Det är viktigt att det finns tillräcklig yta för lek och rekreation även i framtiden på Farstaängen. Friytan behövs som ett komplement till de styrda aktiviteterna som finns i parkleken samt att fler barn kan vistas på friytan samtidigt.
- Plats för förskola: Att anlägga en till förskola i eller i närheten av Farstaängen är både positivt och negativt. Det positiva är att den nya förskolan har bra tillgång till gångvägssystemet och friytorna runt omkring. Däremot har det kommit fram att många barn inte vill gå till Farstaängen på grund av alla andra barn som är där. Även förskolegrupper drar sig för att gå dit eftersom många intilliggande skolor och förskolor använder parken och det blir då för många barn. Om en förskola byggs på Farstaängen är det viktigt att de har en bra egen gård så att ytan i parken finns kvar som utflyktsmål för övriga förskolor och skolor.

Läge för förskola alt.
utbyggd förskola

IV

Nya bostäder med
föreslagen våningshöjd

4a + 4b. Farstaängsstråket

De mörkgrå husen är alla nya i bebyggelseförlaget, de med våningshöjder
tillhör det område som redovisas de andra återfinns under andra områden.

5. Hästhagsstråket

Vid Sunneplan föreslås nya bostäder samt lokaler i vissa bottenvåningar för handel. En förskola planeras ta bort och lägen för nya förskolor föreslås. Grusplanen föreslås halveras och en konstgräsplan anläggas istället

Hästhagsstråket idag

Många mopedister kör fort på gångvägen från Sunneplan till centrum idag. Personal på förskolan Sunnan upplever att det känns otryggt när de går med barngrupper. Fotbollsplanen i grus

används till viss del men skulle kunna få en högre utnyttjandegrad. Den upplevs som mörk och läskig kvällstid.

Styrkor/möjligheter

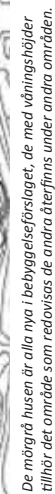
- Att rusta upp hästhagsstråket och få en bättre genomströmning av människor är positivt. Det är många som åker moped rakt igenom området idag vilket upplevs som otryggt när de går med barngrupper. Att bryta upp gångvägen i olika delar samt få en tätare bebyggelse, skulle antagligen kunna dämpa hastigheten.
- Förskolan Sunnan som ligger i området i dag har i dagsläget 58 barn fördelat på fyra avdelningar i två olika byggnader. I och med förtätning av området anser vi att förskolan behöver utökas och möjligen ha plats för 6-8 avdelningar.

Svagheter/hot.

- Att förskolan bebyggs i bottenvåning utan tillräckligt stor gård.
- Att fotbollsplanen byggs bort utan att ny aktivitetsyta skapas.

Rekommendationer.

- Att halvera fotbollsplanen och göra en 7-mannaplan i konstgräs brukar vara positiva inslag. Någon mer form av aktivitet skulle gärna få anläggas i samband med konstgräsplanen som streetbasket, utmanande klätterlek eller liknande. Det är något som barnen själva har efterfrågat.
- Idag har den ena byggnaden på förskolan Sunnan en stor bra gård. Det behövs en gård till den nya förskolan också men vissa delar skulle tex kunna användas både av förskola och skola samt av allmänheten kvällstid och på helger. På så sätt kan ytan utnyttjas mer effektivt och upprustningen gynna hela området.
- Det finns möjlighet att placera en förskola i bottenvåningen i de hus som vetter mot Sunnans nuvarande gård. På så sätt skulle gården kunna återanvändas (se orange markering i plan).

 Läge för förskola

 Handel i bottenvåningen

53

6a. Farstastrandsstråket

Nya femvåningshus planeras att byggas på varsin sida i slutet av Farstavägen ner mot Magelungsvägen. Även två fyrvåningshus längre ner på Magelungsvägen finns med i förslaget.

Farstastrandsstråket idag

Förskolan Skogsglántan ligger idag på platsen där ett par av de nya femvåningshusen ligger. Gång- och cykelvägen som passerar Farstavägen och fortsätter längs spåret mot Klyftan är väl använt av barn och barngrupper.

Styrkor/möjligheter

- Att bygga längs vägen är positivt istället för att ta stora grönytor i anspråk.

Svagheter/hot.

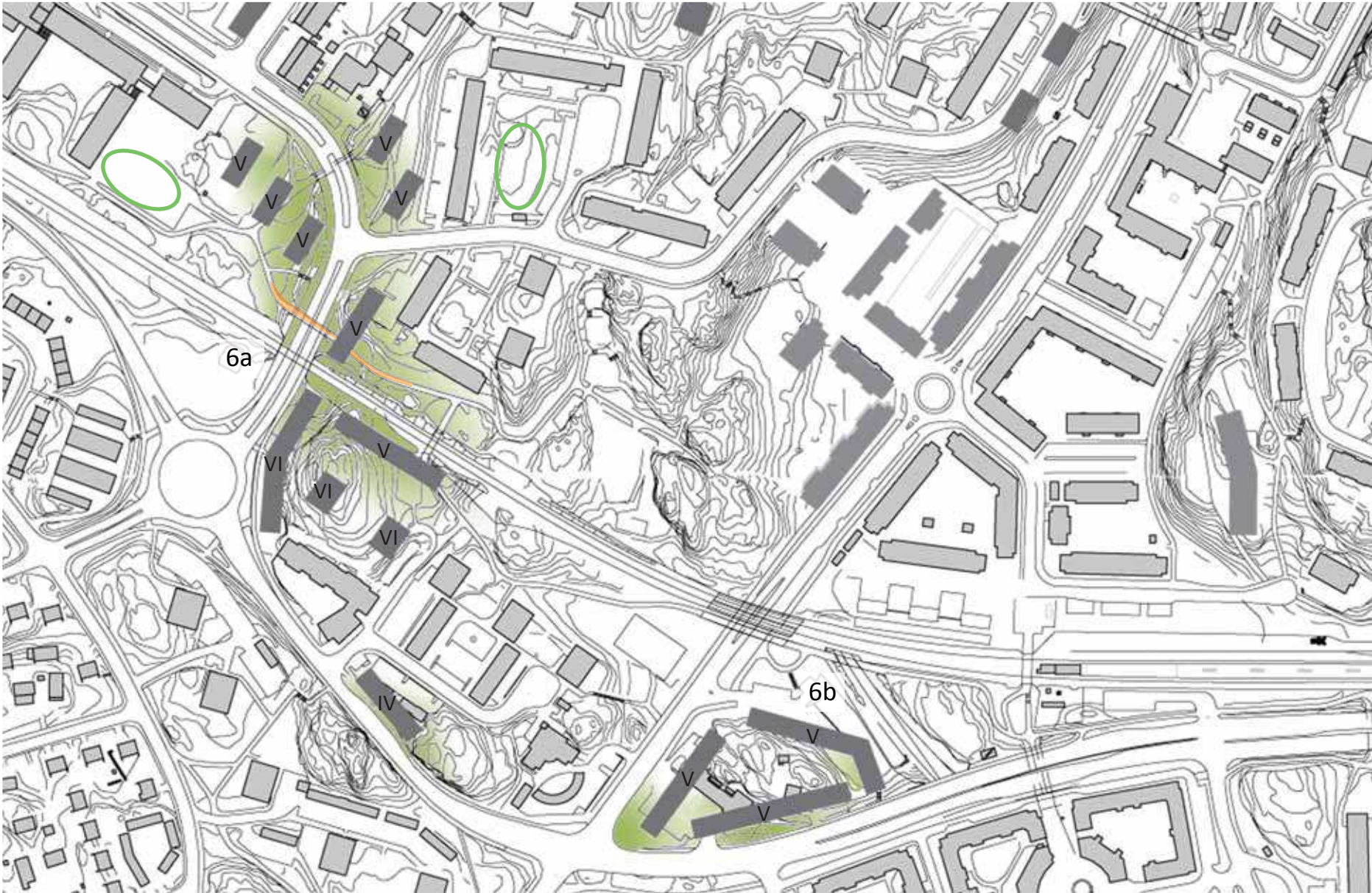
- Den ena föreslagna placeringen av förskola känner vi oss tveksamma till då det är på en gård mellan hyreshus. På platsen finns idag en lekplats som är rätt välbesökt av både förskolegrupper och dagmammor. Skulle en förskola placeras här bör det även finnas yta för lek utanför gården så andra förskolegrupper fortsatt kan besöka platsen.
- Det är idag ett väl använt gångstråk som går under Farstavägen och vidare bort till Klyftan. I förslaget ligger husen så att gångvägen skärs av (se orange markering i plan).

Rekommendationer.

- Placeringen av förskola vid gymnasiet kan fungera beroende på vad som kommer ske med de lokalerna. I förslaget tas förskolan skogsglántan helt bort. De har idag 50 barn och en bra fungerande gård. Den nya förskolan skulle behöva utökas för att täcka upp för de nya bostäderna i området. Finns möjlighet för förskola i bottenvåningen på något av de tre nya femvåningshusen som ligger där Skogsglántan ligger idag?
- Gångvägen längs spåret är väl använt av barngrupper. Vid byggnation måste man säkerställa att man fortfarande kan ta sig fram längs spåret bort till Klyftan så att de nya husen inte skär av gångvägen.

6b. Farstastrandsstråket

Området ligger på gränsen till analysområdet och förskolor och skolor som ligger nere i Farsta strand har inte besökts. Området för byggnation har därför inte fått tillräckligt med underlag för bedömning

Läge för förskola

IV

Nya bostäder med
föreslagen våningshöjd

6a + 6b. Farstastrandsstråket

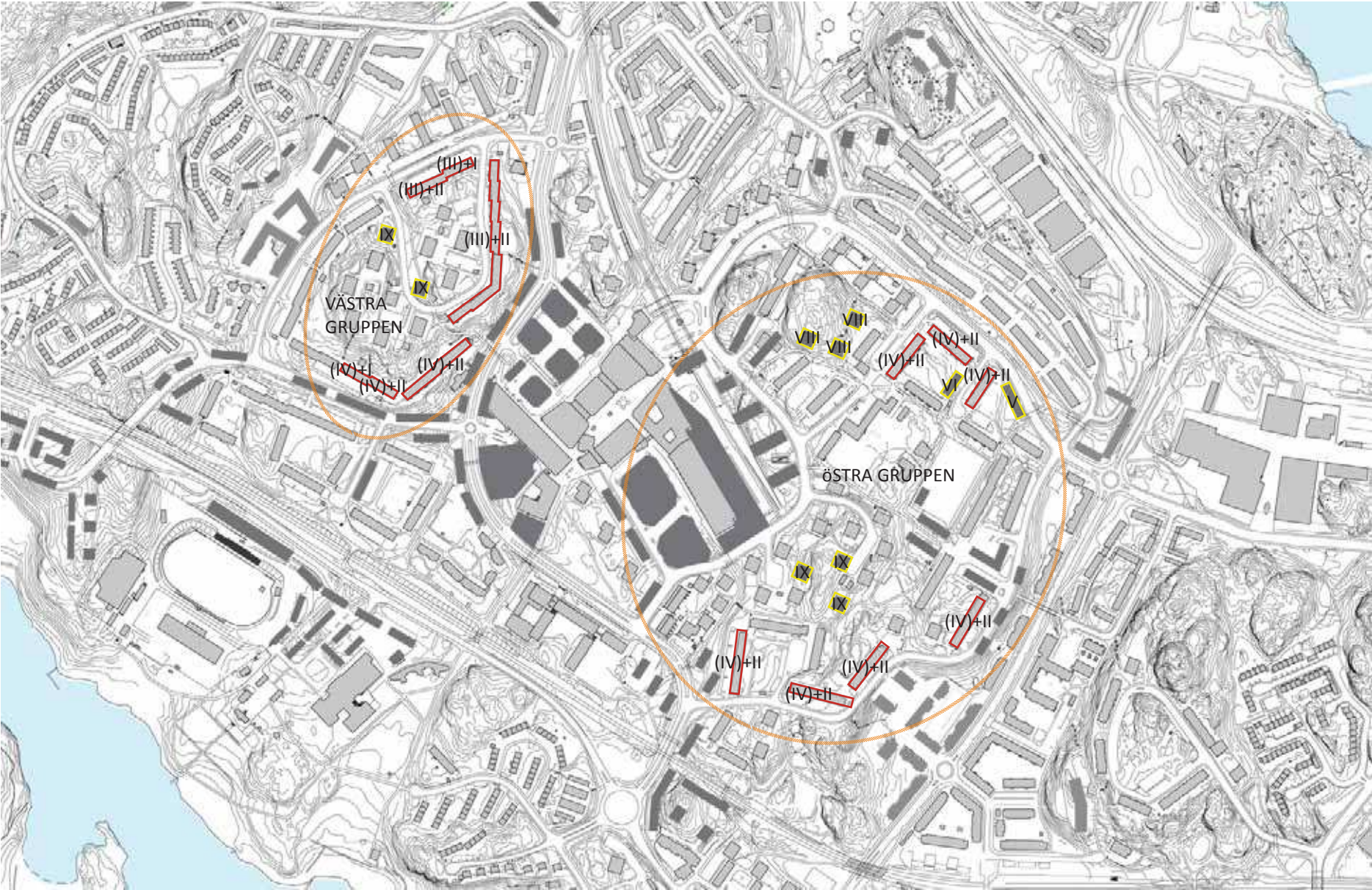
De mörkgrå husen är alla nya i bebyggelseförslaget, de med våningshöjder
tillhör det område som redovisas de andra återfinns under andra områden.

7, 8, 9 och 10 - Kompletteringar inom befintliga bebyggelsegrupper

Att komplettera befintlig struktur med fler våningar ser vi enbart som positivt ur ett barnperspektiv, eftersom det inte tar någon friyta i anspråk. Det man måste beakta är om hushöjden medför att gården skuggas allt för mycket. Enligt Stockholms parkprogram (se s 10) ska minst 50% av gården vara solbelyst vid vårdagjämning.

I östra gruppen kompletter man med nio våningshus uppe på höjden vilket vi inte heller kan se påverkar barnens situation negativt.

I västra gruppen föreslås också påbyggnad på befintliga hus samt två nya nio våningshus. Bebyggelsen i sig påverkar inte barnens utemiljö men i området finns det ingen förskola i dagsläget (se översikt s 17). Vi exploatering bör man titta på huruvida det går att tex förlägga en förskola i bottenvåningen av ett av de nya husen alternativt en fristående förskola.

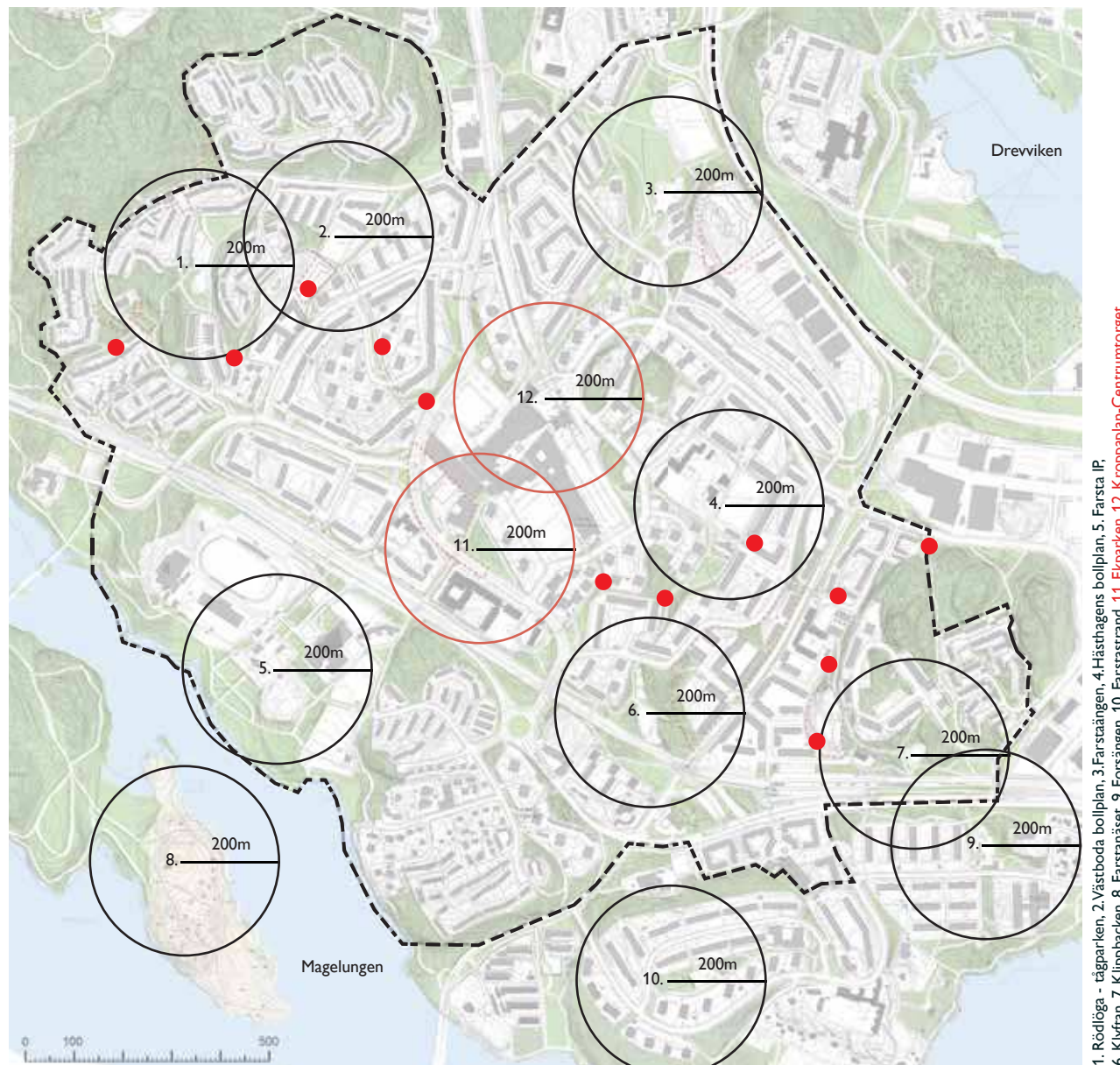

De mörkgrå husen är alla nya i bebyggelseförslaget, de med våningshöjder tillhör det område som redovisas de andra återfinns under andra områden.

KVALITATIV TILLGÅNG PÅ PARKER, 200M - EFTER BEBYGGELSEFÖRSLAG

I dagsläget är det en stor brist på kvalitativ tillgång på parker i och omkring centrum. Både norr och söder om centrum saknas det idag helt kvalitativ tillgång på parker. Både Kroppaplan-Centrumtorget och Ekparken är därför välkommande inslag (se stora röda ringar) som skulle kunna ge de boende runtomkring närmare tillgång till parker. Många ungdomar hänger i centrum och att rikta en av parkerna, tex Kroppaplan-Centrumtorget mot ungdomar, så som föreslaget, ser vi som väldigt positivt. De behöver någonstans att hänga som samtidigt är nära kollektivtrafiken eftersom många högstadie- och gymnasieungdomar reser in från andra håll till Farsta. Utmanande lek är något som behövs i Farsta och tillägg i Ekparken skulle kunna fylla den funktionen.

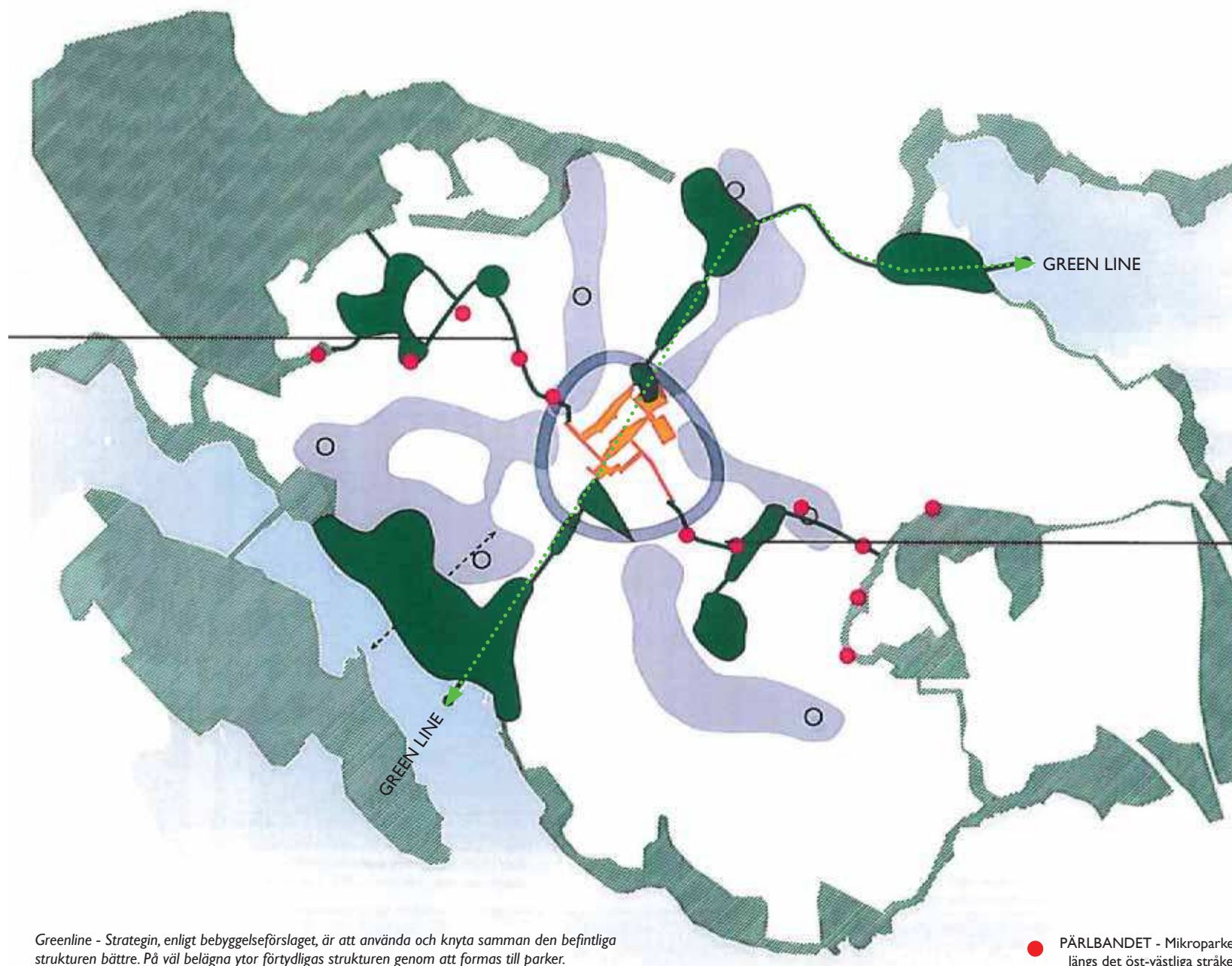
Greenline som föreslås binda samman Drevviken med Magelungen ser vi som ett mycket bra tillskott och komplement till dagens parkstruktur. Under våra samtal med barn och ungdomar samt inventeringar i Farsta har det framkommit att för många är vägen till och från ett mål lika viktigt som själv målet. Många förskolegrupper kommer inte ens fram till något mål utan det är upptäckterna på vägen som är det viktiga. Att ha ett sammanhängande grönt stråk där det händer saker längs vägen känns därför väldigt väl överensstämmande med barnens rörelsemönster.

De stora röda cirkarna visar de nya parkerna, Ekparken och Kroppaplan-Centrumtorget. De små röda punkterna visar de föreslagna mikroparkernas placering. Se karta på nästa sida för den övergripande gröstrukturen.

UTREDNINGSOMRÅDE

1. Rödöga - tågparken, 2. Västboda bolplan, 3. Farstaängen, 4. Håstagens bolplan, 5. Farsta IP, 6. Klyftan, 7. Klippbacken, 8. Farstaåset, 9. Forsängen, 10. Farstastrand, 11. Ekparken, 12. Kroppaplan-Centrumtorget

SLUTSATS

Överlag så bygger bebyggelseförslaget på att förtäta kring vägar och i centrum vilket vi ser som positivt ur barnperspektiv. Att utöka de gröna parkvägarna med tillägg av aktiviteter är också positivt eftersom det är där barn till största del rör sig. Det är också där man vill att barn ska röra sig, ifrån trafiken.

Mer utmanande lek och platser för ungdomar att hänga på efter skolan är det som är mest efterfrågat. Det skulle man med fördel kunna lösa i och omkring centrum. I bottenvåningarna på de nya husen skulle tex en lokal för ungdomsfik eller dylikt kunna skapas. I de nya parkerna invid centrum skulle tillägg av utmanande lek kunna skapas.

De problem som har kommit upp är att det framför allt är hårt tryck på de allmänna lekplatserna och parkerna som finns samt att det upplevs ödsligt och inte finns något att göra kvällstid. I och med att man förtätar och får till

mer handel, kultur och boende i centrum tror vi att det kan bli en större genomströmning och mer aktivitet i centrum. Om de gröna stråken utvecklas och blir till en helhet bör trycket på parkerna kunna blir lite mindre eftersom man kan sprida ut sig och utforska stråken likväl som målpunkterna.

Att skapa mikroparker längs stråk ser vi som väldigt positivt. Små lekplatser och gröna ytor används flitigt redan idag. Vi ser gärna att gränsen mellan anlagda platser och natur suddas ut mer genom gradvisa tillägg i naturen. Fler ytor kan då användas och en och samt plats får inte lika högt slitage. Platser behöver även ha en variation mellan målgrupper. Vissa platser behöver vara riktade till en speciell målgrupp, som ungdomar eller småbarn, medan andra kan vara mer generella.

De nya förskolor som byggs måste dimensioneras för den ökade befolkningen. De barn som går på förskolor som rivs måste också få plats på den nya förskolan. Det är viktigt på en plats där man

förtätar att gården till förskolan är tillräckligt stor för att rymma de barn som går på förskolan. De förskolor som inte har tillräcklig gård utnyttjar de allmänna platserna till stor del vilket ger ett ökat slitage och ökad mängd barn på friytor och lekplatser. Vintertid är det också svårt att komma ut med de minsta barnen om det inte finns en gård att vara på.

Tillgång på grundskolor

I bebyggelseförslaget är bara tillgången på förskolor med eftersom det är det stadsdelsnämnden ansvarar för och måste tillgodose. Grundskolorna ligger under utbildningsnämndens ansvar, men vi ser att det även är viktigt att ha med sig tillgången till grundskola redan i tidigt skede. Är målet att Farsta ska bli en tyngdpunkt där man ska kunna finna allt vad man behöver känns det orimligt att behöva ta sig utanför Farsta för att kunna gå i grundskolan. Även om det inte är något som stadsdelsnämnden måste tillhandahålla på samma sätt som förskola

ser vi ändå att det borde ses över så att man är redo för större barngrupper när delar av bebyggelsestrategin väl realiseras.

Belysning

Hur man belyser vägarna är viktigt ur trygghetssynpunkt. Genom att belysa omgivningen snarare än bara vägen skapar man en rumslighet vilket gör att man känner igen sig även kvällstid. Det är då lättare och orientera sig och vägen upplevs på så sätt tryggare.

"Barns möjligheter att själva eller med vuxna röra sig i staden är starkt påverkade av bebyggelsens utformning. Var bus placeras, vägar och gator dras och parker och lekplatser anläggs avgör i grunden hur livsmiljön ter sig för barn. Lekområden bör planeras, trafiken regleras och barriärer överbryggas."

(Boverket, 2007)

REFERENSER

Barnkonventionen - fyra grundprinciper. <http://unicef.se/barnkonventionen/barnkonventionen-ar-grunden-for-vart-arbete> [120403]

Barnkonventionen - historia. <http://unicef.se/barnkonventionen/historia> [120403]

Barnkonventionen - 54 artiklar. <http://unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/barnkonventionen-i-korthet.pdf> [120403]

Befolkningsstatistik Farsta. <http://www.statistikom-stockholm.se/index.php/omradesfaktax/tv.aspx?projekt=omradesfakta&omrade=21302> [130228]

Beskrivning av stadsdelen. <http://www.farstacentrum.se/historik> [130108], <http://www.farstacentrum.se/om-farsta-centrum> [130108], <http://sv.wikipedia.org/wiki/Farsta> [130108]

Boverket, *Bostadsnära natur - inspiration och vägledning.* Karlskrona 2007. http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2007/Bostadsnara_natur.pdf [130916]

Frisk i naturen, 2011. http://www.friskinaturen.org/media/argumentationsfolder_sista.pdf [130108]

Förskoleplan för Stockholms stad, antagen 18 februari 2009, Utbildningsförvaltningen Stockholm stad.

Landskapsanalys Farsta, 2013-06-19. Nyréns arkitektkontor.

Landskapsanalys Farsta - konsekvensanalys, 2013-09-27. Nyréns arkitektkontor.

Lenninger, A., *Barns plats i staden*. Malmö, 2008.

Lenninger, A. m fl. *Rätten till det offentliga rummet.* Gröna fakta 4/2006.

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, antagen 2011, Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575> [130219]

Movium Magasin. *Att veta sin plats - barnperspektiv i stadsplaneringen.* 4/2012. <http://www.movium-slu.se/produkter-amp-tjanster/movium-magasin> [130318]

Movium, nyhet 5/11 2012. <http://www.movium-slu.se/seger-utomhuspedagogiken> [130108]

Mårtensson, F., Kylin, M. *Många kojor och mycket spring - att planera med barns perspektiv.* Gröna fakta 3/2005.

Olsson, T., *Lekens natur.* Gröna Fakta 7/2010

Parkplan Vantör (Mars 2006), markkontoret, Vantörs stadsdelsförvaltning, Stockholms stad.

Promenadstaden, Översiktsplan för Stockholm, antagen av kommunfullmäktige 15 mars 2010, Stadsbyggnadskontoret, Stockholms stad.

Riksdagens miljö kvalitetsmål, Miljömål 15 God bebyggd miljö. <http://www.miljomal.se/Miljomalen/15-God-bebyggd-miljo/God-bebyggd-miljo-foljs-upp-genom-foljande-kriterier/> [120403]

Sociotophandboken, planering av det offentliga uterummet med Stockholmsmarna och sociotopskartan (SBK 2003:2), Stadsbyggnadskontoret, Stockholms stad.
Skolplan för Stockholms stad, antagen 16 juni 2008, Utbildningsförvaltningen Stockholm stad.

Stockholms parkprogram, handlingsprogrammet 2005-2009 för utveckling och skötsel av Stockholms parker och natur, godkänd av kommunfullmäktige 23 januari 2006, (Reviderad mars 2006), Markkontoret, Stockholms stad.

Strandlund, L., Saracco, S., *Barnkonsekvensanalyser.* Movim Magasin 4/2012

Sveriges riksdag och barnkonventionen. Motion 2011/12:So452. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Barnkonventionen_GZ02So452/?text=true [120413]

Sveriges riksdag och barnkonventionen. Motion 2012/13:So201. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Barnkonventionen_H002So201/?text=true [130219]

Riksdag och departement, artikel 26 okt. 2012. <http://rod.se/barnkonventionen-kan-bli-svensk-lag> [130219]

Tygdpunkt Farsta - bebyggelsestrategi, 2013-09-17. Nyréns Arkitektkontor.

Underlagskarta till Stockholms grönkarta, Del 1 Sociotopskarta. Stadsdelsområde Farsta (södra delen) Rev 2003-04-04. <http://www.stockholm.se/TrafikStadsplanering/Stadsutveckling/Stadsplanering/Sociotopkarta/Sociotopkartor/> [130228]
Klicka på karta för Farsta (södra delen).

Bilder

s 4 Översiktskarta. [http://www.stockholm.se/-/Karta/?avskalat=&centerposition=6572254%2C1633899&zom=25](http://www.stockholm.se/-/Karta/?avskalat=&centerposition=6572254%2C1633899&zoom=25) [130219]

s 11 Bullerkarta Söderort. <http://www.stockholm.se/TrafikStadsplanering/Trafik-och-resor-/Trafik-och-miljo/Trafikbuller/Bullerkartor/> [1309290]

s 30, Foto Farsta centrum. <http://www.fotosidan.se/blogs/tommy-andersson/ett-par-bilder-pa-farsta-centrum.htm> [130920]

s 41, Illustration Nyréns Arkitektkontor

s 59 Illustration Nyréns arkitektkontor

Foton är tagna av Topia Landskapsarkitekter där inget annat anges.

BILAGOR

Bilaga 1 Förskolan Brommö

Bilaga 2 Förskolan Skogsglantan

Bilaga 3 Förskolan Murgrönan

Bilaga 4 Förskolan Sunnan

Bilaga 5 Förskolan Ålö

Bilaga 6 Förskolan Fölet

Bilaga 7 Knatteborgens förskola

Bilaga 8 Hästhagsskolan åk 2

Bilaga 9 Hästhagsskolan åk 5

Bilaga 10 Farstaängsskolan åk 2

Bilaga 11 Primaskolan åk 7

Bilaga 12 Farsta Gymnasium

SAMTAL MED FÖRSKOLEPEDAGOGER PÅ FÖRSKOLAN BROMMÖ

Privat förskola med 35 barn, ingår i Förskolorna Treklövern AB.

Förskolan Brommö ligger i norra Farsta och ingår som en av fem i Förskolorna Treklövern. Det finns två avdelningar, en för de mindre barnen, 1-3 år och en för de större, 4-6 år. De flesta barnen som går på förskolan bor i närheten och lämnas och hämtas oftast med cykel eller till fots.

Brommö har en gård som är relativt plan på framsidan och som sluttar kraftigt på baksidan. De är ute mycket med barnen och har fördelen att ha Brommöparken precis intill den egna gården. Det gör att det är lätt att vara ute med många barn.

På sommaren är de ute stora delar av dagen på gården, ofta både på förmiddagen och på eftermiddagen ända till stängning. På vintern blir det inte lika mycket, särskilt inte med de små barnen som har svårt att röra sig bra med alla kläder.

Utanför gården går det ett par till tre gången i veckan för att besöka olika parker och platser. På vintern går de inte utanför gården lika ofta, förutom till Brommöparken precis bredvid. Vissa veckor om det är kallt går de inte iväg alls med de mindre barnen.

Var går de med barnen?

Förskolan har många olika platser som de besöker när de är ute och går. De olika barngrupperna har lite olika vägar som de tar till de olika platserna. Det beror på att det är så kuperat att det är svårt att gå vissa vägar med vagnar. De ställen som de besöker är bland annat;

Klyftan – Hit går de mest med de äldre barnen, det är för långt att gå med de yngre barnen. Här finns många

redskap att leka med som fågelbogunga, borgen och swinggunga med fyra armar. De är mest på lekparken när de väl kommer hit eftersom de inte är här så ofta.

Spindelparken – Här leker de framför allt i klätternätet.

Tågparken – Här finns gungor, klätterställning och balansredskap. Det finns även skogspartier som är uppskattade av barnen. Det finns även en grill och väderskydd att sitta under.

Farstaängen – Här är de mest på sommaren. Det finns en stor plaskdamm som barnen tycker om. Det är ofta mycket barn där så de brukar välja att gå till andra platser.

Vilseskogen – Hit går de med de äldre barnen för att öva hur man agerar om man går vilse. Det är en lite större skogsmark.

Naturruta – Med de yngre barnen går de hit för att följa årstiderna på en och samma plats, se hur den förändras. De tittar på djurspår och fåglar.

Fagerlidsparken – Hit går det bara på sommaren, det finns en plaskdam som barnen badar i.

Brommöparken – Här är de ofta eftersom det ligger granne med förskolan. Särskilt med de mindre barnen så räcker det gott att bara gå utanför gården.

Farsta Gård – Någon gång på sommaren gör de utflykter till Farsta Gård.

Farstanäset – Det blir mer som en ordentlig utflykt att gå till näset men de gör det ibland på sommaren.

Farsta IP – På IP är de minst en gång i veckan. På vintern åker de skridskor och på sommaren gör de olika sporter på planen.

Västboda bollplan – Här spolar de ibland och då brukar de åka skridskor.

Var är barnens favoritplatser?

De yngre barnen har framför allt Brommöparken och Tågparken som favoritplatser, de äldre barnen gillar också de parkerna men har också Klyftan som favorit. Det tror pedagogerna delvis beror på att de inte är där så ofta vilket gör att det är spännande att komma dit.

På frågan vad barnen helst gör på de olika platserna blir svaret att de framför allt gillar att gunga, klättra och kana. Bland de äldre barnen är det nästan uteslutande klättra som gäller. De undersöker redskapen först på lekplatsen men de tröttnar ofta ganska fort och börjar ofta utforska ytorna runt omkring istället. Särskilt om det finns en skogsdunge intill där de kan springa, klättra på stenar och plocka/leka med pinnar så lockas de iväg från lekplatsen.

Finns det problematiska platser?

Pedagogerna menar att det inte direkt finns några platser som de undviker för att de är obehagliga. Däremot finns det en hel del vägar som är svåra att gå på med större barngrupper, särskilt på vintern då det är dåligt plogat. Längs Värmlandsvägen där de går för att

källsortera med barnen är det smalt att gå vilket gör att det nästa är omöjligt att gå bort dit under vintern.

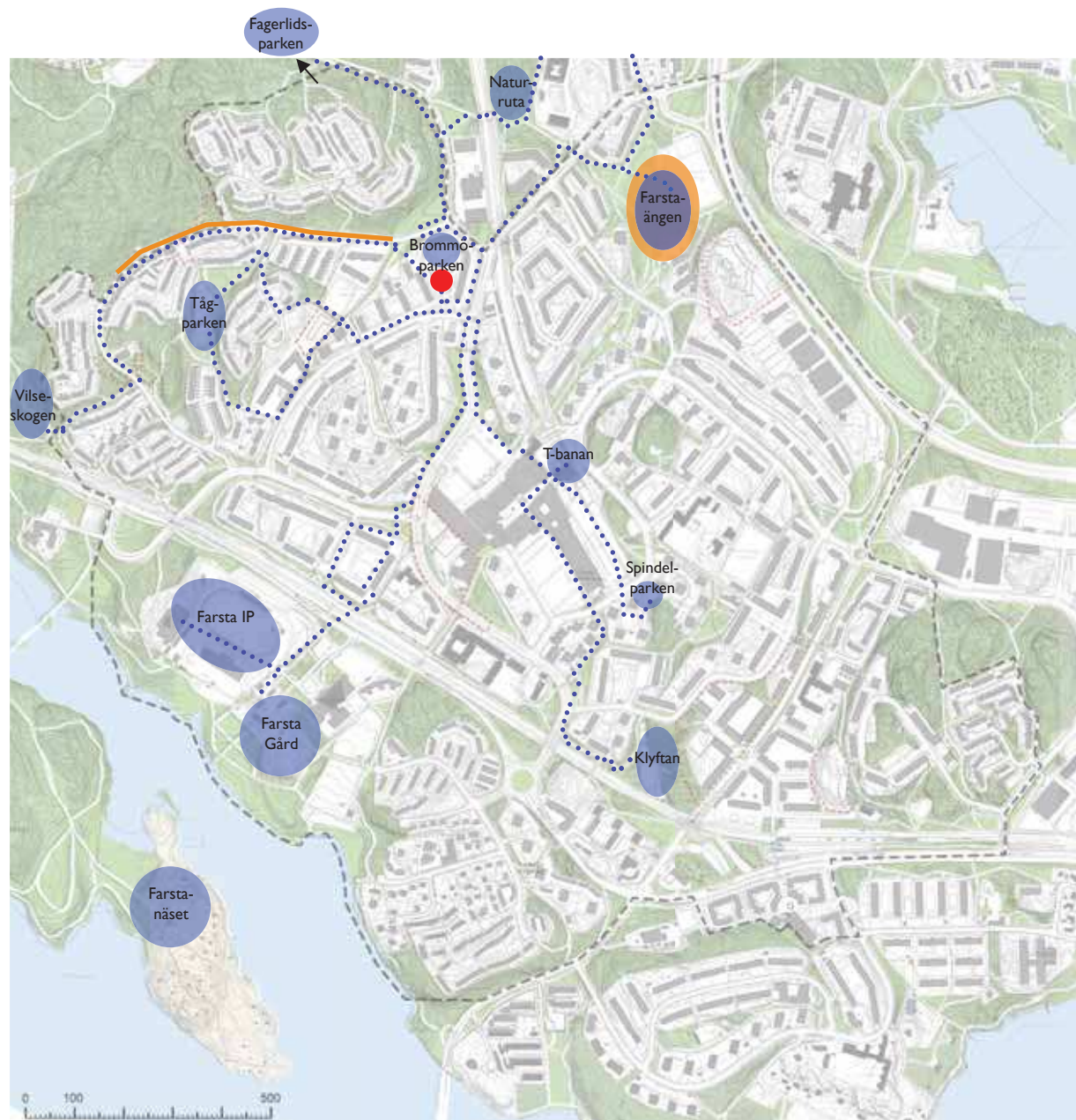
Farstaängen tycker de är bra men de undviker den ofta på grund av att det är så mycket folk där.

Vad finns det för önskemål?

Pedagogerna på förskolan anser att det skulle behövas en mer utmanande lek som någon slags äventyrspark. Som rep mellan träd, stockar för balans och klättrväggar. De menar att även de minsta barnen behöver en mer utmanande lek än den vanliga sandlådan, rutchkanan och lekhuset. Det är bra med platser som aktiverar många barn samtidigt.

Gården är brant sluttande på baksidan med uppväxta träd.

BROMMÖS UTFLYKTSMÅL OCH PROMENADER

- Förskolan Brommös
- Utflyktsmål

- ..... Promenadvägar
- Problematiske platser

SAMTAL MED FÖRSKOLEPEDAGOGER PÅ FÖRSKOLAN SKOGSGLÄNTAN

Privat förskola med 50 barn, ingår i Förskolorna Treklövern AB.

Skogsglántan ligger bredvid Farsta gymnasium och har tre avdelningar. En för mindre barn 1-3 år och en för äldre barn 3-6 år. Sen finns en avdelning där alla åldrar är blandade. De flesta barnen bor i närheten men några pendlar in från Älvsjö och Hökarängen.

De har en bra gård med uppvuxna träd och relativt mycket yta att röra sig på för barnen. Pedagogerna menar att trots att de har en stor gård så är det viktigt och nödvändigt att gå iväg utanför gården och låta barnen vidga sina vyer. De försöker gå ut fyra dagar i veckan och under sommarhalvåret är de ute större delen av dagen två dagar i veckan. De anser att det är viktigt att det finns platser att gå till som är förhållandevis nära förskolan. På så sätt kan de gå dig ofta och vara där längre. De behöver inte stressa barnen fram och tillbaka utan de kan vara med och påverkar hur länge de ska vara kvar.

Var går de med barnen?

De rör sig mycket i närområdet vid förskolan. De försöker använda alla de nära grönområdena och även parkvägarna som de tycker är bra. De försöker i så stor utsträckning som möjligt undvika bilvägarna. De platser som de besöker mest är;

Klyftan – tycker barnen mycket om eftersom det finns mycket att göra både med skogen runt omkring och utrustningen på lekplatsen.

Spindelparken – där är det utmanande klätternätet mest populärt.

Farsta IP – är de ofta på och åker skridskor och idrottar.

Farsta gård – går runt i omgivningen

Farstabadet – är de ofta på sommarhalvåret. De har med sig spadar och hinkar så att barnen kan leka på stranden.

Skogen bakom Farsta ishall – försöker gå dit så ofta de kan. Här kan alla hitta något att göra, alla åldrar kan vara med och leka. Där klättrar de och klänger, det lär sin naturvetenskap, lär sig hur man betar sig i skogen och i naturen etc. De leker med pinnar och bygger kojor. Pedagogerna menar att om de skulle gå till samma lekplats så ofta som de går till skogen skulle barnen ha tröttnat för länge sen.

Källsortering – hit går de med barngrupperna för att lära sig källsortera.

Källsortering vid Farsta Centrum

Till Farstaängen och Farstanäset går de ibland med det är i så fall som en stor utflykt kanske någon gång per år.

Var är barnens favoritplatser?

Särskilt Klyftan och skogen är favoritplatser. På sommaren gillar de Farstabadet också. Barnen gillar att leka med levande material och när de använder sig av naturen så hittar de alltid något att leka med och göra. De bygger kojor, hittar fina pinnar och tittar efter djurspår.

Finns det problematiska platser?

Det är inga platser som de upplever som obehagliga eller känner rädsla för. Där emot finns det större bilvägar som de ibland måste korsa där trafikljuset har väldigt korta intervall. De hinner inte passera med hela barngruppen.

Bra gård med många uppvuxna träd.

Vad finns det för önskemål?

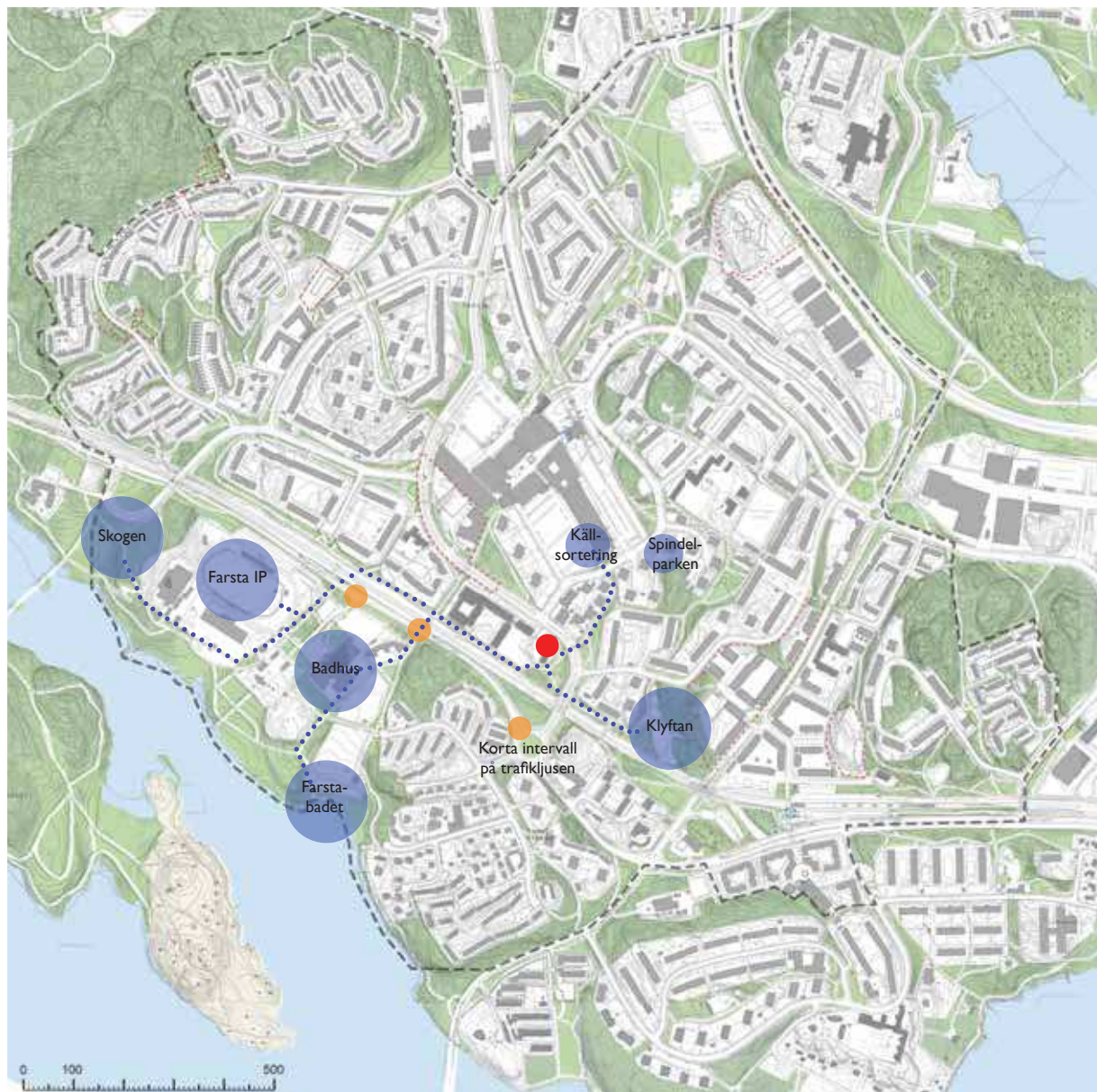
De tycker att de har en väl fungerande närmiljö med många platser som är lätta att gå till. Dock är de lite oroliga för om för många gröna ytor försvinner samtidigt som det blir fler barn och kanske förskolor i området. Då kan det bli svårt att gå ut så mycket som de vill.

De är mycket ute i olika skogsdungar och på sommaren kan det bli rätt skräpigt samt att andra "flyttar" in i skogen och då undviker de att gå dit.

De ser gärna att det skulle finnas fler iordningställda platser som är mer utmanande för barnen. I spindelparken tex finns ett klätternät som barnen tycker mycket om men det är ju egentligen en plats som de egentligen inte känner att de får vara på.

Flera redskap på gården gör att många kan vara ute samtidigt.

SKOGSGLÄNTANS UTFLYKTMÅL OCH PROMENADER

- Förskolan Skogsglädans
- Utflyktsmål

- ..... Promenadvägar
- — Problematiske platser

SAMTAL MED FÖRSKOLEPEDAGOGER PÅ FÖRSKOLAN MURGRÖNAN

Privat förskola med 62 barn, är en del av Treklövern AB.

Förskolan Murgrönan ligger nära Farsta centrum i bottenplanet på ett flerbostadshus. Förskolan är privat och ingår i Treklövern AB. Det finns fyra barngrupper uppdelade efter ålder. Barnen på förskolan bor i närheten, några kommer från Farsta strand och en från Rågsved. Barnen tar sig hit och hem till fots eller får skjuts med bil.

Barnen är ute varje dag, längden på utevistelsen beror på väderlek. Generellt sett är barnen ute två gånger per dag under vår och höstmånaderna och en gång på vintern, oftast förmiddagar då.

Var går de med barnen?

Eftersom gården är liten är görs många utflykter, dessa görs oftast på förmiddagen. Beroende på ålder görs en eller två dagar i veckan heldagsutflykter med medhavd matsäck, gruppen är då tillbaka på förskolan vid tre på eftermiddagen. På sommarhalvåret är det utevistelse hela dagen, på vintern besöks ofta museer.

Kilsparken, Sunneplan, "Spindelparken", "Gungparken", Hästhagsskolan – Mindre lekparkar i närområdet som är populära bland barnen och utnyttjas ofta.

Klyftan – Mycket populär bland barnen, här finns vilda djur men upplevs något sämre än tidigare då en del av skogen har tagit i anspråk för bostadsbyggande.

Farsta gård, Farsta IP, Farstaängen – Populära utflyktsmål där barnen kan uppehålla sig länge utan att tröttna. Särskilt omtyckt bland de äldre barnen, det finns stora öppna ytor att springa fritt på och träd att klättra i.

Farstanäset – Samma kvaliteter som ovan, på våren har de äldre barnen naturundervisning i form av "Hitta Vilse" här.

"Tågparken", "Sköldpaddan", Ölmevägen – Mindre lekparkar väster om centrum som besöks ibland.

Magelungen – En fin heldagsutflykt är promenad utmed Magelungen, längs stigen finns flera bra ställen, bland annat en brygga att stanna till vid för lek eller lunch i form av medhavd matsäck. Längs promenaden ligger också *Forsängen* med bra lekmöjligheter.

Fagerlidsparken – Förskolan åker ofta tunnelbana till olika platser, bland annat till Hökarängen och Fagerlidsparken.

Var är barnens favoritplatser?

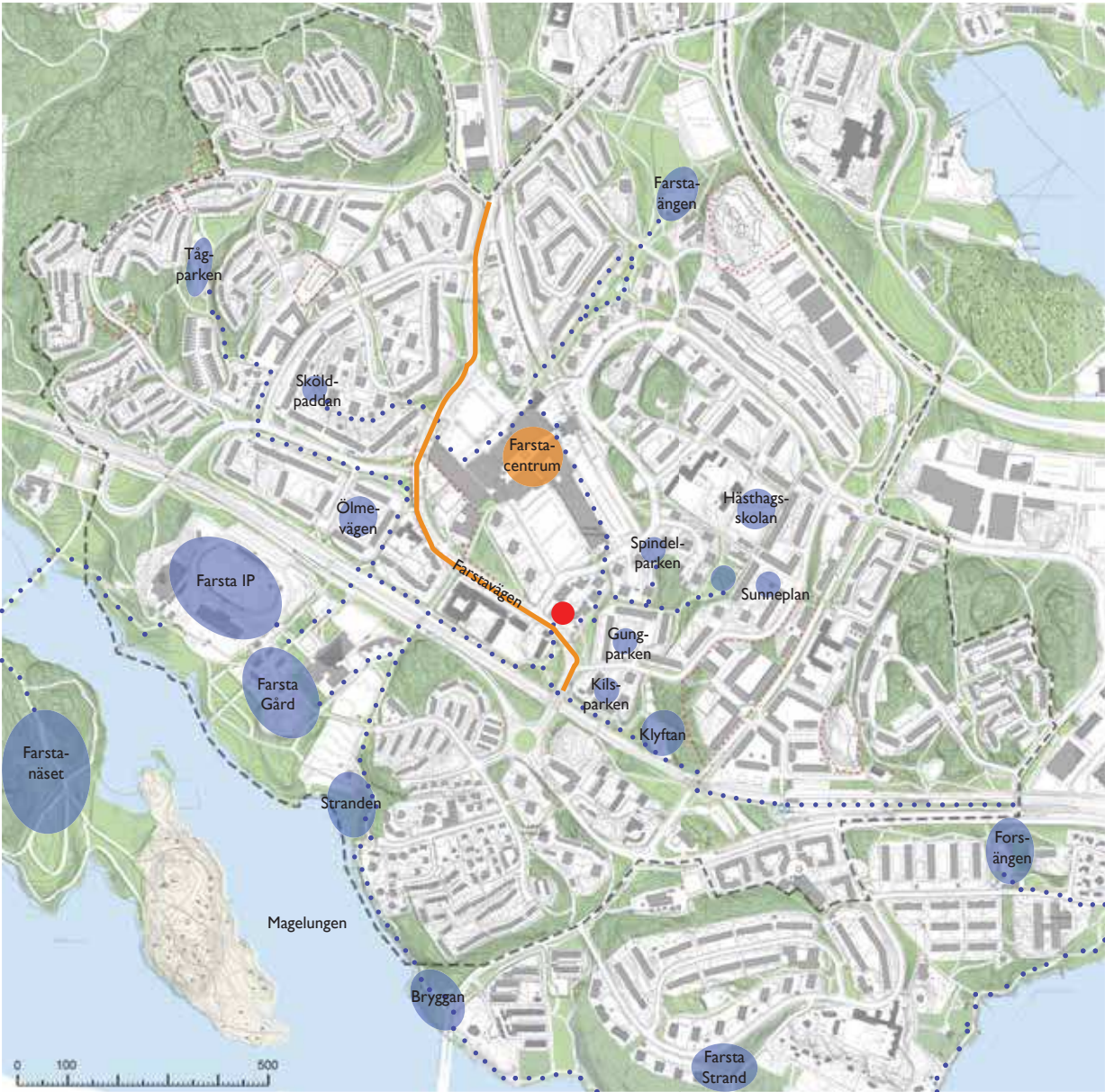
Klyftan, "Spindelparken" och Farstaängen står ut som mer populära utflyktsmål. Parker med mycket utrustning är det som lockar och är avgörande för populariteten.

Finns det problematiska platser?

Farstavägen är starkt trafikerad och kan vara lite obehaglig att röra sig längs. Farsta centrum brukar också undvikas så gott det går, där finns inga lekmöjligheter. Annars är det lätt och praktiskt att röra sig i området trots att det finns stora vägar och järnväg i närheten. Gång och cykelnätet är funktionellt och bra för barn.

Vad finns det för önskemål?

Plocka inte bort naturområden och parker!

MURGRÖNANS UTFLYKTSMÅL
OCH PROMENADER

- Förskolan Murgrönan
- Utflyktsmål
- ..... Promenadvägar
- Problematiske platser

SAMTAL MED FÖRSKOLEPEDAGOGER PÅ FÖRSKOLAN SUNNAN

Kommunal förskola med 58 barn.

Förskolan Sunnan ligger nere vid Sunneplan, strax bredvid Hästhagens bollplan. Det finns fyra avdelningar fördelade på två olika hus. I den ena är småbarnsavdelningarna och i det andra är de äldre barnen. De flesta barnen bor i närheten av förskolan och kommer gåendes med sina föräldrar till förskolan, bara ca fem barn kommer med bil längre bort ifrån.

Den ena gården är förhållandevis stor medan de som är i den andra byggnaden har en liten gård. På sommaren är de ute mest hela tiden. Det är bara när de äter lunch som de går in och när de små barnen ska vila. På vintern försöker de i alla fall vara ute på förmiddagarna.

Var går de med barnen?

Utanför gården försöker de gå minst en gång om dagen. Ibland blir det både på för- och eftermiddagen, det beror lite på vad det är för årstid och väder. De platser som de besöker är;

Farstaängen – Hit går de mest på sommaren men då någon gång i veckan. Det är dock svårt att gå hit med för stora barngrupper eftersom det ofta är så mycket folk. Det är också väldigt öppet så det är svårt att hålla reda på alla barn om det är för stora grupper. Just nu när den byggs om går de inte dit alls, men de hoppas att det blir en bra parklek när de är klara. Friskolan som ligger precis intill använder parken mycket och de små barnen från förskolan vågar inte riktigt leka fritt när de stora skolbarnen är där.

Klyftan – är en större lekpark dit de går de ca två gånger i veckan med olika barngrupper. Det finns en hel del redskap och pendeltåget passerar förbi vilket många barn tycker är roligt att titta på. Pedagogerna menar att det känns som om den ligger lite avsidet och att de helst inte skulle gå dit själva. Det är även många dagmammor som är i klyftan vilket gör att det ofta är många barn där. Dagmammorna har ofta hundar med sig vilket ses som ett litet problem. I och med bygget längs Ågesta Broväg har skogskänslan i Klyftan förvunnit enligt pedagogerna. ”Det är ingen skog kvar och det är inte roligt att gå dit längre”.

Spindelparken – hit går de två till tre gånger i veckan och barnen uppskattar det stora nätet som finns där. Här kan man också stå och titta ut över Farsta tunnelbanestation och Larsbodavägen som går nedanför vilket många barn tycker är fascinerande.

Små lekplatser invid hyresrätter – det finns flera mindre lekplatser invid hyreshus som de går till med barnen. Dessa besöker de ca 1 gång i veckan var. Det finns en hel del bra lekplatser som ligger invid bostadsrättshus men därifrån blir de ivägkörda.

Skogen – Till ”skogen” går de varje fredag med de större barnen. De pedagoger som har mindre barn upplever att det är svårt att gå dit för det är så bergigt.

Forsängen – är en lekpark nere vid Farsta strand. Det blir en längre utflykt och de besöker den max en gång i månaden.

Hökarängsskogen och vidare upp i Hökarängen – längre utflykter med matsäck. Bara någon gång per år.

Till Hökarängsbadet går de ytterst sällan men det händer. Det är lite för långt att gå.

Gåslingor – barngrupperna har flera gåslingor där de inte har ett särskilt mål till någon park eller likande utan bara är ute och går för att titta på bilar, tåg etc.

Var är barnens favoritplatser?

Särskilt Spindelparken och Klyftan är uppskattade lekplatser. I Klyftan finns det mycket att göra vilket gör att många barn kan leka samtidigt. I Spindelparken är det dels klätternätet som är uppskattat men även att kunna stå och titta på tågen och trafiken. Pedagogerna menar att barnen verkar uppskatta de flesta platser som de går till men att de själva tröttnar att vara på samma plats vilket gör att de försöker variera sig.

På frågan vad barnen gör på de olika platserna kommer svaret unisont att många barn dras till skogen. Där finns utrymme för en helt annan lek och till fantasin på ett helt annat sätt. Många barn kan leka tillsammans i skogen. Först är de och leker med redskapen men utforskar sedan platsen runt omkring.

Finns det problematiska platser?

Det finns inga direkta vägar som de undviker och de påpekar att det finns bra med gångvägar som de kan röra sig på vilket gör att de inte behöver korsa större vägar. Gångvägen utanför förskolan upplever de dock

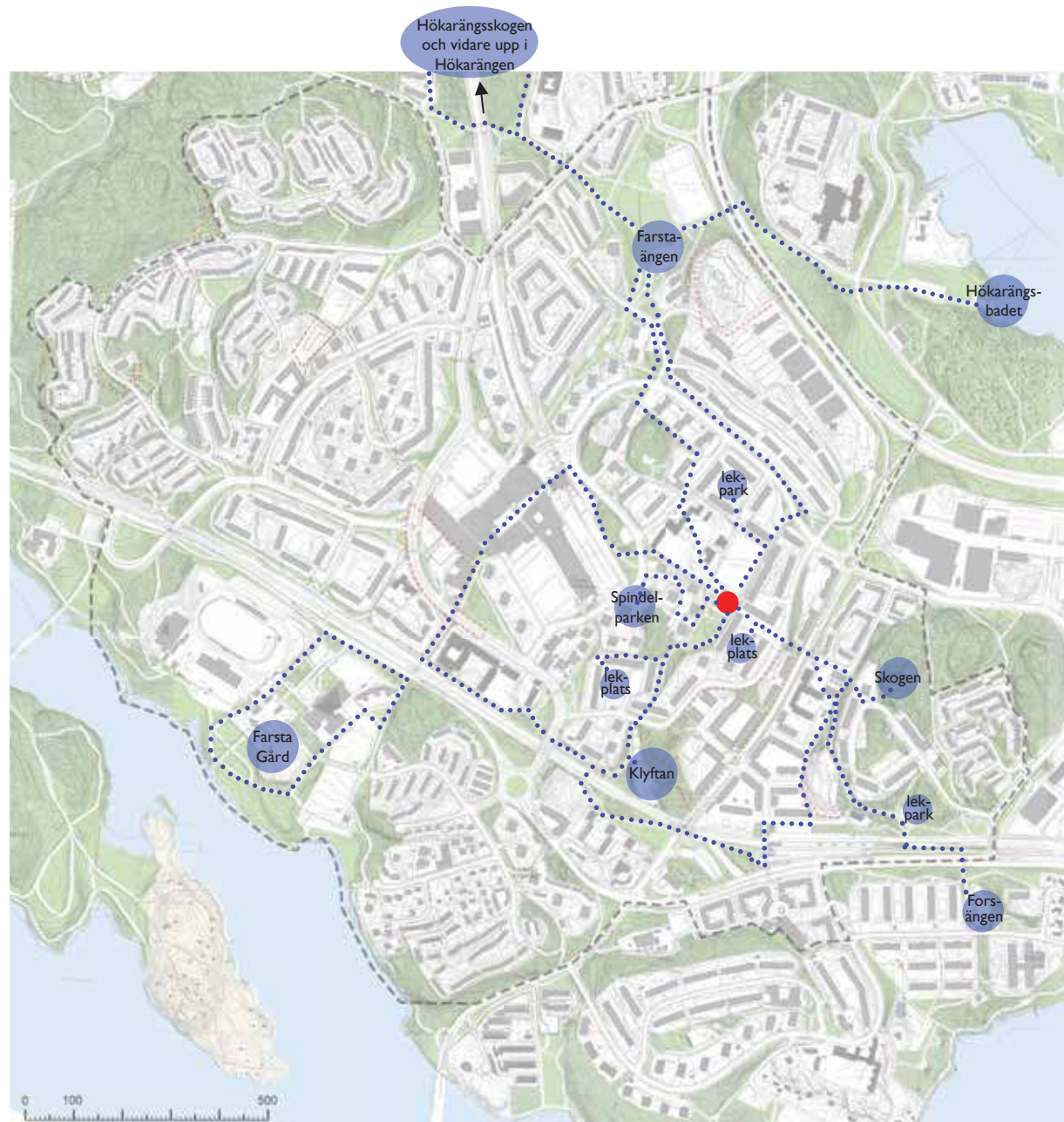
som rätt trafikerad av mopeder och servicebilar. De kör väldigt fort och eftersom förskolan är uppdelad på var sida om vägen så blir det problematiskt. De upplever också att det är mycket skadegörelse på gården sommartid med klotter och ungdomar som grillar och bränner saker på gården. Det känns lite olustigt när man kommer på morgonen med barnen.

Vad finns det för önskemål?

Fler mindre parklekar med mera redskap i önskas. Även fler platser där det finns toaletter önskas eftersom det är svårt att gå iväg med barn som precis vänt sig av med blöja. Särskilt vintertid blir det ett problem.

Gården har uppvuxna träd och är relativt stor.

SUNNANS UTFLYKTSMÅL OCH PROMENADER

- Förskolan Sunnan
- Utflyktsmål

- ..... Promenadvägar
- Problematiske platser

SAMTAL MED FÖRSKOLEPEDAGOGER PÅ FÖRSKOLAN ÅLÖ

Kommunal förskola med 49 barn.

Ålö ligger på Larsbodavägen alldeles mittemot busshållplatsen vid Farsta centrum. Förskolan har 49 barn, de flesta bor i närheten och går till Ålö och några kommer med bil eftersom de bor en bit bort.

Barnen är ute minst varje dag, om sommaren både på för- och eftermiddagen, i genomsnitt 3-4 timmar om dagen. Gården är ganska stor och fungerar väl att vara ute på, men pedagogerna vill ta ut barnen på utflykt minst 2 gånger i veckan, och ibland görs heldagsutflykter.

Var går de med barnen?

”Lilla skogen” – Alldeles bakom förskolan ligger ett litet naturområde på en höjd. Här finns ingen utrustning men den lilla planen bland träden används till bland annat organiserad lek i grupp, bland träden bygger barnen kojor och leker egna fantasifulla lekar. Vid ett tillfälle organiserade förskolan städdag i skogen, detta och liknande tillfällen är en del i att lära barnen om naturen vilket är ett mål hos personalen.

Farstaängen – Förutom ”Lilla skogen” är detta det vanligaste utflyktsmålet. Farstaängen uppskattas mycket både bland barn och pedagogerna, här finns mycket utrustning och det är en bra samlingsplats för många grupper av barn. Det ordnas en del olika aktiviteter, korvgrillning, teater mm. vilket är väldigt uppskattat. De större barnen tycker om att cykla, spela bandy och klätterleken. Det påpekas dock att det är högt tryck på parkleken, småbarnsleken kan kännas trång när en eller två förskolegrupper och andra besökare är där samtidigt.

Hökarängsbadet, Farsta gård, Starrmyran – Besöks ibland men är lite långt att gå för de minsta barnen.

Klyftan och Sunneplan – Uppskattas för sin variation i lekmöjligheter.

Pedagogerna berättar också att det tilltänkta utflyktsmålet inte nås utan att barnen ofta på vägen hittar något annat intressant att leka med på vägen. Att stanna längs vägen och titta på saker är inte heller ovanligt, det kan till exempel vara längs tågspåret, en tanke med promenaderna är just att låta barnen upptäcka saker längs vägen.

Var är barnens favoritplatser?

Farstaängen, ”Lilla skogen” och Starrmyran.

Finns det problematiska platser?

Nej. Det är lätt att ta sig runt i Farsta med alla gångvägar, man tar hellre en liten omväg för att inte behöva passera större trafikerade vägar.

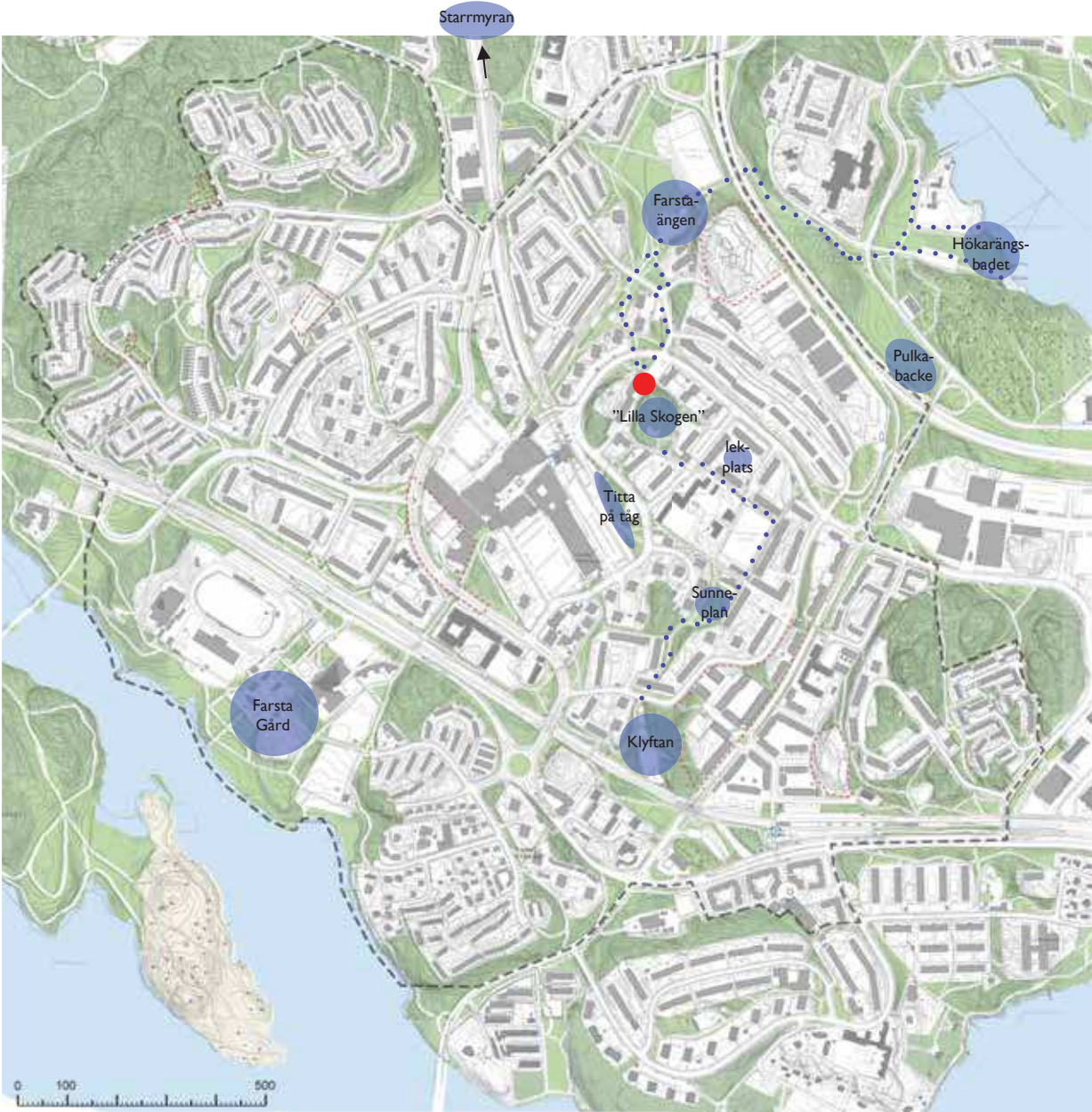
Vad finns det för önskemål?

Personalen är väldigt ivriga att påpeka att barngrupperna känns stora och att trycket på de befintliga förskolorna är mycket stort, det behövs fler förskolor. De berättar också att de sett en förändring över bara de senaste tio åren på hur barnens fritids och helgaktiviteter ser ut. Det är mindre vanligt att vara ute och leka, särskilt på vintern, istället är det mycket tv och dataspel barnen pratar om. Personalen upplever också att barn med en annan kulturell bakgrund inte använder sig speciellt mycket av utemiljön tillsammans med sina föräldrar.

Tillgängligheten till bra aktiviteter är inte heller den vad den brukade vara, det brukade bland annat spolas fler små isbanor som var mycket användbara. Det och mer utmanande lekplatser, rolig klätter- och vattenlek, för de större barnen är något som efterfrågas.

Gården är rymlig och har en del utrustning.

ÅLÖS UTFLYKTSMÅL
OCH PROMENADER

- Förskolan Ålö
- Utflyktsmål
- ..... Promenadvägar
- Problematiske platser

SAMTAL MED FÖRSKOLEPEDAGOGER PÅ FÖRSKOLAN FÖLET

Kommunal förskola med 38 barn.

Förskolan Fölet ligger vid Hästhagsskolan på Torsbygatan. Barnen bor i huvudsak i närområdet och går till förskolan, några får skjuts med bil.

Barnens utevistelse är beroende av väderlek, under sommaren både för- och eftermiddag, på vintern inte lika ofta men så mycket som möjligt. I genomsnitt ungefär 1,5 timme om dagen.

Var går de med barnen?

Förskolans gård är liten och lämnar en del att önska så personalen vill gå på utflykter så ofta det går, flera gånger i veckan, det är mycket omtyckt bland barnen. Om vintern blir det mycket pulkaåkning, runt 1-2 gånger i veckan. Barnen är också pigga på att gå, de kan gå flera kilometer om dagen, bara de får pausa ibland.

Farstaängen – Vanligaste utflyktsmålet, mycket olika lekredskap både för stora och små barn, småbarnsleken är också inhägnad vilket är mycket bra. Runt omkring finns buskage att leka i och öppna grönytor att springa på. Om sommaren kan man bada i plaskdammen och någon gång har det varit korvgrillning. Vintertid är det korvgrillning en gång i veckan. Det händer mycket här, det är en viktig mötesplats.

Starrmyran – Hit går förskolan under sommartid, barnen kan cykla och spela bandy. Klätterställningarna är uppskattade.

Forsängens parklek – Också ett utflyktsmål under de varma årstiderna. Bra klätterlek och cyklar.

”Teliabacken” – Vid Nynäsvägen/Ågesta Broväg finns en backe som är bra att åka pulka i på vintern.

Farstanäset – Bra heldagsutflykt, naturmark där barnen hittar på sina egna lekar, de är bra på att leka med det mesta, bakar kakor av mossor och pinnar. De större barnen klättrar mycket. Försöker lära barnen om naturen och pratar ofta om djur och natur.

Farsta IP – Hit brukar förskolan gå ibland för att åka skridskor.

Farstabadet och Farsta gård – Någon gång ibland går längre utflykter hit, bra öppna ytor för spring och lek.

Klyftan – Både natur och lekredskap.

Var är barnens favoritplatser?

Barnen gillar parklekplatserna där det finns mycket lekredskap och man kan cykla, Klyftan och Farstaängen är bra för de äldre barnen då det finns mer grönyta och naturmark runt själva lekplatsen.

Finns det problematiska platser?

Det finns inte så många obehagliga platser idag. Vi har tidigare haft problem med att det har suttit folk och druckit alkohol i närheten av förskolan, men de sitter någon annanstans nu.

Vi försöker alltid att gå säkra vägar med barnen och undvika stora gator. På Larsbodavägen kör bilisterna snabbt, vi har försökt få en hastighetssänkning till 30 km/h men trafikkontoret har inte gett något gensvar.

Vad finns det för önskemål?

Farstaängen skulle gärna få vara större, det är ofta fullt med besökare från olika förskolor och öppna förskolan eftersom platsen ligger så bra. Farstaängsskolan använder platsen mycket då de inte har någon egen skolgård. Ibland känns det som att de yngre barnen blir bortkörda av de äldre på lekplatsen. Det får gärna finnas ”byggmaterial” på platsen, lösa brädor som barnen kan flytta runt och bygga med.

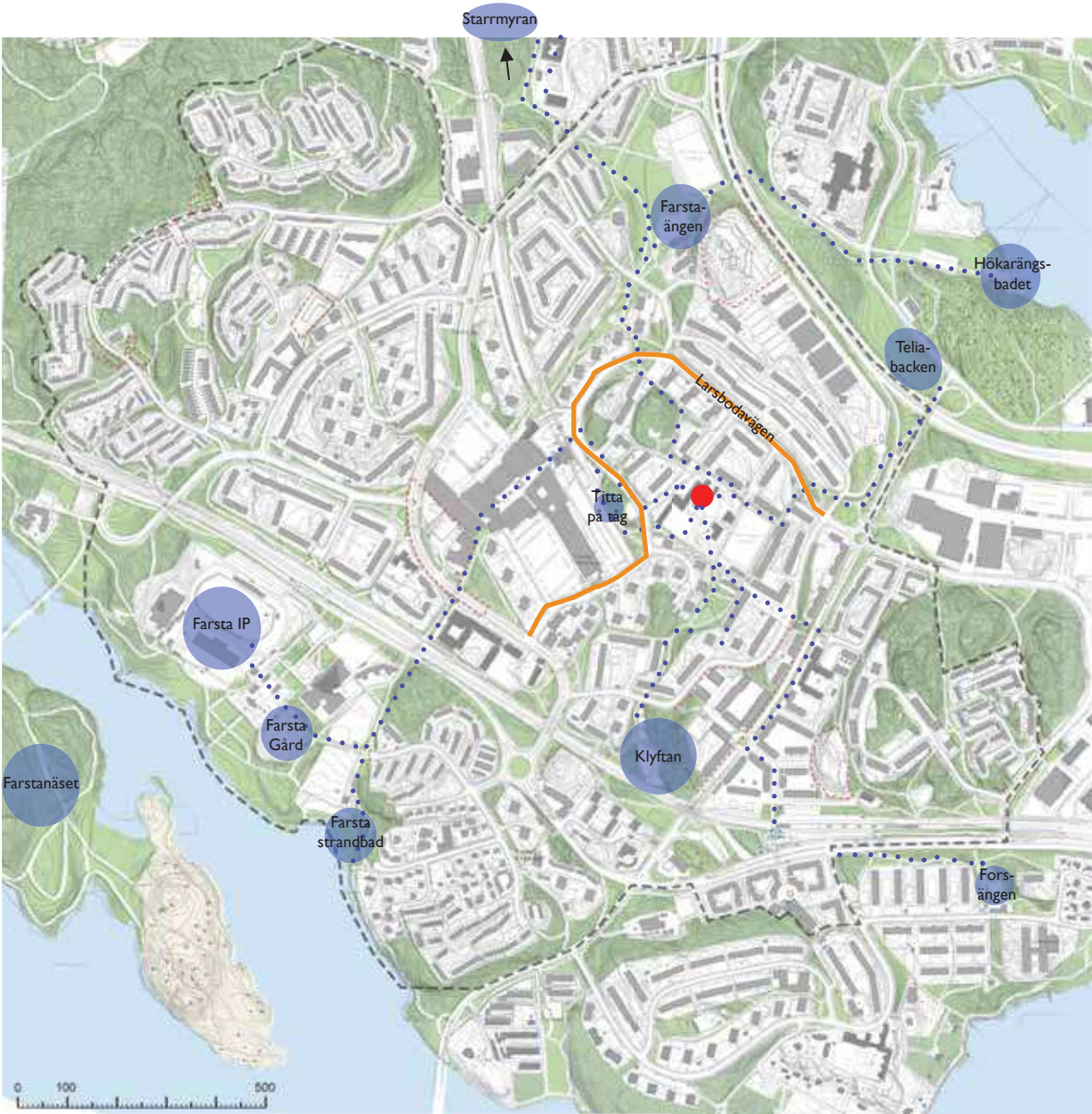
Mer utmaningar och äventyrlig lek behövs för de äldre barnen. Gärna mer klättring, kanske rep mellan träd och äventyrslek i skogen. Det vore även uppskattat med vattenlek och sandlek på Farstaängen.

Om vi ska åka skridskor måste vi ta oss till Farsta IP där det ofta är väldigt hårt tryck. Vi saknar det småskaliga, när man spolade små isar i närområdet. Det behöver inte vara speciellt stora ytor.

Många av barnen är inne mycket på fritiden, det är mycket snack om dataspel även bland de yngsta. Många åker även vagn länge och går sällan så längre sträckor. Pga detta är det viktigt att förskolan har möjlighet att erbjuda barnen en bra utevistelse, rörelse och lek. Många förskolor och skolor i Farsta saknar idag egna gårdar och är därför beroende av en god utemiljö i närområdet.

Förskolegården är liten och hårdgjord.

FÖLET'S UTFLYKTSMÅL
OCH PROMENADER

- Förskolan Fölet
- Utflyktsmål
- ..... Promenadvägar
- Problematiske platser

SAMTAL MED FÖRSKOLEPEDAGOGER PÅ KNATTEBORGENS FÖRSKOLA

Privat förskola med 92 barn, är en del av Pysslingens skolor och förskolor.

Knatteborgen ligger på Färnebogatan alldeles intill Farstaängen. Förskolan är privat och en del av Pysslingen skolor och förskolor, de jobbar efter montessoripedagogik. Det finns fem avdelningar varav fyra stycken är för barn mellan 1-4 år och en enbart för barn över fem år. De allra flesta barnen bor alldeles i närheten och kommer till skolan tillsammans med föräldrarna till fots eller med cykel. Ett fåtal får skjuts med bil.

Avdelningarna finns i en friliggande byggnad på den förhållandevis stora tomten, förskolegården upplevs som stor och barnen har gott om plats här. Barnen är ute minst en gång varje dag men det är beroende på väderlek, under den varma tiden på året är utevistelsen betydligt längre, hela dagar är inte ovanligt, utslaget på ett år ligger snittet på runt 4 timmar om dagen.

Var går de med barnen?

En eller två gånger i veckan görs det utflykter utanför gården, oftare med de större barnen. Man håller sig huvudsakligen till norra delen av Farsta och i Hökarängen. De platser som besöks är:

Farstaängen – Farstaängen ligger alldeles bredvid förskolan och är lätt och tacksamt att gå till. Parkleken är populär men kan ibland upplevas som lite trång på grund av dess popularitet.

Kvickenskogen – Skogen ligger norr om radhusområdet vid Kvickentorpsskolan, ett naturområde som upplevs som en riktig skog. Förskolan har mycket utetänk

och försöker lära barnen om allemansrätt och hur man betar sig i skog och mark, bland annat genom Friluftsrådet program "Skogsknattarna". "Hitta Vilse" är ett annan kurs för små barn som förskolan brukar genomföra.

"Dungen" – En liten skogsdunge i närheten av Kvickentorpsskolan där barnen leker, bygger kojor och annat. Pedagogerna tror på naturlek som gynnsam för utvecklingen av barnens grovmotorik.

Starrmyran – Starrmyran är en parklek med djur som förskolan besöker ibland. Den ligger i Hökarängen och det är en bit att gå, men det är det värt. Alla barn får gå mycket, om någon blir trött har de med sig vagnar men inte åt alla, så barnen får turas om att åka vagn om det behövs.

Fagerlidsparken – En annan stor lekpark i Hökarängen.

Hökarängsbadet – Besöks ibland.

Var är barnens favoritplatser?

Pedagogernas erfarenhet säger att barnen tycker mycket om att gå på utflykter, men att ingen plats föredras speciellt mycket före någon annan.

Finns det problematiska platser?

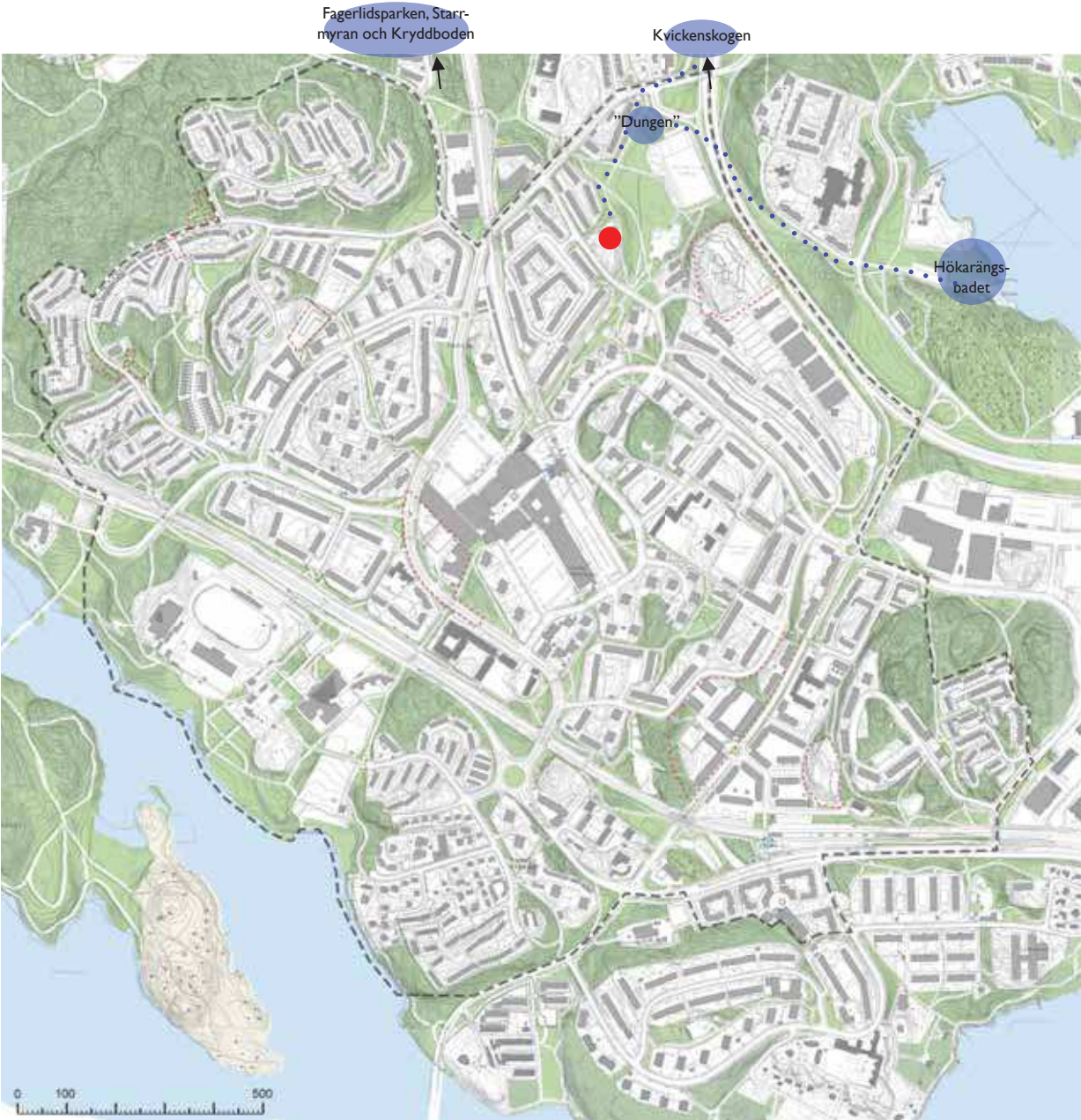
Området har mycket bra gång och cykelnät så det är inga problem att ta sig omkring till fots, inte heller Nynäsvägen är några problem att korsa säkert. Pedagogerna påpekar också att det är bra träning för barnen att röra sig i trafiken.

Vad finns det för önskemål?

Förskolan har tillgång till många fina platser i sitt närområde och skulle bli besvikna om denna tillgång försämrades av en eventuell expropriation, inga särskilda önskemål.

Förskolegården är mycket rymlig och ligger i kuperad terräng, har mycket rejäl vegetation.

KNATTEBORGENS UTFLYKTSMÅL
OCH PROMENADER

- Förskolan Knatteborgen
- Utflyktsmål
- Promenadvägar
- Problematiska platser

SAMTAL MED ELEVER PÅ HÄSTHAGSSKOLAN

Kommunal skola med 250 elever.

Hästhagsskolan ligger i centrala Farsta. Här går barn från förskoleklass upp till årskurs sex. De flesta eleverna kommer från Farsta eller Farsta Strand men det finns även de som pendlar in från Hökarängen och Norsborg.

Eleverna har fått fylla i på en karta vilken väg de brukar ta till och från skolan, var de brukar vara efter skolan och vad de gör där. De har även fått fylla i om de tycker någon plats är obehaglig eller läskig och vad de skulle vilja önska som saknas i området.

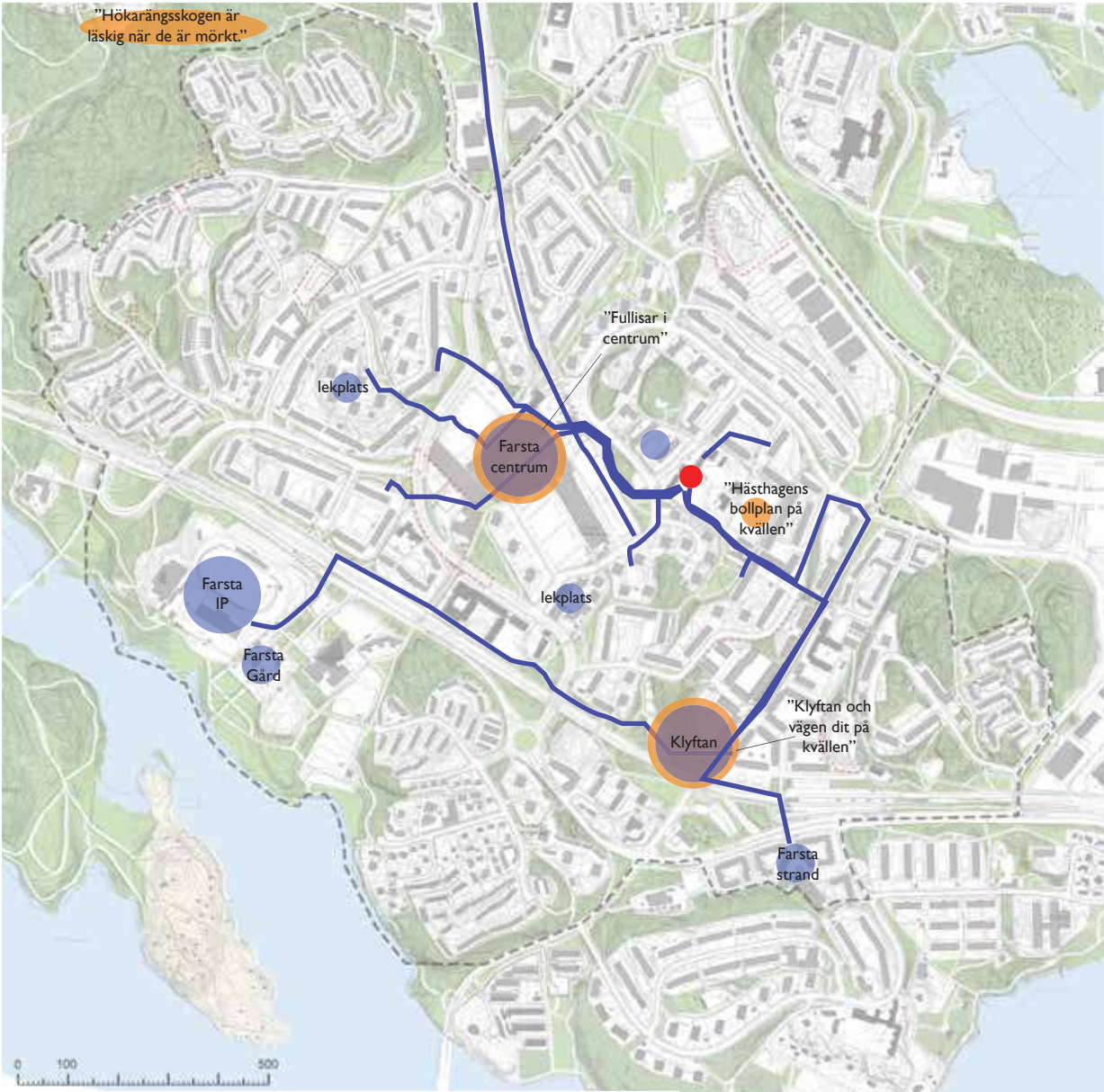
En konsult har varit med under hela tiden i klassrummet och har tillsammans med lärarna hjälpt till med att hitta platser på kartan och svarat på frågor.

ÅRSKURS 2

I årskurs 2 medverkade 15 barn i åldern åtta till nio år. På frågan var de brukar vara efter skolan så svarar många fritids. Där brukar de leka med kompisar, spela pingis, data, fotbollsspel etc. Efter fritids går de flest hem eller till en kompis och fortsätter leka. Vissa har organiserad sport efter skolan medan andra mer spontant åker skridskor nere vid Farsta IP eller är i Klyftan och leker.

Farsta centrum återkommer bland de flesta som en plats de tycker om och som de gärna är på. Även Farsta IP och Farsta Gård nämns relativt ofta. Några barn kommer nere från Farsta strand men de flesta är från områden kring Farsta.

Det som är obehagligt enligt barnen är tex Hökarängsskogen som är mörk, långt bort och lite läskig. Även platser som de gillar på dagen är obehagliga på kvällen som Klyftan, Farsta centrum och Hästhagens bollplan. De går sällan ensamma.

MÅLPUNKTER, PROMENADER OCH OBEHAGLIGA OMRÅDEN ENLIGT BARN I ÅK 2 OCH 5

- Hästhagsskolan
- Målpunkter
- Färdvägar
- Problematiske platser

SAMTAL MED ELEVER PÅ HÄSTHAGSSKOLAN

Kommunal skola med 250 elever.

Hästhagsskolan ligger i centrala Farsta. Här går barn från förskoleklass upp till årskurs sex. De flesta eleverna kommer från Farsta eller Farsta Strand men det finns även de som pendlar in från Häkarängen och Norsborg.

Eleverna har fått fylla i på en karta vilken väg de brukar ta till och från skolan, var de brukar vara efter skolan och vad de gör där. De har även fått fylla i om de tycker någon plats är obehaglig eller läskig och vad de skulle vilja önska som saknas i området.

En konsult har varit med under hela tiden i klassrummet och har tillsammans med lärarna hjälpt till med att hitta platser på kartan och svarat på frågor.

ÅRSKURS 5

I årskurs 5 medverkade 15 barn i åldern tio till tolv år. Efter skolan går många hem eller till en kompis. De säger att de ofta går igenom centrum på vägen hem för att bara titta lite. Fartsa IP är det många som går till, särskilt killar. Där brukar de spela fotboll och leka. Klyftan är det fortfarande några som tycker är roligt att gå till men många säger att det är lite för tråkiga saker där. De olika baden är populära men besöks mest sommartid av förklarliga skäl.

På frågan vad de önskar sig kommer många mer utmanande redskap upp som kompisgung, linbana och en lång rutschkana. Även en större park med hinderbanor, platser för cykel och skateboard kommer upp som önskemål. Många barn använder Farsta simhall men de skulle gärna se att det blev ett äventyrsbad som Eriksdalsbadet.

Det som nämns som obehagligt är tex vägen till Klyftan som kan vara lite läskig att gå på. De går helst inte själva och är inte gärna där själva utan någon vuxen. Även kvickentorps bollplan, Hökarängsskogen och Farstanäset är läskigt på kvällen.

MÅLPUNKTER, PROMENADER OCH OBEHAG-LIGA OMRÅDEN ENLIGT BARN I ÅK 5

- Hästhagsskolan
- Målpunkter
- Färdvägar
- Problematisksa platser

SAMTAL MED ELEVER PÅ FARSTAÄNGSSKOLAN

Kommunal skola med ca 200 elever.

Farstaängsskolan är en montisoriinspirerad skola med klasser från förskoleklass till årskurs fyra samt en fyr-sexa. Skolan har musik, IT och idrott som inriktning och ligger precis intill Farstaängen. De flesta barnen bor i Farsta men det kommer barn även från Botkyrka och Sandsborg.

Eleverna har fått fylla i på en karta vilken väg de brukar ta till och från skolan, var de brukar vara efter skolan och vad de gör där. De har även fått fylla i om de tycker någon plats är obehaglig eller läskig och vad de skulle vilja önska som saknas i området.

En konsult har varit med under hela tiden i klassrummet och har tillsammans med lärarna hjälpt till med att hitta platser på kartan och svarat på frågor.

ÅRSKURS 2

16 barn i åldern åtta till nio år medverkade från årskurs 2. De har många favoritplatser i Farsta så som Farsta centrum, Farsta IP, Klyftan och Hökarängsbadet. Även platser där man kan stå och titta på tåg är populärt. Vissa nämner även hemmet och skolan som favoritplatser.

De platser som nämns som lite läskiga är centrum trots att de gillar att vara där. ”Det är mest där fullisarna är som är läskigt”. Bakom kyrkan i centrum är det också lite obehagligt att passera. De områden som ligger längst bort i Farstaängen är också obehagliga platser som tas upp av flera barn. Västboda bollplan och Hökarängsskogen nämns också som obehagliga platser att vara på, samt Drevviken.

Barnen önskar sig att det fanns något slags tivoli i Farsta. Något stort och häftigt som skulle göra att alla ville komma hit. Även att kunna vara mer vid baden och Hökarängsskogen kommer upp som något de vill göra i Farsta.

MÅLPUNKTER, PROMENADER OCH OBEHAG-LIGA OMRÅDEN ENLIGT BARN I ÅK 2.

- Farstaängskolan
- Målpunkter
- Färdvägar
- Problematiske platser

SAMTAL MED ELEVER PÅ PRIMASKOLAN, ÅK 7.

Friskola för åk 6-9.

”På en Primaskola är de estetiska ämnena integrerade i all undervisning och att lokalerna är anpassade för detta.” De använder digitala hjälpmedel istället för böcker och alla elever här därför en egen surfplatta.

Eleverna har först två och två fått fylla i på en karta vilken väg de brukar ta till och från skolan, var de brukar vara efter skolan och vad de gör där. De har även fått fylla i om de tycker någon plats är obehaglig eller läskig och vad de skulle vilja önska som saknas i området.

Två konsulter har varit med under hela tiden i klassrummet och hjälpt till med att hitta platser på kartan och svarat på frågor.

Därefter har vi samtalat med gruppen som helhet för att diskutera svaren.

*Svar från karta med tillhörande frågor.***Vad brukar du göra efter skolan?**

- Åka hem
- Farsta IP på träning
- Hemma eller med kompisar. Vi brukar spela eller göra läxor. Vi brukar vara ute och spela fotboll/brännboll.
- Vara hemma eller med kompisar. Vi åker runt i typ hela stan, Bagarmossen, Skarpnäck, Haninge mm. Vid Farsta IP finns många platser att vara på bl a ett utegym och badet.
- Vara ut och gå eller vara hemma med familjen.
- Även om jag inte bor här så har jag idrott på Farsta IP. Efter skolan är jag i centrum eller med vänner.
- Västboda bollplan.

Obehagliga platser

- Tunnelbanan på kvällen
- Tunneln vid SATS – lite för mörk och obehagligt att gå igenom, behövs fler lysen
- Inne i centrum på bottenplanet sitter det många skumma människor.
- I skogen utanför skolan är det mycket fullisar och det går inte att vara där. Några har blivit rånade där också.
- Nedanför vårdcentralen finns det bänkar som det alltid sitter fullisar på och där är det lite obehagligt att passera.

- Hela Farsta är mörkt på kvällen!
- Vägen till Farsta Strand är obehaglig.
- Farstanäset är mörkt.

Vad saknas?

- En rolig park
- Ett smidigare sätt att ta sig till skolan från Svedmyra. Det är inga bra förbindelser, det borde gå en direktbuss på motorvägen.
- Bättre basketplaner utomhus!
- Det måste finnas mera lampor
- Det skulle vara bra om det fanns ett stort ungdomshus där man kan vara efter skolan istället för att alla ska hänga i centrum.
- En spelhall.

Synpunkter som kommit fram från samtal i grupp**Favoritplatser i Farsta?**

Platsen vid t-banan, runt tuben.

Västboda bollplan – fotboll på sommaren, det är bra att det är konstgräs, kul att hänga där eftersom det är många som rör sig där.

Farsta IP – dels spelar de fotboll, det finns utegym och det är nära till vattnet. Även platserna runt omkring IP är bra att hänga på.

Stråken kring Magelugnen bort mot Forsängsparken är fina att gå på.

Vid Forshagagatan och platserna runt bollplanen är bra hängställen. Det finns en pizzeria där och så.

McDonalds, alla träffas där och sitter där men man får inte vara där så länge om man inte köper något.

Vilka vägar brukar du använda?

Mest GC-vägar men någon nämner att man helst rör sig längs de stora vägarna.

Är det några vägar eller platser som du tycker är obehagliga eller svåra att komma till?

Utanför vårdhemmet är det många som står och röker och det är jobbigt att andas in. De står precis utanför vår skola.

I "skogen" utanför skolan är det många fullisar som hänger och det vore bättre om de gjorde en park eller skolgård där så man kan vara på rasterna.

Under tunneln borta vid SATS är det mörk och inga människor rör sig där. Det är obehagligt att gå igenom.

Vad saknas i ditt område som du skulle vilja gå till?

En skolgård där man kan sitta och hänga på rasterna.

En ungdomsgård dit alla är välkomna och där man kan sitta och hänga länge och många utan att behöva köpa något. Det ska vara mysigt och många olika sittplatser så att man kan fortsätta hänga och umgås efter skoltid och att alla som inte bor här kan stanna kvar och inte behöver åka hem.

En schysst park där det finns plats att sitta inne också. "Då skulle ingen gå hem efter skolan utan alla skulle stanna kvar".

Nu finns det ingenting att göra efter skolan så alla åker hem.

Många elever kommer inte från Farsta utan pendlar in från bl a Haninge, Svedmyra, Skogås

Viktiga platser.

Hökarängsbadet, Farstastrandbadet, leden vid Magelugnen och Forsängen, Farsta IP, Farsta Strand, Farsta Centrum

Reflektioner

Det märks tydligt att de saknar någonstans att sitta och hänga och umgås, både under och efter skoltid. Nu fungerar McDonalds som en samlingsplats men där får man inte sitta så länge om man inte köper något. Det nya allaktivitetshuset Tuben är bara till för de som är över 15 år. De säger dock att de brukar släppa in de som är lite yngre men det är inte samma sak. Det är inte mysigt där och det finns ingen bra stans med soffor och så att hänga i. Om det fanns någon liknande ungdomsgård så skulle de som inte bor i Farsta kunna stanna kvar efter skolan, nu åker de flesta hem.

De säger även att det inte finns någonting alls i Farsta, det är dött. Det skulle kunna finnas en stor park eller något. Även någon form av multihall finns på önskelistan där det skulle finnas caféer, någonstans att sitta och hänga men även cykel- och skateboardbanor. "Då skulle alla kunna vara där".

SAMTAL MED ELEVER PÅ FARSTA GYMNASIUM, ÅK 3

Kommunalt gymnasium med ca 640 ungdomselever dessutom ca 100 vuxenstuderande.

Farsta gymnasium är ett kommunalt gymnasium som kan erbjuda en mängd olika program. Framför allt är det ett idrottsgymnasium dit elever från hela Stockholms län pendlar för att kunna kombinera sina studier med idrott på elitnivå.

Till hösten kommer gymnasiet inte att ta in några elever och det ska i och med det fasas ut och läggas ner vilket många tycker är konstigt och synd. ”Det är kanske inte skolan med det bästa ryktet men vi tycker att det är en bra skola” säger en kille i den gruppen vi var ute hos.

Två konsulter har suttit tillsammans med en grupp av fem gymnasieungdomar. Tillsammans har vi tittat och samtalat kring en karta om hur de ser på Farsta, vad som är bra och dåligt, hur de rör sig och hur de tror Farsta kommer se ut i framtiden.

Vad är Farsta?

- Om ni skulle beskriva Farsta för någon som inte visst något om Farsta vad skulle ni säga då?
- Är Farsta en bra plats?
- Vilka har vuxit upp här? Vilken ålder är Farsta bäst för?
- Har någon ålder glömts bort?
- Skulle ni rekommendera någon att bo i Farsta?

Farsta är en bra plats. Centrum känns nära och det är lätt att ta sig från punkt A till B. Det är bra kommunikationer och Farsta fungerar verkligen som en knutpunkt. Det finns mycket att göra i alla fall för den som är sportintresserad. Det finns bra löparrundor både vid Hökarängsskogen, Farsta Gård och IP samt på Farstanäset. Det finns fin natur och närhet till vatten. Det finns det mesta. Farsta är rekreativitet med många tillgångar. (Kille, sportintresserad, Nynäshamn)

Det är en lugn och bra plats. Det finns ingenting att göra på kvällen ingenstans att vara. Nu har det längre öppettider än förut men det verkar inte vara så många som tänker på det och centrum är helt dött på kvällen. Man får åka in till stan om man vill hitta på något. När man var liten kändes det som om man hade mer att göra, nu finns det inte lika mycket. (tjej från Fagersjö)

”Naturen är det som gör Farsta fint.” (tjej från Fagersjö)

Det är bra, lite långt till idrottsplanen och simhallen, man får gå en bit. Jag skulle kunna rekommendera någon utifrån att bo i Farsta. Det är en lugn plats, nära men ändå avskilt nära naturen. (kille Hökarängen)

Trygghet/otrygghet

- Vilka platser känner du dig otrygg på?
- Finns det stråk som ni upplever som otrygga? Dag/kväll?
- Går ni olika vägar dagar och kvällar? Olika årstider?

Nej inga direkta stråk eller platser. Men jag är oftast bara här dagtid och då känns det väldigt lugnt att gå. På vintern är GC-vägarna väldigt hala, det känns inte som om de prioriteras vilket gör att vissa tar bussen från tex järnvägsstationen till Farsta istället för att gå. (kille, Nynäshamn)

På dagen är det i princip inga platser som är direkt otrygga. Vissa områden händer det såklart mer i än andra, Molkomsbacken är tex en plats där man hör att det händer mycket på kvällarna. Nere vid Farsta strand händer det också en hel del, där känns lite otryggt. Det är inte så att jag är direkt rädd men på kvällen borde det finnas något liknande med Lugna gatan vid tunnelbanan. Det är mest där det blir bråk på kvällen. (tjej Fagersjö)

Favoritplatser

- Vad har ni för favoritplatser i Farsta?

En favoritplats som alla enas om är Farsta Gård och IP och de omgivningar runt omkring. Det är jättefint och får absolut inte förstöras eller byggas bort. Centrum är en annan favorit.

”Det är det som är Farsta, ett bra centrum men samtidigt nära till naturen”. På Farsta Gård finns många aktiviteter att göra på sommaren, det är bra löparspår från Farsta Gård och IP mot Hökarängsskogen och ut på Farstanäset. Det är mycket trevligare att springa i spår nära skogen än på asfalt. (kille, Nynäshamn)

- Var träffas man om man ska träffa vänner?

Man möts upp i centrum, på t-banan eller på pendeltågsstationen. Det är bra platser att mötas på för att sen åka vidare in till stan. Farsta är en bra knutpunkt/samlingsplats för oss söder om stan. I centrum kan man ibland stanna ett tag men oftast åker vi in till stan. (kille, Nynäshamn)

Man träffas mest i centrum eller vid T-banan. (tjej, Fagersjö)

- Vad präglar en bra plats?
- Finns det några sådana platser i Farsta?
- Vad ska finnas på en plats för att man ska stanna upp?

I en bra park ska det finnas stora gräsytor för fotboll och ängar för brännboll. Men ska även ha plats att ta det lugnt och titta på. Om man ska vara kvar på kvällen måste det finnas en grillplats. Farsta Gård är ett bra exempel som fungerar bra, särskilt på sommaren.

I stan är det bra om det finns många olika platser att vara på. Att man kan göra många olika saker om man tröttnar så är det lätt att gå vidare till nästa grej. Tex bowling, bio, nattklubb. Centrum är bra vintertid.

Aktiviteter

- Finns det några aktiviteter i Farsta?
- Vad skulle ni vilja att det tillkom?

Det finns mycket idrottsaktiviteter i Farsta och bra platser att utöva det. Det saknas en bio och uteställe, nu finns bara O'learys. (kille Nynäshamn)

Det saknas platser att hänga på särskilt för lite yngre. Tuben finns men det behöver fler platser. Man vet vilka som går dit för det är alltid samman personer och om man inte vill träffa dom så finns det ingen annanstans att gå. I Farsta strand finns en fritidsgård som jag har varit på en gång där de

hade café, biljardbord och soffor. Där hade de också en bra gård med basketplan. Något sånt finns inte här. De yngre ungdomarna hänger mest runt i centrum nu. (tjej, Fagersjö)

Farstas identitet

- Om man tänker fritt framåt, skulle ni vilja bo i Farsta när ni flyttar hemifrån?

Jag skulle kunna tänka mig det med familj men inte som ensam student, då händer det för lite. (kille, Örby)

Nej jag kommer från landsbygden och det är där jag vill bo. Kanske skulle jag kunna bo här ett kort tag men inte permanent. (kille Nynäshamn)

Jag har inte tänkt så långt fram men det är fint här (Kille, Hökarängen)

Hur ser Farsta ut om 20 år?

- Vad är det för skillnad mot idag? Vad skulle ni vilja att det var för skillnad?

Det kommer mer att likna innerstan med högre, större hus och mer vägar. Inte så mycket förort. Mindre grönt (Kille, Nynäshamn)

Vad tråkigt det låter (kille, Örby)

Ja jag hoppas inte att det kommer bli så men jag tror det. (kille Nynäshamn)

Det är viktigt att bevara det gröna särskilt mot vattnet. (kille, Hökarängen och kille, Nynäshamn)

Det är viktigt att stråken hålls öppna, det känns tryggare att gå om man kan se vad som händer runtomkring sig och inte behöva gå runt en massa hushörn hela tiden.

Det kan vara positivt med mer människor och det behövs alltid fler bostäder. (tjej, Fagersjö)

De får hellre bygga på höjden så det inte tar så mycket yta i anspråk (kille, Hökarängen)

Hur ser Farsta ut?

- Upplever ni att det är stora skillnader mellan olika områden i Farsta?
- Är det skillnad på de som bor där?
- Är Farsta integrerat eller segregat?

Det är inte så stora skillnader, det är några områden där det är lite fler äldre/pensionärer, tex nära centrum. Sen är det uppe vid Molkomsbacken som det bor rätt mycket ungdomar. Men det känns ganska blandat och inte så segregat.

Hur tror ni det påverkar Farsta att gymnasiet läggs ner?

Det är väldigt synd, många ungdomar kommer nog söka sig härifrån. Det är inte den finaste skolan men det är en väldigt bra skola. Föreningarna kommer säkert fortsätta men gymnasiet bidrog ju med många eftersom det är en idrottsprofil.